

**A FONTOSABB TERMÉKPÁLYÁK
PIACI FOLYAMATAI
2014**

Szerkesztette: Stummer Ildikó

Szerzők: Ecsediné Wanek Zsuzsanna
Egri Edit
Isépy Anett
Kálmán Ákos
Keményné Horváth Zsuzsanna
Mándi-Nagy Dániel
Molnár Zsuzsa
Stummer Ildikó

Közreműködők: Szántó-Becz Gábor

Opponensek: Kertész Róbert
Rieger László

Felelős kiadó: Juhász Anikó

Szerkesztőbizottság: Biró Szabolcs
Dublecz Károly
Felföldi János
Fertő Imre
Herdon Miklós
Illés B. Csaba
Kapronczai István
Káposzta József
Kemény Gábor
Kertész Róbert
Keszthelyi Szilárd

Lámfalusi Ibolya
Pető Károly
Potori Norbert
Rieger László
Stummer Ildikó
Szakály Zoltán
Szűcs István
Takács István
Tóth József
Tóth Tamás
Vágó Szabolcs

Kiadó:
Agrárgazdasági Kutató Intézet
H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.
Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944
Telefón: (+36 1) 476-3060
Fax: (+36 1) 476-3304
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu

ISSN 2063-5397
ISSN 1418-2130 (Agrárgazdasági Információk sorozat)

Nyomda, kötetzet: Primerate Kft.
© Agrárgazdasági Kutató Intézet

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatva vagy elektronikusan) történő tárolása vagy továbbítása, továbbá bármilyen elven működő adatbáziskezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	5	Juhhús	38
Gabona	6	Világ- és európai piaci tendenciák.....	38
Világ- és európai piaci tendenciák.....	6	Magyarországi piaci tendenciák.....	38
Búza	6	Kínálat	38
Kukorica	7	Bel- és külpiaci értékesítés	38
Magyarországi piaci tendenciák	9	A piaci árak tendenciája.....	39
Kínálat	9	Tej és tejtermékek	40
Bel- és külpiaci értékesítés	9	Világ- és európai piaci tendenciák	40
A piaci árak tendenciája.....	10	Magyarországi piaci tendenciák.....	41
Olajnövény	14	Kínálat	41
Világ- és európai piaci tendenciák.....	14	Bel- és külpiaci értékesítés	41
Szójabab.....	14	A piaci árak tendenciája.....	42
Napraforgómag	15	Zöldségfélék	45
Repcemag	16	Európai piaci tendenciák.....	45
Magyarországi piaci tendenciák	17	Magyarországi piaci tendenciák.....	45
Kínálat	17	Kínálat	45
Bel- és külpiaci értékesítés	17	Bel- és külpiaci értékesítés	48
A piaci árak tendenciája.....	18	A piaci árak tendenciája.....	48
Cukor	22	Gyümölcsfélék	50
Világ- és európai piaci tendenciák.....	22	Világ- és európai piaci tendenciák.....	50
Magyarországi piaci tendenciák	24	Magyarországi piaci tendenciák.....	51
Kínálat	24	Kínálat	51
Bel- és külpiaci értékesítés	24	Bel- és külpiaci értékesítés	52
A piaci árak tendenciája.....	25	A piaci árak tendenciája.....	54
Sertéshús	28	Bor	55
Világ- és európai piaci tendenciák.....	28	Világ- és európai piaci tendenciák	55
Magyarországi piaci tendenciák	29	Magyarországi piaci tendenciák.....	55
Kínálat	29	Kínálat	55
Bel- és külpiaci értékesítés	29	Bel- és külpiaci értékesítés	55
A piaci árak tendenciája.....	29	A piaci árak tendenciája.....	56
Baromfihús és tojás	31	Összefoglalás	58
Világ- és európai piaci tendenciák.....	31	Summary	60
Csirkehús	31	Kivonat	62
Pulykahús	32	Abstract	62
Tojás.....	32	Mellékletek	63
Magyarországi piaci tendenciák	32	Mellékletek jegyzéke	63
Kínálat	32	Rövidítések jegyzéke	75
Bel- és külpiaci értékesítés	32	Hivatkozások jegyzéke	77
A piaci árak tendenciája.....	33		
Marhahús	35		
Világ- és európai piaci tendenciák.....	35		
Magyarországi piaci tendenciák	36		
Kínálat	36		
Bel- és külpiaci értékesítés	36		
A piaci árak tendenciája.....	36		

Bevezetés

A kiadvány a fontosabb hazai termékpályák 2014. évi piaci folyamatait mutatja be elsősorban az ártrendeken keresztül, de – a 2014. évi előzetes mennyiségi információk alapján – a keresleti és kínálati oldalon bekövetkező alapvető változásokra is rámutat. Emellett rövid kitekintést ad a következő évben várható tendenciákról is. Az összeállítás az AKI Piaci Árinformációs Rendszerének (PÁIR) adataira, valamint a különböző nemzetközi forrásokból származó árinformációkra, továbbá a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) termelési, iparstatisztikai és külkereskedelmi adataira támaszkodik. A világ- és európai keresleti és kínálati tendenciák jövőbeni alakulásának bemutatásához elsősorban a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési

Szervezet (*OECD*), az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete (*FAO*), az Amerikai Egyesült Államok mezőgazdasági minisztériuma (*USDA*) és az Európai Bizottság (*EC*) publikációit használtuk fel. A piaci folyamatok vizsgálata az anyagban egységes szerkezetben történik:

- Világ- és európai piaci tendenciák.
- Magyarországi piaci tendenciák:
- kínálat alakulása, belföldi termelés, import és készletek.
- kereslet alakulása, belföldi értékesítés, export.
- A piaci árak tendenciája: világpiaci, uniós és magyarországi ártendenciák.

Gabona

Világ- és európai piaci tendenciák

A túlkínálat jellemezte a gabonafélék piacát 2014-ben, ugyanis a 2014/2015. már a második szезon, amikor rekordtermés került a tárolókba. Az előző gazdasági évről áthozott bőséges készletek, a példátlan kibocsátás és a visszafogottabb világpiaci forgalom következtében a terményárak – a fogyasztás dinamikus növekedése ellenére – tovább gyengültek 2014-ben.

Az előzetes adatok szerint a világ gabonatermelése (rizs nélkül) az előző szезon kibocsátását éppen meghaladó 2000 millió tonnával ismét rekordot ért el a folyó, 2014/2015. gazdasági évben. Az áthozott készletekkel együtt így a kínálat megközelítette a 2400 millió tonnát (+2 százalék). Mivel a hagyományosan gabonát importáló régiókban is bőséges volt a termés, az egy évvel korábbinál 4 százalékkal kevesebb, 316 millió tonna gabona fordulhat meg a világpiacon a folyó évi szезonban, így – a felhasználás 2 százalékos növekedése ellenére – 431 millió tonna maradhat a raktárakban (+5 százalék) a gazdasági év végén (USDA, 2015a).

Búza

Az Amerikai Egyesült Államok agrárminisztériumának szakértői a 2014/2015. gazdasági évre vonatkozó első előrevetítésükben még nem számítottak újabb rekordtermésre, így globálisan 697 millió tonna búza betakarítását valószínűsítették 2014 májusában, a 2013/2014. gazdasági évinél 2 százalékkal kevesebbet (USDA, 2014a). A nagyobb termőterület (222 millió hektár) és a kedvező időjárás miatt elért 3 százalékos hozamnövekedés révén azonban 2015 márciusában már a valaha volt legnagyobb búzakibocsátást, 725 millió tonna termést (+1 százalék) helyeztek kilátásba az elemzők. A legfőbb termelők közül az előző évinél több búzát arattak az Európai Unióban (+8 szá-

zálék), Oroszországban (+13 százalék) és Ukrajnában (+11 százalék), míg az USA (-5 százalék), Kanada (-22 százalék), továbbá Ausztrália (-11 százalék) termelése csökkent. Az elemzők a búza globális felhasználását 715 millió tonna körülire becsülik, ez 10 millió tonnával haladja meg az egy évvel korábbit (USDA, 2015a). Úgy tűnik, ez már a második szезon lesz, amikor a kibocsátás bőven fedezi a szükségletet. Az importőrök növekvő kibocsátása miatt az egy évvel korábbinál 2 millió tonnával kevesebb, azaz 160 millió tonna búza kerülhet a világpiaci forgalomba. Mindezek hatására a 2014/2015. gazdasági év végére előreláthatóan 5 százalékkal, 198 millió tonnára nő a felhalmozott készletek nagysága. A változás a készletfelhasználás arányát kifejező mutatót akár 1,05 százalékponttal is növelheti (1. táblázat).

A Strategie grains (2015a) alapján az EU-ban a hozamok 5 százalékos javulása mellett a 2013. évinél 4 százalékkal nagyobb területről 149 millió tonna búzát takarítottak be 2014-ben, az egy évvel korábbinál 13 millió tonnával többet. Az EU öt legnagyobb búzatermelő tagországában (Franciaország, Németország, Egyesült Királyság, Lengyelország és Románia) kivétel nélkül nőtt a kibocsátás, és együttesen 100 millió tonnát meghaladó mennyiséget arattak az uniós termőterület közel kétharmadáról. Spanyolországban (-15 százalék), Bulgáriában (-8 százalék) és Olaszországban (-7 százalék) ellenben kevesebb termés került a tárolókba, mint 2013-ban. Noha az Európa-szerte csapadékos időjárás új rekordtermés betakarítását eredményezte az unióban 2014-ben, a minőség szempontjából gyengébb volt az év. A 2013. évi 71 százalékkal szemben ugyanis az összes búzatermés csupán 60 százaléka érte el a malmi minőséget (Strategie grains, 2015b). Jelentősen szűkült a malmi búza kínálata Franciaországban, Lengyelországban és Magyarországon. Az IGC (2015a) szerint az EU a 2013. évit 22 százalékkal meghaladó mennyiségű, vagyis 32 millió tonna

1. táblázat: A búza globális mérlege

	2013/2014. gazdasági év	2014/2015. gazdasági év
		millió tonna
Nyitókészlet	175,59	187,49
Termelés	716,10	724,76
Import	156,65	157,48
Felhasználás	704,20	714,53
Export	165,77	160,57
Zárókészlet	187,49	197,71
Készlet/felhasználás (%)	26,62	27,67

Forrás: USDA

búzát értékesített harmadik országok felé a 2014-es naptári évben. Az uniós búza legnagyobb felvevőpiacai 2014-ben is az észak-afrikai régióban Algéria, Egyiptom és Marokkó, valamint a délnyugat-ázsiai térségben Irán voltak. A hagyományos felvevőpiacon túl Törökország is nagyobb igénnyel léphet fel a világpiacra a 2014/2015. gazdasági évben, hiszen a gyengébb hektáronkénti hozamok miatt 15 millió tonnára esett a kibocsátása, amivel nem képes fedezni a 17,5 millió tonnára előre jelzett felhasználását (USDA, 2015b). A szakértők szerint az 5 millió tonnát meghaladó importjából 740 ezer tonnát az EU-ból szerezhet be (Strategie grains, 2015a). Az átmenő készletek jelentős, 14,9 millió tonnára történő bővülése miatt az EU készletfelhasználási mutatója közel 5,4 százalékponttal, 13 százalékra javulhat a szezon végére (IGC, 2015a).

A világ második legnagyobb búzaexportőr országában, az USA-ban 5 százalékkal, 55 millió tonnára csökkent a búza 2014/2015. gazdasági évi kibocsátása, ebből a szezon végéig előreláthatóan 25 millió tonna kerülhet a nemzetközi piacra. Ez a volumen 20 százalékkal maradna el az egy évvel korábbi kivitelől, amikor a 2012–2013. évi drasztikus argentinai termés kiesés miatt hiányzó mennyiséget pótolta a világpiacra. A szintén meghatározó dél-amerikai búzaexportőr ugyanis csupán 1,6 millió tonna terményt szállított ki ekkor, azonban a folyó évi szezonban már 5,5 millió tonna argentin terménnyel kell versenyeznie az USA-ból származónak. Kanadában a termőterület 9 százalékos zsugorodása, valamint a hektáronkénti hozamok 14 százalékos romlása miatt a 2013. évinél 22 százalékkal kevesebb, azaz 29,3 millió tonna búzát takarítottak be 2014-ben. Ennek ellenére az észak-amerikai ország a 2013/2014. gazdasági évihez hasonló, 23 millió tonnás búzakivittel megőrizheti pozícióját a vezető exportőrök között, a zárókészlet rovására (–3 millió tonna) (USDA, 2015b).

Az elemzők a szovjet utódállamok (Oroszország, Ukrajna, Kazahsztán) 2014. évi összesített búzatermését 96,7 millió tonnára jelzik, ami az előző szezon kibocsátását 9,5 százalékkal haladta meg. Ezen belül Oroszország búzatermelése 59 millió tonnára (+13 százalék), Ukrajnáé pedig 24,8 millió tonnára (+11 százalék) nőtt, miközben Kazahsztáné 13 millió tonnára (–7 százalék) csökkent. A nagyobb kibocsátás ellenére Oroszország exportjának korlátozása miatt a térség kikötőiből a 2013/2014. gazdasági évihez hasonló mennyiséget, 37 millió tonnát hajózhatnak ki a folyó évi szezonban (USDA, 2015b). Az orosz kormány 2014 decemberében határozott az export korlátozásáról. A nemzeti fizetőeszköz értékvesztése miatt ugyanis a szezon első felében az igen élénk kivitel folytán a 20 millió tonnára tervezett búzakivitel 80 százalékát már teljesítették, ez pedig a belpiaci árak emelkedését okozta. Az export

lassítása érdekében szigorúbb növény-egészségügyi előírásokat vezettek be, korlátozták a gabonafélék belföldi vasúti szállítását a kikötőig, megemelték az intervenciók árát és végül exportvám alkalmazásáról is döntöttek (IGC, 2015b). A kiviteli vámot a tonnánkénti ár 15 százalékában állapították meg, amelyet még 7,5 euró/tonna felár is terhel, de minden esetben minimum 35 euró/tonna fizetendő. A korlátozás a tervek szerint 2015. február 1-jétől június 30-ig lesz érvényben.

A déli féltekén 2014 végéig még nem fejeződtek be a betakarítási munkálatok. Ausztráliában 24 millió tonna termést jeleztek előre a 2014/2015. gazdasági évre, ami 11 százalékkal múlna alul az egy évvel korábbinál. Dél-Amerikában – Argentína és Paraguay termésének növekedése miatt – a 2013/2014. évi szezonban betakarítottnál 19 százalékkal több, együttesen 23,8 millió tonna búza kerülhet a tárolókba. Ez egyben azt is jelenti, hogy a világ negyedik legnagyobb búzaimportőréként számon tartott Brazília – ahova az USA a 2013/2014. évben számottevő mennyiséget exportált – elsősorban a *Mercosur* országokból (tagok: Argentína, Brazília, Paraguay, Uruguay, Venezuela) szerezheti be a 6,7 millió tonnára előrevetített importját a folyó évi szezonban (USDA, 2015b). A szállítási és logisztikai előnyökön túl ugyanis a tagországok között vámmentes a gabonakereskedelem, míg az USA-ból származó terményt 10 százalékos importvám terheli.

Kukorica

A 2014-es naptári év elején aratták a déli félteke kukoricatermését. A három legnagyobb termelő, Brazília, Argentína és a Dél-afrikai Köztársaság együttesen a globális kibocsátás 11-12 százalékát adja, ez 121 millió tonna volt 2014-ben (USDA, 2015b). Brazíliában – ahol kétszer vetik a kukoricát – minden idők második legnagyobb termése került a tárolókba: az első és a második vetésből együttesen 80 millió tonna mag termett, ami 2 százalékkal maradt el az előző év rekordtermésétől. Argentínában ugyanakkor 1 millióval, 26 millió tonnára mérséklődött a kibocsátás. A Dél-afrikai Köztársaságban a hozamok 26 százalékos – 4,8 tonna/hektárra – javulása miatt az egy évvel korábbinál 2,6 millió tonnával felülmúló mennyiséget, 15 millió tonna kukoricát tároltak be.

Az USDA (2015a) világpiaci kitekintésében a kukorica globális termését az előző évi szezon rekordkibocsátásával megegyező 990 millió tonnára jelezte a 2014/2015. gazdasági évre. A valaha volt legnagyobb termés került a tárolókba az USA-ban (361 millió tonna) és az EU-ban (74,2 millió tonna) 2014 őszén, ugyanakkor az egy évvel korábbinál kevesebb kukorica termett Ukrajnában (28,5 millió tonna) és Oroszországban (11,5 millió tonna). Az előrejelzések szerint Brazíliában (75 millió tonna) és Argentínában (23,5

millió tonna) is csökkenhet a betakarított termés mennyisége 2015 elején.

A 976,5 millió tonnára növekvő globális szükséglet (+2,5 százalék) fedezhető a nagy áthozott készlettel 1162 millió tonnára bővülő kínálatból. Sőt, a 2014/2015. gazdasági év végére 185 millió tonna (+13 millió tonna) tartalékot jósolnak az USDA (2015a) szakértői, így a készletfelhasználási mutató 0,9 százalékponttal javulna (2. táblázat). Az IGC (2015a) szerint különösen a kukorica takarmánycélú felhasználása nőhet (+3,4 százalékkal), de ipari (+2 százalék) és élelmezési célra (+2,9 százalék) is több termény juthat az egy évvel korábbihoz képest.

Tekintettel arra, hogy a világ egyik meghatározó kukoricaimportőreként számon tartott EU-ban rekordkukoricatermés került a tárolókba 2014-ben, az unió 2014/2015. gazdasági évi behozatala a várakozások szerint megfelelődik, mindössze 7,6 millió tonna importra kerülhet sor. Az észak-afrikai országok is kevesebb kukoricát vásárolhatnak a világpiacon: az USDA (2015b) Algéria behozatalát 3,4 millió tonnára (-800 ezer tonna), Egyiptomét 7,5 millió tonnára (-1 millió tonna) jelzi. Ezzel a kukorica globális exportja a 2013/2014. gazdasági évet 9 százalékkal múlhatja alul a 2014/2015. évi szezonban, így 117,8 millió tonna termény található vevőre a világpiacon. Ennek közel 70 százalékát a három legnagyobb kukoricaexportőr (USA, Brazília, Ukrajna) adhatja. Noha az USA kivitele 5,2 millióval, 44,5 millió tonnára csökkenhet, a külpiacon forgalom közel 40 százalékának biztosításával megőrzi vezető pozícióját. Brazília az egy évvel korábbihoz hasonlóan 22 millió tonna kukoricát exportálhat, míg Argentína 14,5 millió tonnára (+1,7 millió tonna) növelheti kiszállításait. A fekete-tengeri országok visszafogottabb külpiacon aktivitására számítanak a szakértők, Ukrajna és Oroszország az előző szezonhoz viszonyítva együttesen 15 százalékkal kevesebb, vagyis 20,5 millió tonna terménnyel jelenhet meg a világpiacon a 2014/2015. gazdasági évben.

Az USDA (2015b) szerint az Amerikai Egyesült Államokban 361 millió tonna (+10 millió tonna) kukoricát takarítottak be 2014-ben, ami az előző év után

újabb rekordnak számít. Igaz, az elemzők várakozásai szerint az USA kukoricaexportja lanyhul a 2014/2015. gazdasági évben az előzőhöz képest, a naptári év tekintetében 2013 igen gyenge kivitelét 107 százalékkal meghaladó mennyiség, azaz 49,5 millió tonna kukorica került a külpiacon forgalomba 2014-ben (IGC, 2015a). A felhasználás 9 millióval, 302 millió tonnára emelkedhet az észak-amerikai országban a szezon végéig. A nagy áthozott készletek, a bőséges termés és a lanyhuló export miatt 45 millió tonna kukorica (+14 millió tonna) maradhat a raktárakban 2015 szeptemberében.

A Strategie grains (2015a) előzetes adatai szerint az EU 2014. évi kukoricatermése rekordszintűre, 75,2 millió tonnára emelkedett (+17 százalék). A kibocsátás az egy évvel korábbinál 2 százalékkal kisebb vetésterület ellenére nőtt, hiszen a hektáronkénti hozam – a kukorica számára kedvező időjárásnak köszönhetően – uniós szinten 18 százalékkal, 7,8 tonna/hektárra javult. Az EU első számú termelőjénél, Franciaországban közel 18 millió tonna kukoricát takarítottak be a gazdák 2014-ben, a 2013. évinél 20 százalékkal többet. Románia 11,3 millió tonna terméssel (+9 százalék) az EU második legnagyobb termelője maradt. Magyarország 9 millió tonnát meghaladó kibocsátásával a harmadik helyre lépett előre 2014-ben, megelőzve ezzel Olaszországot (8,3 millió tonna). A rekordtermés miatt 76,5 millió tonnára jelzett belpiaci igény fedezésére és a készletek feltöltésére (6,6 millió tonna) az EU-nak előreláthatóan mindössze 7,5 millió tonna kukoricát kell a harmadik országokból beszereznie a 2014/2015. gazdasági évben. Ez nem éri el a 2013/2014. évi 16 millió tonnás import felét sem, és különösen Ukrajna kivitelét érintheti érzékenyen, ahonnan az egy évvel korábbinál 56 százalékkal kevesebb, azaz 4,2 millió tonna kukorica érkezik a folyó évi szezonban.

Ukrajnában a terület 4 százalékos zsugorodása és a hektáronkénti hozam 3 százalékos gyengülése miatt a 2013. évi rekordot 2,4 millió tonnával alulmúló, 28,5 millió tonna kukorica került a magtárakba 2014-ben (USDA, 2015b). A belpiaci igényt a termés 36 százaléka fedezi, így a világ harmadik legnagyobb kukoricaexportőre 18 millió tonnát exportálhat a

2. táblázat: A kukorica globális mérlege

	millió tonna	
	2013/2014. gazdasági év	2014/2015. gazdasági év
Nyitókészlet	135,66	172,14
Termelés	989,61	989,66
Import	122,12	112,8
Felhasználás	953,13	976,52
Export	130,38	116,84
Zárókészlet	172,14	185,28
Készlet/felhasználás (%)	18,23	19,44

Forrás: USDA

folyó évi szezonban. Oroszországban a hektáronkénti átlagtermés 12 százalékos romlását kompenzálta a termőterület 13 százalékos növekedése, így az előző évit megközelítő mennyiségű, 11,5 millió tonna kukorica termett 2014-ben, ebből 2,5 millió tonna juthat exportra.

A déli féltekén a kukorica vetését többé-kevésbé befejezték 2014 végéig. Braziliában a kukorica első (nyári) vetési kampánya 2014 decemberében lezárult, a második azonban a szójabab elhúzódo betakarítása miatt később vette kezdetét. A legfrissebb prognózis szerint 75 millió tonna kukorica kerülhet a magtárakba 2015 első felében a déli félteke első számú exportörénél a 2014/2015. gazdasági évben, ebből az egy évvel korábbival azonos mennyiség, 22 millió tonna juthat a nemzetközi forgalomba. Argentínában 12 százalékkal zsugorodott a növény termőterülete, így 3 millió hektárról takaríthatnak be kukoricát a folyó évi szezonban. Az USDA (2015b) szerint a hektáronkénti hozam 5 százalékos javulása mellett 23,5 millió tonna termésre van kilátás, ez 10 százalékkal kevesebb az előző szezonban betakarított volumennél.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Magyarországon jól teletek az őszi vetésű növényállományok, ám a csapadékos nyári időjárás a búza minőségét kedvezőtlenül befolyásolta 2014-ben. A KSH adatai szerint 1,11 millió hektárról takarítottak be őszi búzát 2014-ben, az előző évinél 2 százalékkal nagyobb területről. A 4,71 tonna/hektáros termésátlag 1,5 százalékkal haladta meg a 2013. évi eredményt, így 3,5 százalékkal több, azaz 5,2 millió tonna búza került a raktárakba. A minőségi paraméterek romlása miatt a termés csupán 35 százaléka kapott malmi minősítést, szemben a szokásos 60-70 százalékkal. Magyarországon 1,3 millió tonna (+20,4 százalék) árpa, 137 ezer tonna (+4 százalék) zab és 95 ezer tonna (-12,5 százalék) rozs termett 2014-ben.

A szemes kukorica termés kilátásait a növény számára kedvező esős nyár javította 2014-ben, így minden idők legnagyobb termését takarították be a gazdák. A KSH adatai szerint 1,19 millió hektárról takarítottak be kukoricát, 5 százalékkal kisebb területről, mint 2013-ban. A hozam 42 százalékkal, 7,74 tonna/hektárra nőtt, ami a 2009–2013-as évek átlagát 34,6 százalékkal múlta felül. A közel 9,2 millió tonna termés 35,7 százalékkal haladta meg 2013 kibocsátását.

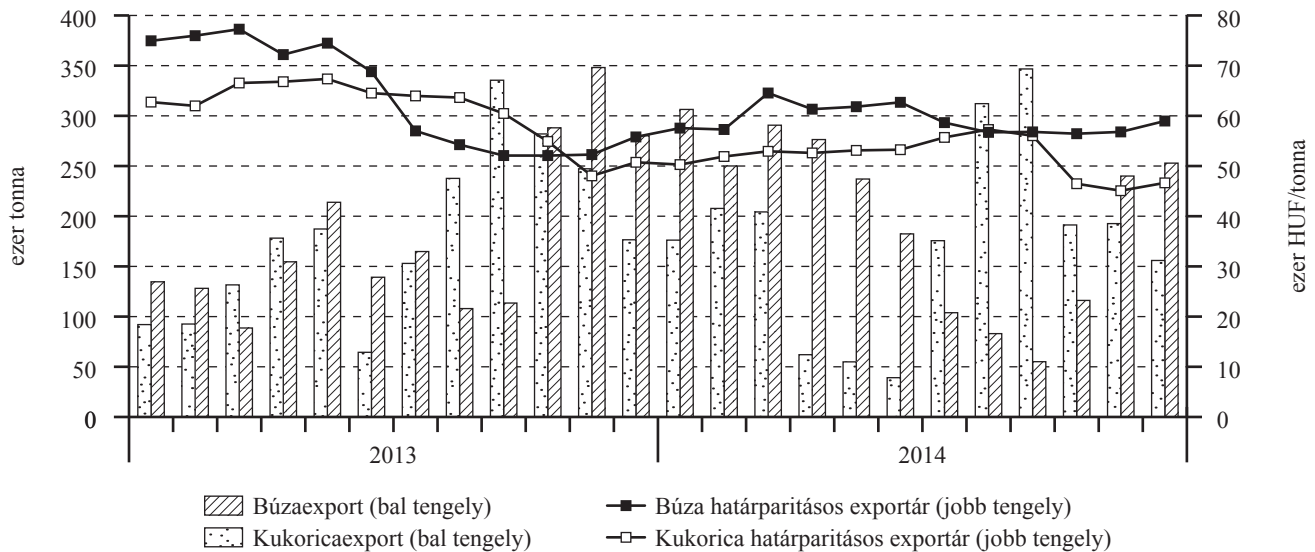
Bel- és külpiaci értékesítés

A KSH adatai szerint a termelők a 2013. évvel közel azonos mennyiségű, 2 millió tonna búzát adtak el a feldolgozóknak és a kereskedőknek 2014-ben. A felvásárlás dinamikájában sem volt lényeges eltérés: az év első felében az ótermésű készletektől próbáltak megszabadulni a termelők, és az értékesítések zömét (86 százalék) 2014 második félévében, a betakarítást követően bonyolították le. Az eladások júliusra és augusztusra koncentráálódtak, amikor a 2014. évi termés egynegyede, közel 1,2 millió tonna búza cserélt gazdát a piacon. Ez az előző év azonos időszakának volumenét 14 százalékkal haladta meg. A kínálat csökkenésével csillapodott a piaci aktivitás az év utolsó harmadában, és a nyári hónapok erős kereskedése nyomán a szeptember és december közötti időszakban 24 százalékkal esett a forgalom 2014-ben 2013-hoz képest. A minőségi problémák miatt a takarmánybúza irányába tolódott el a felvásárlás 2014-ben: a kereskedők és a feldolgozók a kereskedelmi forgalomba került búza 35 százalékát vették át takarmány minőségüként, holott egy évvel korábban ez az arány 27 százalék volt.

A kukorica belpiaci forgalma jelentősen élénkült 2014-ben a 2013. évihez képest: a termelők közel 3,2 millió tonnát értékesítettek, az egy évvel korábbinál 43 százalékkal nagyobb mennyiséget. A felvásárolt volumen már a január és szeptember közötti periódusban is nőtt (24 százalék), a betakarítást követően azonban jelentősebb ugrás tapasztalható: 2014. október–decemberben csaknem 2,3 millió tonna kukorica cserélt gazdát a fizikai piacon, 50 százalékkal több, mint az előző év azonos hónapjaiban. Takarmányozási célra a 2013. évinél 45 százalékkal, élelmezési célra 15 százalékkal adtak el több kukoricát a gazdák 2014-ben. A bioüzemanyag-előállítás céljára értékesített mennyiség megkétszereződött (208 ezer tonna).

Magyarország búzaexportja 2,7 százalékkal csökkent 2014-ben a 2013. évihez viszonyítva, így 2,1 millió tonna búza került a nemzetközi forgalomba (2. melléklet). Kihasználva az nemzetközi árák év eleji emelkedését, 2014 első három hónapjában ótermésű búzából 86 százalékkal többet szállítottunk a külföldi piacokra, mint az előző év hasonló időszakában. A források már áprilisra elapadtak, kivételünk ekkor a 2014. márciusi mennyiség 30 százalékára esett. Az aratást követően újabb lendületet vett az export, 347 ezer tonnával, szeptemberben érte el csúcspontját. A főbb célpiacok Olaszország, Románia, Ausztria és Bosznia-Hercegovina voltak, ugyanakkor csökkentek a Németországba, Hollandiába és Lengyelországba irányuló szállítmányok.

1. ábra: A gabonafélék határparitásos exportárának és kivitelének alakulása (2013–2014)

Forrás: KSH

Magyarország 2,4 millió tonna kukoricát exportált 2014-ben, ami 11 százalékkal meghaladta ugyan az egy évvel korábbit, de a 2012. évi volumentől továbbra is jócskán elmaradt (1. ábra). A 2013. évvel ellentétben nem a termésveszteség, hanem az importőrök kisebb szükséglete fogta vissza a kivitel. Noha az előző év azonos periódusához viszonyítva 80 százalékkal több kukoricát szállítottunk célpiacainkra 2014 első felében, júliustól – az EU-szerte ígértes terméskilátásoknak köszönhetően – lanyhult a magyarországi kukorica iránti érdeklődés, és az egy évvel korábbihoz képest 35 százalékkal csökkent kivitelünk az év második felében. A 2014. évi export 38 százaléka Olaszországba, 20-20 százaléka Ausztriába és Németországba, 10 százaléka pedig Hollandiába irányult.

A piaci árak tendenciája

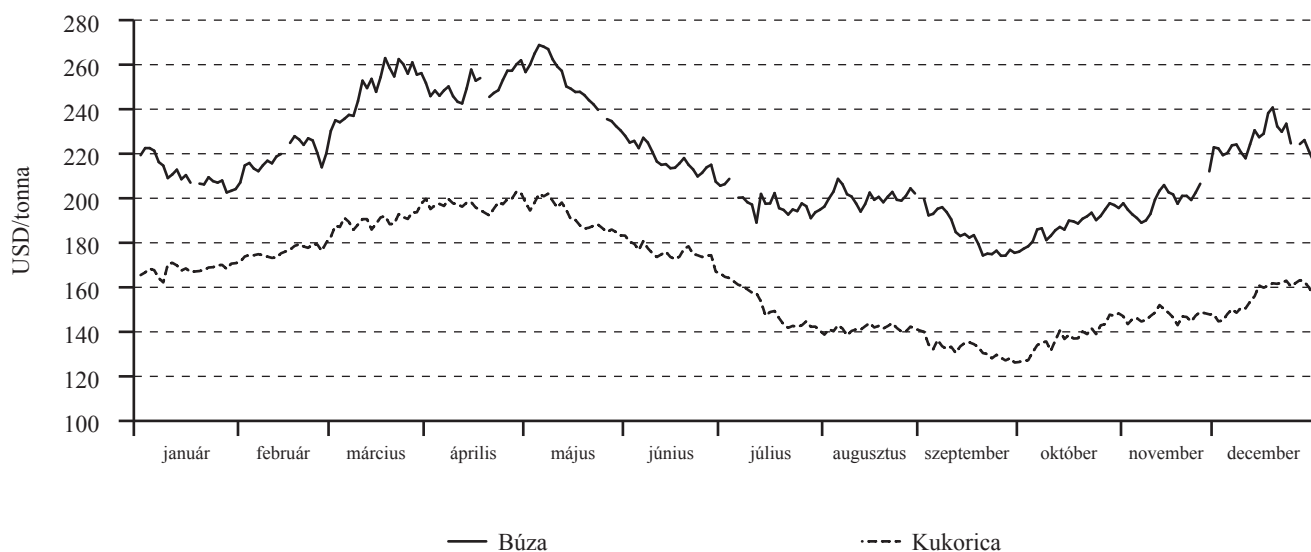
A 2013/2014. gazdasági évet követően a világ búza- és kukoricatermelése rekordnagyságúnak ígérkezett a 2014/2015-ös szezonra is. Bár az Oroszország és Ukrajna között fokozódó politikai és gazdasági feszültség magasan tartotta a termények jegyzését az árupiacokon 2014 első harmadában, az új termésre vonatkozó biztató előrejelzések megjelenése után jelentősen esett a gabonafélék világpiaci ára. A fundamentumok közül elsősorban a kereslet, a készletvárokozások és az időjárás hatását érdemes kiemelni ebben az időszakban.

A búza és a kukorica fronthavi jegyzése – eltekintve az év eleji eltéréstől – együtt mozgott a chicagói árutőzsdén (CME/CBOT) 2014-ben. Az őszibúza-vetések állapotáról érkező kedvező hírek és a bőséges globális készletek tartották nyomás alatt a termény legközelebbi lejáratra szóló jegyzését az év elején, ami 200

dollár/tonnára süllyedt január végére. Ezt követően az Oroszország és Ukrajna között fokozódó feszültség miatt a befektetők az árupiacok felé fordultak, és az élénk kereskedésben a jegyzés 267 dollár/tonnával elérte éves csúcspontját május elején. Az USDA 2014/2015. gazdasági évi globális búzakibocsátásra vonatkozó megnyugtató adatainak első megjelenése látványos áreséssel járt Chicagóban, július első felére 29 százalékkal zuhant a jegyzés. A következő hónapokban a búza globális termésére vonatkozó javuló előrejelzések árcsökkentő hatását a betakarított termés minősége körüli problémák, valamint a fekete-tengeri országok közötti konfliktus súlyosbodása ellensúlyozták, így a fronthavi jegyzés 200 dollár/tonna körül hullámozott augusztus végéig. Noha a szeptember elején közzétett, újabb rekordkibocsátásról szóló prognózisok hatására átmenetileg 170–180 dollár/tonnára mérséklődött a búza kurzusa, az északi féltekén a vetés, a déli féltekén az aratás késése miatti aggodalmak ismét erősítették azt Chicagóban az őszi folyamán. Az év végén a dél-amerikai betakarítással bővülő kínálat gyakorolt negatív hatást a búza világpiaci árára.

A kukorica legközelebbi határidőre szóló jegyzése kissé eltért a búzáétól 2014 első hónapjaiban a chicagói árutőzsdén: 22 százalékkal, 200 dollár/tonna fölé emelkedett május elejéig. A jegyzés töretlen növekedését az akkor még bizonytalan dél-amerikai kibocsátás mellett a világ egyik legnagyobb kukoricaexportőre, Ukrajna politikai és gazdasági krízise támogatta, mindez pedig élénkítette az USA-ból származó kukorica iránti keresletet. A következő hónapokban a javuló 2014/2015. gazdasági évi terméskilátások nyomására a termény kurzusa 126 dollár/tonnára esett Chicagóban október elejéig. Az USA-ban a csapadékos időjárás hátráltatta a növény betakarítását 2014 őszén, ami ismételt áremelkedést váltott ki. Brazíliában a szója-

2. ábra: A búza és a kukorica fronthavi jegyzése a chicagói árutőzsdén (2014)

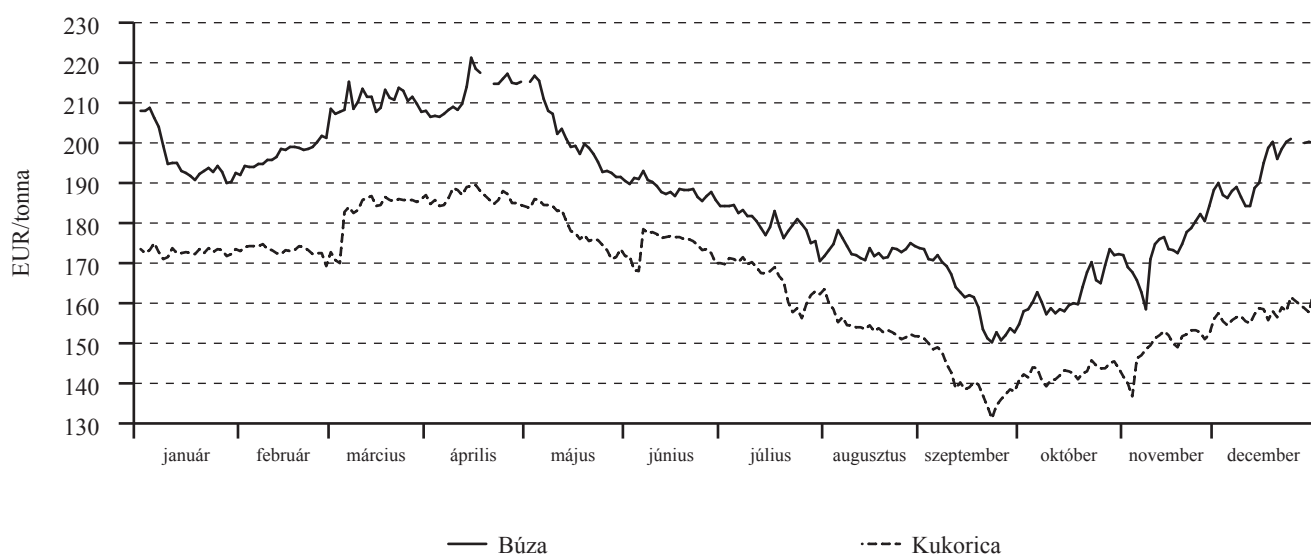
Forrás: CME Group

bab elhúzódo vetése miatt ugyanekkor aggódtak a gazdák, hogy a másodvetésű kukoricát is kénytelenek majd később elvetni, rontva ezzel a terméskilátásokat, mindez tovább erősítette – a szójabab mellett – a kukorica jegyzését a chicagói árutőzsdén egészen az év végéig (2. ábra). A búza és a kukorica fronthavi jegyzése közötti eltérés 20-30 százalék között hullámzott az év első felében a búza javára, majd a július–decemberi időszakban 30-40 százalékra nőtt a rés, és az év utolsó hónapjában a búzával a kukoricához viszonyítva már másfélszeres áron kereskedtek Chicagóban.

A párizsi árutőzsdére (*Euronext/MATIF*) is begyűrűztek a világgpiaci hatások. Míg a búza fronthavi jegyzése a chicagói trendhez igazodott 2014 első négy hónapjában, addig a kukoricáé 170–175 euró/tonna,

majd a március eleji terminváltást követően 180–190 euró/tonna sávban mozgott. Az ígéretes gabonatermésről szóló májusi projekciók hatására a francia fővárosban is meredeken zuhant a két termény kurzusa, és szeptember végi mélypontjukat 25-30 százalékos esést követően 150 (búza) és 131 (kukorica) euró/tonnával érték el. A búza és a kukorica legközelebbi lejáratra vonatkozó jegyzése közötti eltérés ebben az időszakban volt a legkisebb, 6–16 százalék között változott. Noha a búza és a kukorica kurzusa ezt követően is együtt mozgott, a kukorica tőzsdei jegyzésének visszafogottabb emelkedése miatt fokozatosan távolodtak egymástól, így az év végén a búzát a kukoricánál 25 százalékkal magasabb szinten jegyezték Párizsban (3. ábra).

3. ábra: A búza és a kukorica fronthavi jegyzése a párizsi árutőzsdén (2014)

Forrás: Euronext/MATIF

Magyarországon, a Budapesti Értéktőzsde (BÉT) árupiaci szekciójában a malmi búza jegyzésének trendje jelentősen különbözött a chicagóitól és a párizsitól egyaránt, miközben a takarmánykukoricáé inkább a chicagói tendenciájára változott (4. ábra). Az ótermésű malmi búza legközelebbi határidőre szóló jegyzése a 2014. január–április közötti időszakban 5 százalékkal, 58 ezer forint/tonnára kúszott, majd a május eleji terminváltáskor 52 ezer forint/tonnára esett. Ezt követően már csak az új termésű búzára lehetett szerződést kötni a BÉT-en, és a jó hazai és globális terméskilátások következtében 46 ezer forint/tonnáig – 5–7 százalékkal a takarmánykukorica jegyzése alá – zuhant a kurzus július elejére. A betakarítással bővülő kínálat csak átmenetileg mérsékelte a malmi búza jegyzését, az ársökkenő hatást hamar felülírták a betakarított termés minősége körüli problémák, így a jegyzés 50 ezer forint/tonnára erősödött és ott stabilizódott szeptembertől.

Az ótermésű takarmánykukorica jegyzése 45–53 ezer forint/tonna között mozgott a BÉT-en 2014 első félévében, ezt követően már csak az új terméssel kereskedhettek a befektetők, a réginél 10 százalékkal alacsonyabb áron. A kukorica kurzusa további 22 százalékkal, 35 ezer forint/tonnára gyengült október elejéig, majd – a világpiacon árat követve – közel 42 ezer forint/tonna szinten zárta az esztendőt. A malmi búza és a takarmánykukorica jegyzése közötti eltérés tág határok között változott 2014-ben. Az év első harmadában a malmi búzát a takarmánykukoricánál 10–20 százalékkal magasabb tartományban jegyezték, majd az ótermésű kenyérgabona határidejeinek lezárulásával (2014. április 30.) a kukoricához képest 1–9 százalékkal olcsóbban köthették le. A takarmánykukorica jegyzésének zuhanása miatt ezt követően 40 százalékra

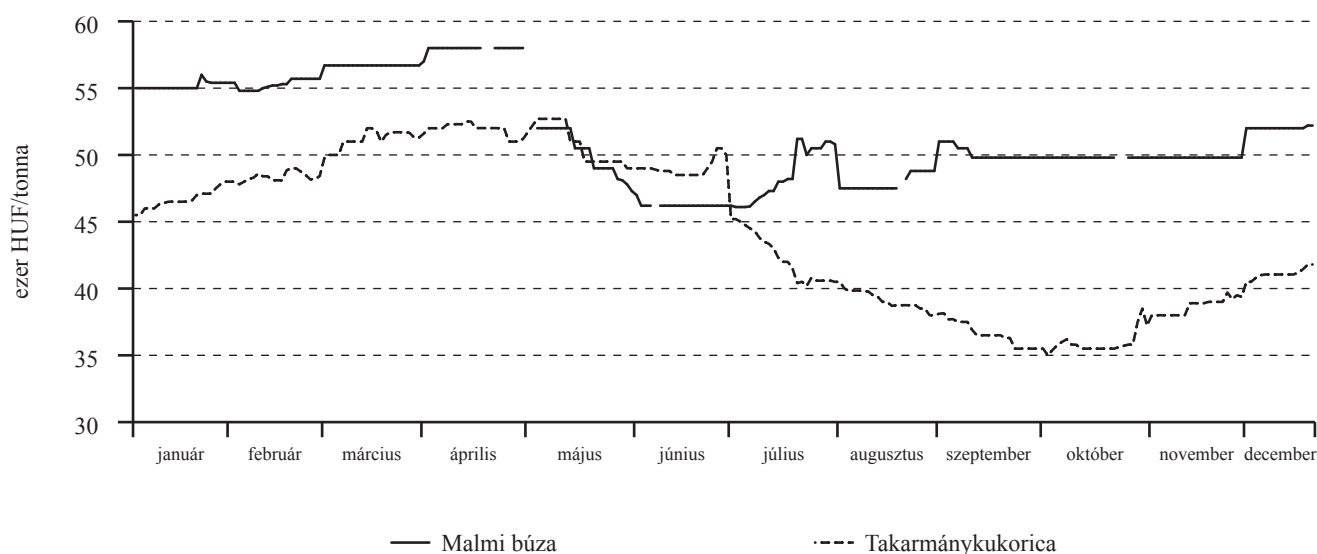
nőtt a rés 2014 őszén a búza javára, ez 25 százalékra szűkült az év végére.

Tekintettel arra, hogy a 2014. évi magyarországi búzatermés szokatlanul kis hányada kapott malmi minősítést, a rendkívüli kibocsátás ellenére sem csökkent az étkezési búza éves termelői ára a 2013. évi alá, hanem ahhoz hasonlóan alakult (49,5 ezer forint/tonna). Ugyanez nem mondható el a takarmánybúzáról, amelynek termelői ára 4 százalékkal múlta alul 2014-ben az egy évvel korábbi (3. melléklet). A takarmánygabonák túlkínálata ennél nagyobb áreséssel járt a takarmánykukorica (–13 százalék) és a takarmányárpa (–10 százalék) piacán. Az étkezési búza termelői ára az új termés megjelenésével 45,5 ezer forint/tonnára zuhant júliusban, majd 52,2 ezer forintra korrigált vissza decemberre. A takarmánykukorica termelői ára 35,2 ezer forint/tonnára csökkent októberre, a betakarítás befejezését követően azonban mérsékelten emelkedett. A terményt decemberben tonnánként 37,8 ezer forintért lehetett beszerezni a fizikai piacon (5. ábra).

A takarmánykeverékek feldolgozó értékesítési ára az alapanyagok termelői árának mérséklődése ellenére alig módosult 2014-ben. A brojlertáp ára a 88–95 ezer forint/tonnás, a sertéstápé pedig ennél is szűkebb, a 75–80 ezer forint/tonnás tartományban mozgott az év folyamán (6. ábra). A tápok feldolgozó értékesítési árát a drága, importból származó szójadara tartotta magasan.

Jóllehet a gabonaalapú termékek feldolgozó értékesítési ára éves szinten 6–8 százalékkal elmaradt 2014-ben az egy évvel korábbi átlagártól, az étkezési búza termelői árának csökkenése mégsem gyűrűzött be az értékesítési árakba. A malmi minőségű búzátételek szükségessége miatt ugyanis a malomipar nem tudta

4. ábra: A búza és a takarmánykukorica fronthavi jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén (2014)

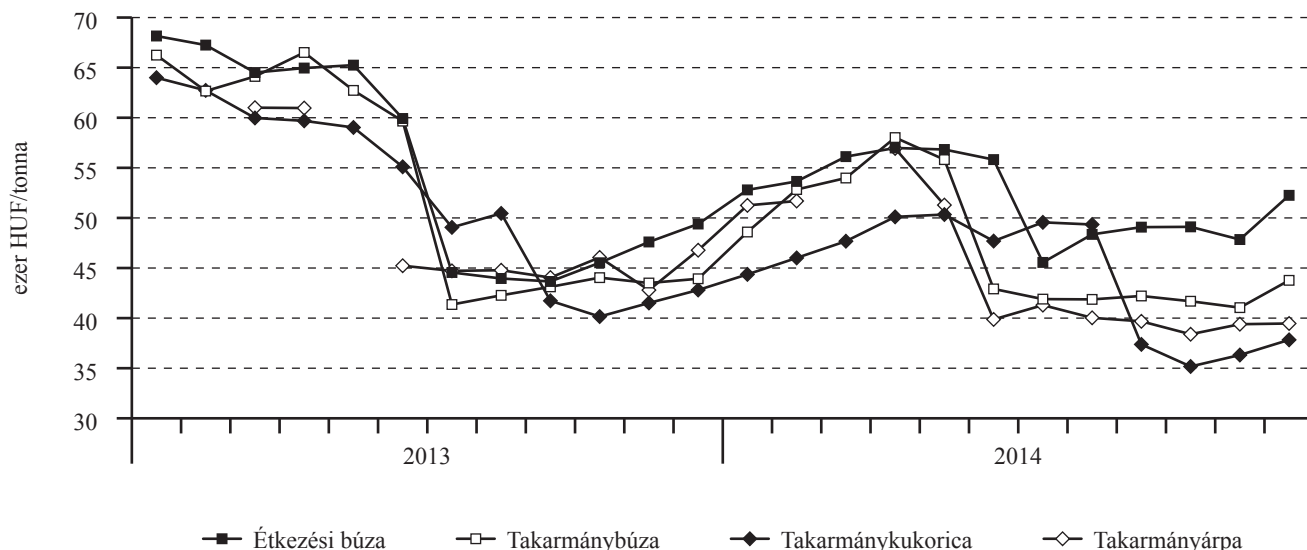

Forrás: BÉT

érvényesíteni a betakarítást követően mérséklődő árakat a késztermékekben, ezért a lisztek értékesítési ára 0–8 százalékos eltéréssel az átlag körül mozgott az

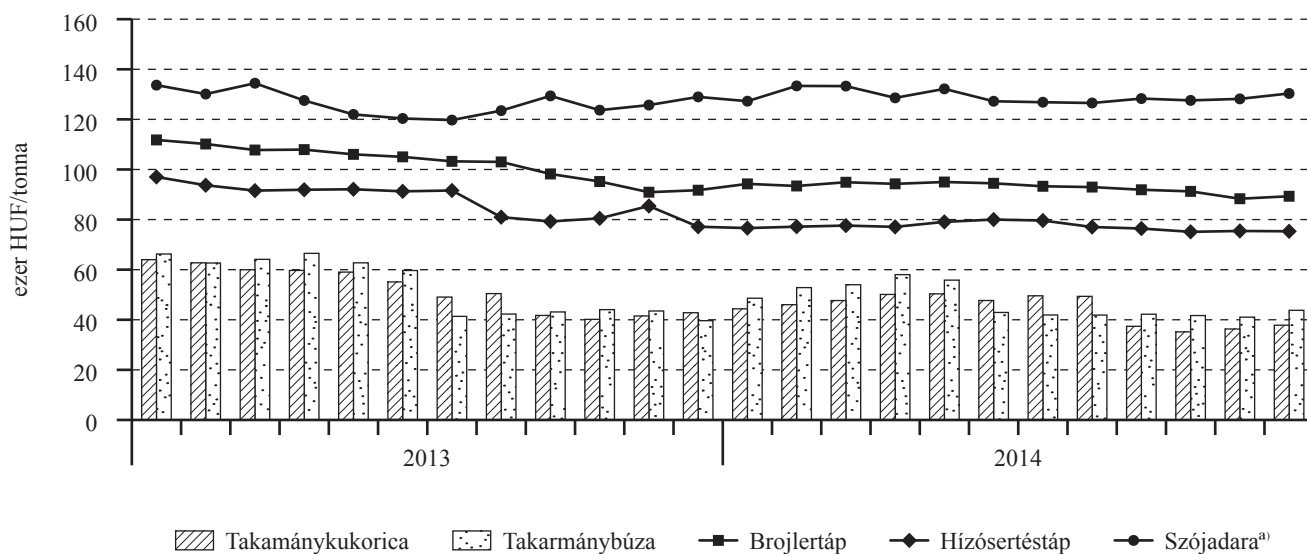
év folyamán. A finomliszt fogyasztói ára éves szinten 16 százalékkal múlta alul 2014-ben a 2013. évi (25. melléklet).

5. ábra: A gabonafélék termelői ára (2013–2014)

Forrás: AKI PÁIR

6. ábra: A gabonafélék termelői, a szójadara import- és a brojlert-, illetve a hizósértéstáp feldolgozói értékesítési ára (2013–2014)

^{a)} Határparitásos importár.
Forrás: AKI PÁIR, KSH

Olajnövény

Világ- és európai piaci tendenciák

Az Oil World (2015) a hét legfőbb olajmag (szójabab, gyapot, földimogyoró, napraforgómag, repcemag, pálmamag, kopra) globális termését rekordszintűre, 515 millió tonnára becsüli a 2014/2015. gazdasági évre, ami 5 százalékkal múlná felül az előző szezon kibocsátását (3. táblázat). A növekedés a vetésterület terjeszkedésével és a javuló termésátlagokkal magyarázható. A hét legfontosabb olajmag termőterülete az USA, Brazília, Argentína, valamint a szovjet utódállamok (Oroszország, Ukrajna, Kazahsztán) területbővülése miatt az előző szezonéhoz képest 1,7 százalékkal, 264,3 millió hektárra emelkedhet a 2014/2015. gazdasági évben. Az átlagos hozam várhatóan 3 százalékkal, 1,95 tonna/hektárra nő.

A hét legfőbb olajmagból az előző gazdasági évinél 3 százalékkal több, 419 millió tonna kerülhet a világ olajütőibe a 2014/2015. évi szezonban. A bővülést a szójabab növekvő (+6 százalék) feldolgozása biztosítja, miközben napraforgómagból az egy évvel korábbinál 5, földimogyoróból 13 százalékkal kevesebbet használhatnak olaj előállítására. A hét fő olajmag 2014/2015. gazdasági évi globális átmenő készletei várhatóan 20 millió tonnával haladják meg az egy évvel korábbi, így 102 millió tonna termény maradhat raktáron a szezon végén. Az elemzők elsősorban a szójabab és a repcemagkészletek gyarapodására számítanak. A nemzetközi kereskedelembe jutó hét legfontosabb olajmag mennyisége 140 millió tonnára emelkedhet a 2014/2015. évi szezonban (+4 millió tonna).

A növényi olajok globális előállítását 168 millió tonnára prognosztizálják a 2014/2015. gazdasági évre vonatkozóan, ami 2 százalékos növekedést jelentene az előző szezonhoz képest. Az utóbbi évekhez hasonlóan pálmaolaj (61 millió tonna), szójaolaj (47 millió tonna),

repceolaj (27 millió tonna) és napraforgóolaj (15 millió tonna) készül a legnagyobb mennyiségben. A világ olajfelhasználása várhatóan 5 millióval, 169 millió tonnára emelkedik ugyanebben az összehasonlításban.

Szójabab

A 2014/2015. gazdasági év már a harmadik szezon lehet a sorban, amikor rekord-szójababtermést takarítanak be a világon (USDA, 2015c). Az Oil World (2015) szerint a 312 millió tonnára jelzett kibocsátás 28 millió tonnával múlná felül az egy évvel korábbi. Az északi félteke termelését 148 millió tonna (+16 százalék), a déliét 164 millió tonna (+5 százalék) körül várják. Úgy tűnik, a legfőbb szójatermelő országok kivétel nélkül növelni tudják kibocsátásukat az előző gazdasági évhez viszonyítva: az USA 18 százalékkal, Brazília és Argentína egyaránt 6 százalékkal. A dél-amerikai országokban 2014 tavaszán (2013/2014. gazdasági év) együttesen 156 millió tonna szójabab került a tárolókba, a 2012/2013. évi szezonhoz képest 11 millió tonnával több: a termés Brazíliában 86 millió tonnára, Argentínában 53 millió tonnára, Paraguayban pedig 9 millió tonnára nőtt.

A szójabab globális nyitókészlete 14 százalékkal haladta meg 2014 szeptemberében a 2013/2014. gazdasági évit, ezért a kínálat soha nem látott nagyságúra, 380 millió tonnára (+37 millió tonna) duzzadhat a folyó szezonban. Az olajütőkben várhatóan 252 millió tonna terményt dolgoznak fel (+14 millió tonna), továbbá az egyéb felhasználásra kerülő szójabab mennyisége közel 2 millió tonnával, 39 millió tonnára növekszik. Mivel az elemzők a kínálat keresletnél nagyobb mértékű növekedését prognosztizálják a folyó gazdasági évre, a szójabab globális zárókészlete 2015. augusztus végén az egy évvel korábbinál 21 millió tonnával lehet nagyobb, azaz 89 millió tonna termény maradhat a

3. táblázat: A hét legfőbb olajmag globális mérlege

	2013/2014. gazdasági év	2014/2015. gazdasági év
Nyitókészlet	71,6	82,4
Termelés	490,1	515,0
Import	135,4	139,1
Forrás	561,6	597,4
Felhasználás	479,2	495,3
Export	135,7	139,8
Zárókészlet	82,4	102,1
Készlet/felhasználás (%)	17,2	20,6

Forrás: Oil World

4. táblázat: A szójabab és a szójadara globális mérlege

millió tonna

	Szójabab		Szójadara	
	2013/2014. gazdasági év	2014/2015. gazdasági év	2013/2014. gazdasági év	2014/2015. gazdasági év
Nyitókészlet	59,52	67,64	6,38	6,78
Termelés	283,75	312,16	187,46	199,09
Import	114,18	119,70	60,77	63,45
Forrás	343,27	379,80	193,84	205,87
Felhasználás	275,63	291,00	186,79	198,12
Export	114,22	120,53	61,05	63,62
Zárókészlet	67,64	88,80	6,78	7,58
Készlet/felhasználás (%)	24,5	30,5	3,63	3,83

Forrás: Oil World

tárolókban. Ezzel a globális készlet felhasználásának mutatója az egy évvel korábbihoz képest akár 6 százalékponttal is növekedhet, várhatóan 30 százalék körül alakul (4. táblázat).

Kína növekvő igénye miatt az egy évvel korábbi 6 millió tonnával meghaladó mennyiségű, 120 millió tonna szójabab fordulhat meg a világpiacon a 2014/2015. évi szezonban. Az ország szójababtól való függőségét a feldolgozás növekedése fokozza, miközben babtermése továbbra sem bővül: az Oil World (2015) szakértői 12 millió tonnát jeleztek a 2014/2015. gazdasági évre. Kína szójabab-felhasználása – elsősorban a húsfogyasztás növekedésével összefüggő állatállomány-bővülés miatt – dinamikusan nőtt az elmúlt évtizedben, és a folyó évi szezonban 67,5 millió tonnát fordíthatnak olaj előállítására. Így az ázsiai ország jelentős mennyiségű importra szorul, ami a 2014/2015. gazdasági évben elérheti a 76 millió tonnát (az előző időszakban 70 millió tonna volt). Kína a világ legnagyobb szójababimportőreként a nemzetközi forgalomba kerülő mennyiség kétharmadát vásárolja évente, jórészt Braziliából és az USA-ból.

Az EU-ban feldolgozott szójabab szinte teljes egészében importból származik. Jóllehet a vetésterület 20 százalékos növekedése (0,6 millió hektárra) és a hektáronkénti hozam 10 százalékos javulása révén 1,7 millió tonna (+34 százalék) szójabab termelt az EU-ban 2014-ben, az olajmalmok közel 14 millió tonnás szükségletének ez töredéke. Ezért az unió szójabab-behozatala az előzőhöz hasonlóan 14 millió tonna körül alakul a 2014/2015. évi szezonban. A főbb beszállítók Brazília és az USA lehetnek ebben az időszakban is.

A világ szójadara-előállítására 199 millió tonna körül (+6 százalék) valószínűsíthető a 2014/2015. évi szezonra. A daraexport a kínai növekedése miatt a 2014 októbertől és 2015 szeptembere közötti időszakban 63 millió tonnára emelkedhet, ez az egy évvel korábbinál csaknem 3 millió tonnával lenne több. Az elemzők a szójaolaj előállítását és felhasználását egy-

aránt 47 millió tonnára (+5, –5 százalék) jelzik, míg a világpiacon előreláthatóan 10,5 millió tonna termék (+8 százalék) fordul meg a folyó gazdasági évben. A szójaolajkészletek világszinten várhatóan 1 százalékkal, 4,3 millió tonnára emelkednek.

Napraforgómag

A napraforgómag globális kibocsátása a vetésterület 3 százalékos zsugorodása és a hektáronkénti hozam 2 százalékos romlása miatt a 2013/2014. évi szezon rekordtermésétől 5 százalékkal maradhat el a folyó gazdasági évben, 41 millió tonnát prognosztizálnak az Oil World (2015) szakértői. A kínai szűkülése miatt az olajipari felhasználás 37 millió tonnára (–5 százalék), a külkereskedelemben jutó mennyiség 1,8 millió tonnára (–10 százalék), a zárókészlet 2,6 millió tonnára (–4 százalék) csökkenhet. Világszinten 15,4 millió tonna napraforgóolajat állíthatnak elő, ami 15,7 millió tonnás felhasználással párosul (5. táblázat). A termelést meghaladó szükséglet az előző szezon készleteinek felhasználásával biztosítható, azonban az egy évvel korábbinál 9 százalékkal kisebb tartalék maradhat 2015 szeptemberében. A legnagyobb olajexportőrök Ukrajna, Oroszország és Törökország lehetnek. Az importőrök között első helyen India állhat, majd az EU, Törökország és Egyiptom következik a sorban.

A termelés szempontjából piacvezető Ukrajnában az előző évinél 8 százalékkal kevesebb, azaz 10,1 millió tonna, míg a második legnagyobb termelő Oroszországban 9 millió tonna (–10 százalék) napraforgómagot takarítottak be 2014-ben. Az előrejelzések szerint a kisebb kibocsátás visszavetheti az olaj-előállítást, így Ukrajnában 10 százalékkal (4,3 millió tonnára), Oroszországban 11 százalékkal (3,7 millió tonnára) eshet a termelés a vizsgált időszakban. Ukrajna a napraforgóolaj legnagyobb részét (3,8 millió tonna) a külföldön értékesíti, ugyanakkor Oroszországban 2,3 millió ton-

5. táblázat: A napraforgómag és a napraforgóolaj globális mérlege

	millió tonna			
	Napraforgómag		Napraforgóolaj	
	2013/2014. gazdasági év	2014/2015. gazdasági év	2013/2014. gazdasági év	2014/2015. gazdasági év
Nyitókészlet	2,23	2,70	1,67	2,14
Termelés	43,22	40,96	16,35	15,43
Import	1,98	1,79	8,22	7,35
Forrás	45,45	43,66	18,02	17,57
Felhasználás	42,75	41,06	15,76	15,66
Export	1,98	1,79	8,35	7,3
Zárókészlet	2,70	2,6	2,14	1,95
Készlet/felhasználás (%)	6,3	6,3	13,6	12,5

Forrás: Oil World

nát a belső piacon használnak fel. A két fekete-tengeri ország együttesen a napraforgóolaj nemzetközi forgalmának 70 százalékát adja.

Argentínának, a déli félteke legnagyobb napraforgómag-termelő országának 2014/2015. gazdasági évi napraforgómag-termését 2,6 millió tonnára becsülik, ami 13 százalékkal múlna felül az előző, aszály sújtotta szezon kibocsátását. A kínálat bővülése miatt a dél-amerikai ország napraforgóolaj-termelése visszaállhat a korábbi szintre, 1 millió tonna (+12 százalék) kerülhet ki az olajütökből a folyó évi szezonban, ennek közel felét exportálhatják (Oil World, 2015).

A Coceral (2014) szerint az EU-ban a napraforgómag vetésterületének 5 százalékos csökkenését kompenzálta a hozam 5 százalékos javulása 2014-ben, aminek eredményeként a 2013. évit megközelítő mennyiségű, 8,8 millió tonna napraforgómag termett. A legfőbb termelő országok Románia (2 millió tonna), Bulgária (1,9 millió tonna), Franciaország (1,6 millió tonna) és Magyarország (1,6 millió tonna) voltak. Az Oil World (2015) nem valószínűsíti az unió napraforgó-

mag-feldolgozásának változását, az előző gazdasági évvel megegyező volumen, 7,7 millió tonna mag kerülhet a sajtolóüzemekbe a 2014/2015. évi szezonban is. Az EU napraforgómag-exportja 7 százalékkal, 650 ezer tonnára csökkenhet a vizsgált időszakban.

Repcemag

A repcemag globális termelését 69,1 millió tonna körül várják a 2014/2015. gazdasági évre, ami kissé elmarad az előző szezon rekordkibocsátásától (6. táblázat). A világ első számú repcemag-termelőjénél, az EU-ban mindenkori rekordtermés került a tárolókba 2014 őszén, a 24,2 millió tonnás termés 14 százalékkal múlta felül a 2013. évi kibocsátást. Ezzel szemben az Oil World (2015) elemzői az egy évvel korábbinál kisebb kibocsátást becsültek Kanadában (-15 százalék, 15,5 millió tonnára), Kínában (-5 százalék, 11,2 millió tonnára) és Ausztráliában (-11 százalék, 3,4 millió tonnára). Az olajütőkbe globális szinten 66,4 millió tonna repcemag kerülhet a 2014/2015. évi szezonban,

6. táblázat: A repcemag és a repceolaj globális mérlege

	millió tonna			
	Repcemag		Repceolaj	
	2013/2014. gazdasági év	2014/2015. gazdasági év	2013/2014. gazdasági év	2014/2015. gazdasági év
Nyitókészlet	5,05	7,82	4,06	4,40
Termelés	70,21	69,10	26,87	26,98
Import	16,04	14,41	3,98	4,14
Forrás	75,26	76,92	30,93	31,38
Felhasználás	67,44	69,99	26,47	27,27
Export	16,33	14,34	4,04	4,14
Zárókészlet	7,82	6,93	4,40	4,11
Készlet/felhasználás (%)	11,6	9,9	16,6	15,1

Forrás: Oil World

az előző gazdasági évvel azonos mennyiség. A feldolgozás az EU-ban (24,4 millió tonna) és Kínában (15,1 millió tonna) koncentrálódik. A világ repceolaj-termelése előreláthatóan nem változik a folyó gazdasági évben az előzőhöz képest, 27 millió tonna körül alakul. Noha az EU-ban állítják elő a legtöbb repceolajat a világon, a terméket szinte teljes egészében az unióban használják fel, minimális mennyiség kerül a világpiaci forgalomba. A globális repceolaj-kereskedelem 60 százalékát Kanada bonyolítja, holott olaj-előállításban csak harmadik a sorban.

A repcemag globális exportja előreláthatóan 12 százalékkal, 14 millió tonnára csökken a 2014/2015. gazdasági évben. A világ vezető canolaexportőre, Kanada 8,8 millió tonna magot szállíthat a külpiacokra (–11 százalék) a vizsgált időszakban, ugyanakkor az európai régióban 1,9 millió tonna (–14 százalék) kivittel Ukrajna marad a meghatározó ellátó. A világ egyik legnagyobb repcemag-beszállítója az EU, importja rekordtermése miatt 25 százalékkal, 2,7 millió tonnára csökkenhet a 2014/2015. gazdasági évben. A behozatal jelentős részét Ukrajnából, Ausztráliából és Kanadából várják.

A Cocal (2014) szerint az EU vezető repcetermesztő tagországában, Németországban a termőterület csökkenése ellenére a 2013. évihez viszonyítva 9 százalékkal, 6,3 millió tonnára emelkedett a kibocsátás 2014-ben, köszönhetően a hozamok 14 százalékos javulásának. A szintén meghatározó Franciaországban a vetésterület (+4,5 százalék) és a hektáronkénti termésátlag (+22 százalék) egyaránt nőtt, így 5,5 millió tonna repcemagot takarítottak be a gazdák 2014 nyarán, az egy évvel korábbinál 28 százalékkal többet. Az Egyesült Királyságban a 2013. évinél 20 százalékkal nagyobb hozamok mellett 2,5 millió tonna (+13 százalék) magot arattak. Noha az Oil World (2015) szakértői az uniós felhasználás kismértékű növekedésére számítanak a folyó évi szezonban, a rekordtermés miatt csökkenhet az import, valamint a készletek is feltöltődhetnek (+89 százalék, 1,6 millió tonnára).

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Magyarországon az olajnövények termesztése szempontjából igen kedvező volt 2014, új rekordok születtek. A napraforgómag betakarított területe alig maradt el a 2013. évitől, 590 ezer hektár volt a KSH adatai szerint. A hektáronkénti hozam 6 százalékkal, 2,64 tonnára javult, 17 százalékkal haladta meg 2009–2013 átlagát, és megközelítette a 2008. évi mindenki rekordot (2,67 tonna/hektár). Mindezek eredményeként a kibocsátás 5 százalékkal meghaladta az előző

évi rekordot, így a valaha volt legnagyobb termés, 1,555 millió tonna napraforgómag került a tárolókba 2014-ben.

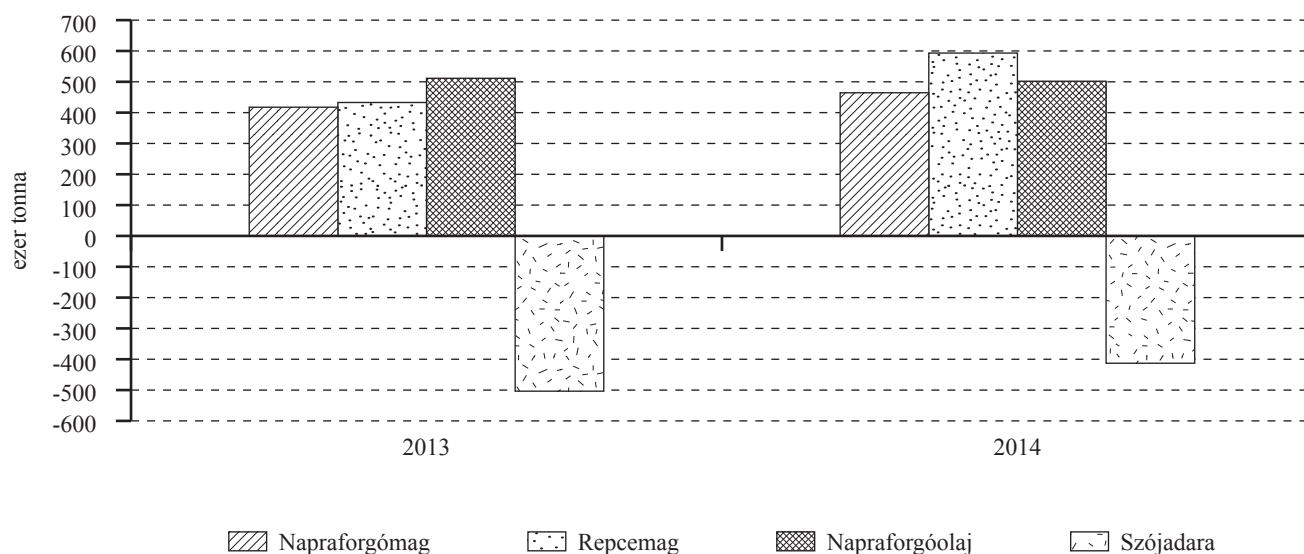
A KSH adatai szerint a repcemag betakarított területe az előző évihez viszonyítva 8 százalékkal, 213 ezer hektárra nőtt 2014-ben, ez 5 százalékkal még mindig elmaradt a 2009–2013. évek átlagától. A kedvező évjáráthatás következtében kiemelkedő hozam mellett aratták a termést. A hektáronkénti termésátlag 19 százalékkal, 3,2 tonna/hektárra nőtt, amire eddig még nem volt példa. A terület növekedése és a rekordhozam együttesen újabb rekordtermés betakarítását eredményezte: a 680 ezer tonna kibocsátás 28 százalékkal múlta felül a 2013. évit és 32 százalékkal a vizsgált öt év átlagát.

A Földművelésügyi Minisztérium (FM) adatai szerint Magyarországon 42,3 ezer hektárról takarítottak be szójababot 2014-ben, az előző évinél 3 százalékkal nagyobb területről. Az átlaghozam rekordszintre emelkedett 2014-ben, 2,7 tonna/hektár körül alakult, ami a 2013. évinél 30 százalékkal jobb eredmény. A betakarított szójabab mennyisége 34 százalékkal, 113 ezer tonnára nőtt, ezzel minden idők második legnagyobb szójababtermése került a magtárakba. Ez a volumen mindössze pár százalékkal maradt el az 1989. évi mindenki rekordtól (a KSH adatai szerint 116,4 ezer tonna). A 2013-ban kezdeményezett fehérjeprogram és a Duna menti régiók együttműködésének (Donau-Soja program) célja a szójatermesztés felfuttatása Európában. Ennek eredményeként várhatóan Magyarországon is tovább nő a szójatermő területek nagysága és a kibocsátás, hiszen az ország szójatermelési potenciálja messze nincs kihasználva. Szakértők szerint akár 120 ezer hektárra növelhető a vetésterület, amelyről évente legalább 250-300 ezer tonna szójababot lehetne betakarítani, ami a hazai szójadara-szükséglet harmadát-felét fedezné.

Bel- és külpiaci értékesítés

A KSH adatai szerint Magyarországon a termelők a 2013. évinél 17 százalékkal több, 685 ezer tonna napraforgómagot értékesítettek a hazai feldolgozóknak és kereskedőknek 2014-ben. Az év első felében fokozatosan csökkent a belpiaci forgalom, és augusztusra elapadtak a készletek. A bőséges 2013. évi kibocsátásnak köszönhetően a január és augusztus közötti időszakban 124 százalékkal több napraforgómag fordult meg a piacon 2014-ben az egy évvel korábbihoz képest. Az eladások az év utolsó harmadára koncentráltak, amikor a piaci szereplők a teljes forgalom 80 százalékát bonyolították. A kereskedés októberben csúcspontot ért ki, közel 280 ezer tonna termény cserélt gazdát. A rekordkibocsátás nemcsak a belpiaci értékesítés, hanem a kivitel élénkülését is lehetővé tette 2014-ben.

7. ábra: Egyes olajnövények és származékaik külkereskedelmének egyenlege (2013–2014)

Forrás: KSH

Magyarország napraforgómag-exportja 11 százalékkal nőtt a 2013. évihez viszonyítva, így 464 ezer tonna terményt tudunk elhelyezni külszíncainkon 2014-ben (7. ábra). A szállítmányok 60 százaléka Németországba és Hollandiába irányult. Magimportunk ezzel egy időben 11 százalékkal, 263 ezer tonnára csökkent, ennek hétharmada Romániából érkezett. A napraforgóolaj kivitele maradt a 2013. évi szinten, 500 ezer tonna talált vevőre a nemzetközi piacon. A legnagyobb volumenben Hollandia (33 százalék) és Németország (15 százalék) vásárolt 2014-ben.

A repcemag felvásárolt mennyisége a 2013. évi másfélszeresére, 368 ezer tonnára nőtt 2014-ben, köszönhetően az elmúlt két szezonnak jó termésének. A termelői értékesítés közvetlenül az aratást követően, júliusban tetőzött, amikor a piaci szereplők 250 ezer tonnát megközelítő mennyiséggel kereskedtek (ez az éves felvásárlás kétharmada). A külszíncokra is több termény jutott, Magyarország repcemagexportja 37 százalékkal bővült 2014-ben. Ennek 67 százaléka Németországba, 24 százaléka Ausztriába irányult.

Magyarország szójadaraimportja tovább csökkent, az előző évihez viszonyítva 18 százalékkal kevesebb, 413 ezer tonna szójadara behozatalára került sor 2014-ben (4. melléklet). A termék elsősorban Braziliából és Argentínából érkezett, Szlovénia, Németország és Hollandia tengeri kikötőin keresztül. Az élénk belpiaci kereslet miatt a szójababimport 130 ezer tonnára nőtt (+160 százalék) 2014-ben, ennek harmada Ukrajnából érkezett.

A piaci árak tendenciája

Az árutőzsdéken az olajmagvak és származékaik jegyzése – a gabonafélékhez hasonlóan – a rekord-szintű globális kibocsátás miatt számottevően csökkent 2014-ben.

A szójabab fronthavi jegyzése a 2014. január–májusi időszakban növekvő tendenciát követett a chicagói árutőzsdén, és az év elejénél 16 százalékkal magasabb szintre, 550 dollár/tonnára emelkedett május végén. Noha 2014 elején még igen biztatóak voltak a dél-amerikai országok terméskilátásai, februártól a kedvezőtlen időjárás rontotta a prognózisokat, így a szójabab kurzusa a január végi átmeneti csökkenés után (470 dollár/tonnára) ismét emelkedő pályára állt Chicagóban. Ezt csak fokozta a termés iránti, várakozásokat felülmúló globális kereslet, aminek az USA rendkívül élénk exportjával igyekezett eleget tenni, a tartalék rovasára. A jegyzés elszabadulását a dél-amerikai betakarítás megakadályozta ugyan 2014 tavaszán, de a szójabab világpiaci ára csak azt követően csökkent, miután az északi féltekén befejeződött a vetési kampány. Az USA agrárminisztériuma által június végén közzétett, vetésterületre vonatkozó hivatalos adatok – melyek szerint a világ legnagyobb szójababtermelőjénél rekordnagyságúra nőtt a növény vetésterülete – erősítették a dél-amerikai új termés és a 2014. évi ígéretes kilátások árcsökkenő hatását a határidős piacokon, így a szójabab fronthavi jegyzése 430 dollár/tonna környékére zuhant Chicagóban a júliusi terminváltás után. A következő egy hónapban a pénzügyi befektetők az ókészetek gyors apadása okozta hiánypszychózist igyekeztek kihasználni, ezért a termés legközelebbi lejáratra szóló jegyzése

470–480 dollár/tonna közé emelkedett augusztus első dekádjában. Később már csak a jóval olcsóbb új termésre lehetett szerződni a tőzsdén, amelynek kursza 335–340 dollár/tonnára esett szeptember végén. Az északi féltekén a betakarítás, a déli féltekén a vetés elhúzóda miatt aggodalmak indították el az ár októberi emelkedését, dacára annak, hogy a szakértők rekordtermést jeleztek a 2014/2015. gazdasági évre. A szójabab fronthavi jegyzése 370–390 dollár/tonna között hullámzott 2014 utolsó két hónapjában.

A szójadara tőzsdei jegyzése – 10-20 dolláros kilengéssel – követte az alapanyag kurszusának változását a chicagói árutőzsdén 2014. január–augusztusban. A drága ótermésű szójababból előállított dara szeptember közepéig tartotta magas árszintjét a tőzsdén, ekkor az alapanyag és a feldolgozott termék fronthavi jegyzése közötti különbség 100 dollár/tonnára nőtt. Ezt követően október elejéig a dara legközelebbi lejáratra szóló jegyzése ismét a babéhoz igazodott, majd az alapanyag kurszusát 30–60 dollárral megelőző tartományban hullámzott az év végéig (8. ábra).

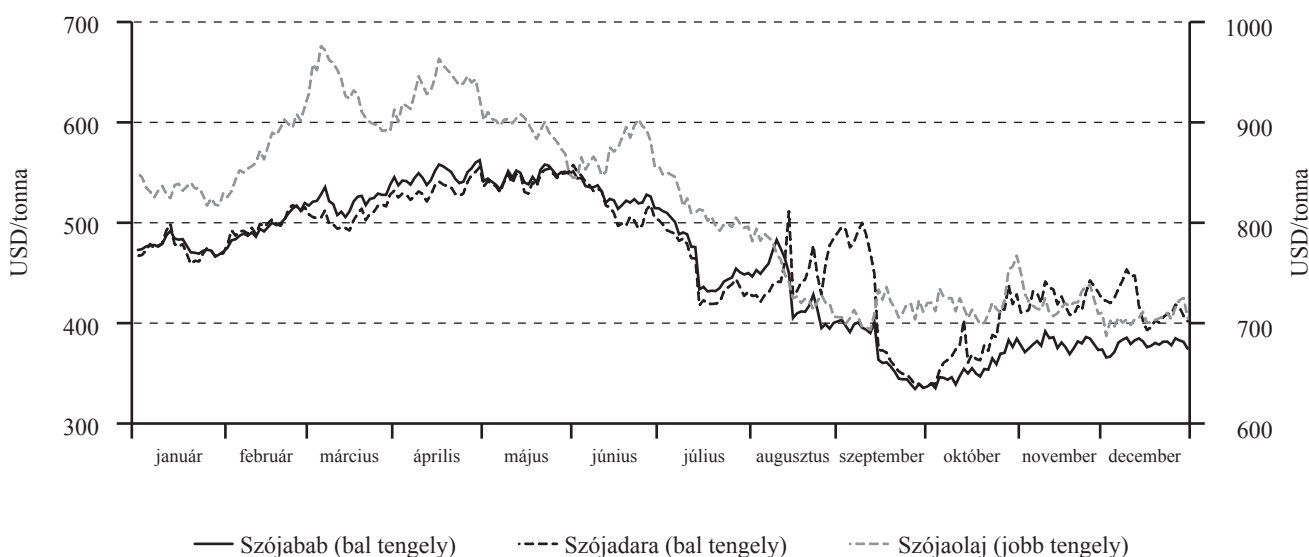
A szójaolaj fronthavi jegyzése éves szinten 17 százalékkal esett, és 700 dollár/tonna körül zárta a 2014-es esztendőt. Az év első felében a pálmaolaj és a kóolaj világpiaci árának emelkedése magasan tartotta a termék tőzsdei jegyzését, júliustól azonban az élénk feldolgozás hatására bővülő készletek csökkentették azt (8. ábra).

A repcemag legközelebbi lejáratra szóló jegyzése meredeken emelkedett a párizsi árutőzsdén (*Euronext/MATIF*) 2014 első harmadában, és április közepén 424 euró/tonnával – az év elejénél 16 százalékkal magasabb szinten – csúcsosodott ki. Jóllehet az ótermésű repcemag jegyzését még a 400 euró/tonnát meghaladó szinten vezették ki a szekcióból április végén, a repce-állományok állapotáról érkező kedvező hírek és a 2013.

évit meghaladó kibocsátásról szóló előrejelzések 340–370 euró/tonnás sávban tartották a termés kurszusát a francia fővárosban az aratásig. Az új termés piacra lépése után a kínálati nyomás hatására 320 euró/tonna körül hullámzott a repcemag fronthavi jegyzése. A szójabab világpiaci árának növekedése mellett októbertől ösztönzőleg hatott a repcemag európai jegyzésére az is, hogy a szűkös szójababkészletek miatt nőtt a repcemag – különösen a gyorsan mobilizálható ukrainai és uniós termés – népszerűsége az importőrök körében, a július és október közötti időszakban ugyanis soha nem tapasztalt mennyiségű canola és repcemag fordult meg a világpiacon. Noha az EU – Kína és Japán mellett – a három legnagyobb importőr közé tartozik, kihasználva a piaci hiány adta lehetőséget, aktív külpiaci értékesítésbe kezdett az év második felében, ezért az uniós 2014/2015. gazdasági évi kivitele elérheti a 600 ezer tonnát. Az európai repcemag iránti élénk kereslet 350 euró/tonna fölé emelte a termés párizsi jegyzését az év végén (9. ábra).

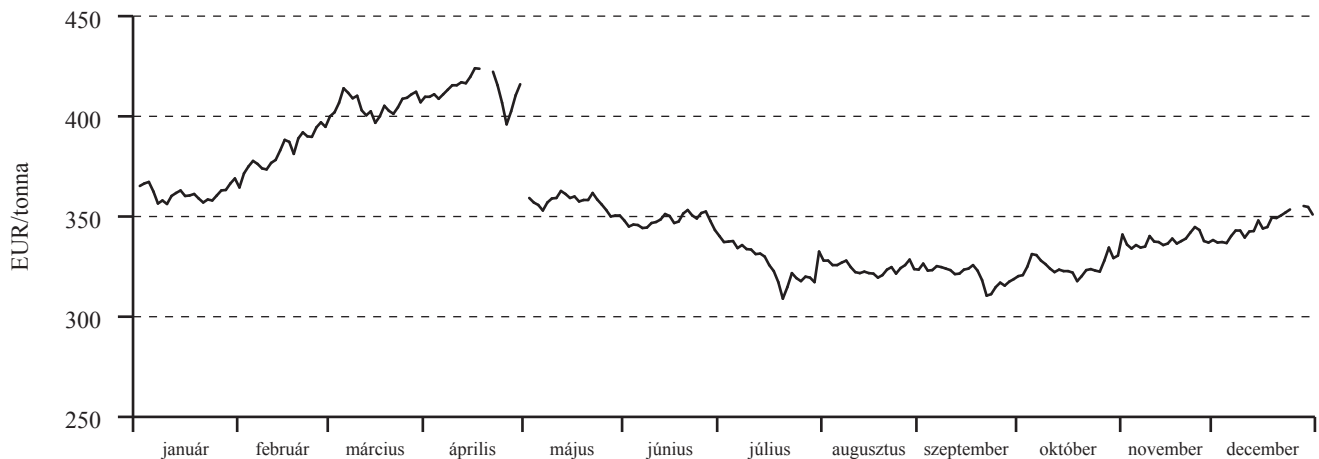
Magyarországon a repcemag fronthavi jegyzésének trendje jelentősen eltért a párizsitól 2014-ben. Az év első két hónapjában 105, majd májusig 103 ezer forint/tonna szinten stagnált a termés kursza a BÉT árupiaci szekciójában. A repcemag tőzsdei jegyzése a bőséges európai és hazai terméskilátások hatására intenzíven esett májustól, a legalacsonyabb szintjét augusztus közepén érte el, ekkor tonnánként 87 ezer forintért lehetett a terményre ügyletet kötni (szeptemberi szállításra). A csökkenés mértéke az április és augusztus közötti időszakban 16 százalék volt. Októbertől a napraforgómag és -olaj hazai és nemzetközi árának emelkedése gyakorolt pozitív hatást a repcemag kurszusra, ismét 100 ezer forint/tonna fölé emelkedett az év végére.

8. ábra: A szójabab, a szójadara és a szójaolaj fronthavi jegyzése a chicagói árutőzsdén (2014)

Forrás: CME Group

9. ábra: A repcemag fronthavi jegyzése a párizsi árutőzsdén (2014)

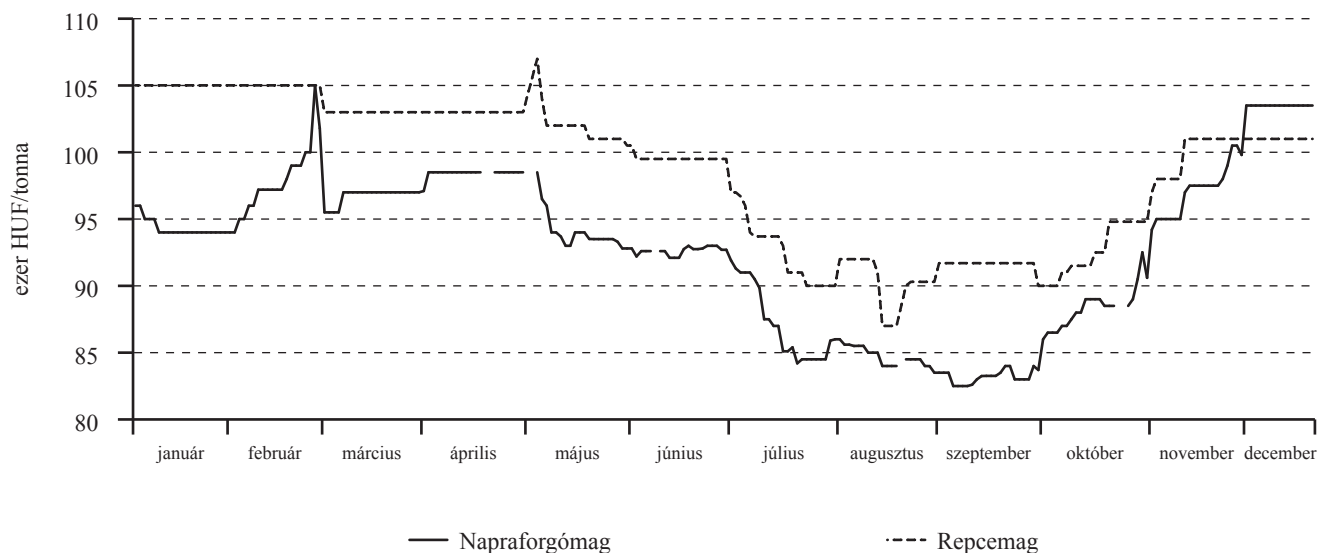

Forrás: Euronext/MATIF

A BÉT-en a napraforgómag legközelebbi lejáratra szóló jegyzése 105 ezer forint/tonnás csúcsra tört február végén, reagálva a mag és az olaj ukrainai exportárának emelkedésére, amit a *hrivnya* gyengülése váltott ki. Ezt követően a BÉT-en már csak a 2014-ben betakarított terméssel kereskedhettek a pénzügyi befektetők, amelyet 97–99 ezer forint/tonnára értékelték a tavaszi hónapokban. Magyarországra is begyűrűzött az olajmagok világpiaci árának csökkenése 2014 nyarán. A napraforgómag globális terméséről szóló biztató kilátások mérsékeltek a termény fronthavi jegyzését a BÉT-en júniusban, amit az új termésű olajmagok folyamatos piacra lépése erősített. A napraforgómag kurzusa szeptember elején 82,5 ezer forint/tonnával érte el a legalacsonyabb szintjét. Az utolsó negyedévben a napraforgómag hazai jegyzése – követve a mag és az olaj fekete-tengeri exportárának trendjét – 103 ezer forint/tonnára nőtt (10. ábra).

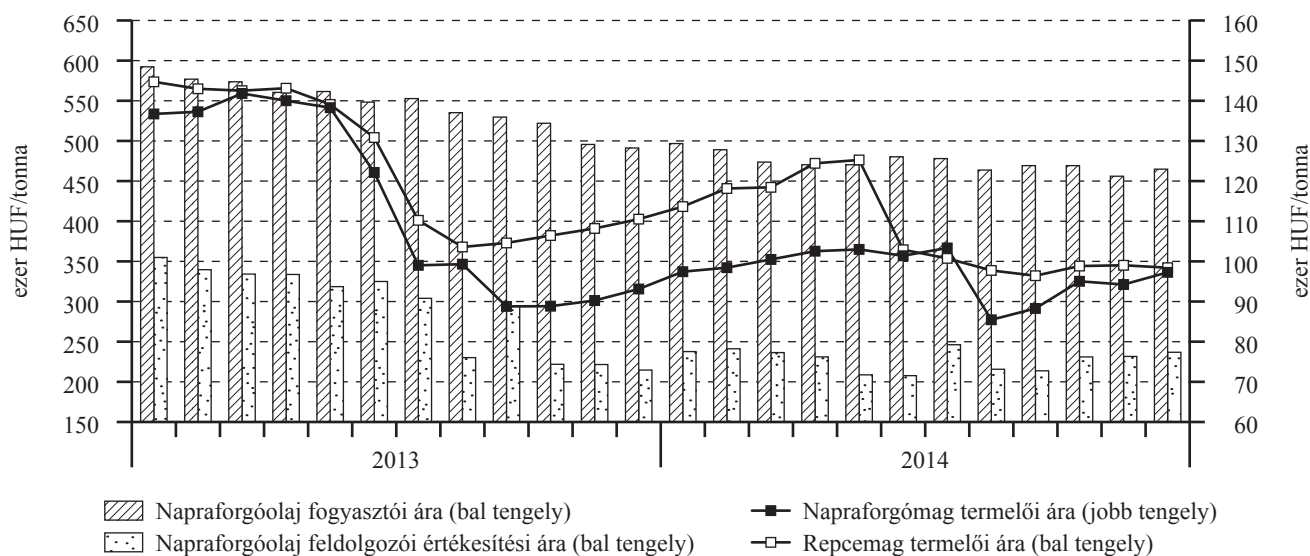
Az AKI PÁIR adatai szerint a napraforgómag áfa és szállítási költség nélküli termelői ára alig tért el az egy évvel korábbitól 2014-ben, éves szinten 96 ezer forint/tonna volt. A repcemag ára ellenben 9 százalékkal, 102 ezer forint/tonnára csökkent. A napraforgódara értékesítési ára 10 százalékkal esett 2014-ben az egy évvel korábbihoz képest, ugyanakkor 22 százalékkal múlta felül a 2012. évi átlagát. A nyers napraforgóolaj értékesítési ára 4 százalékkal, 198 ezer forint/tonnára mérséklődött, míg a finomított terméké 16 százalékkal, 260 ezer forint/tonnára esett a vizsgált időszakban (5. melléklet). A napraforgóolaj fogyasztói ára az év eleji 497 forint/kilogrammról októberre 6 százalékkal gyengült (11. ábra). A termék éves átlagára 431 forint/kilogramm volt 2014-ben, 13 százalékkal alulmúlva az előző évi átlagát (25. melléklet).

10. ábra: A napraforgó- és a repcemag fronthavi jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén (2014)

Forrás: BÉT

11. ábra: A napraforgó- és repcemag termelői, a finomított napraforgóolaj feldolgozói értékesítési és fogyasztói ára (2013–2014)

Forrás: BÉT

Cukor

Világ- és európai piaci tendenciák

A cukor globális termelése 182,6 millió tonna volt a 2013/2014. gazdasági évben, vagyis 1 millió tonnával kevesebb az előző szezonban feldolgozott mennyiségénél. A világ cukortermelése 4 millió tonnával haladta meg az egyetemes cukorfogyasztást. A cukor globális kivitele 1,5 millió tonnával emelkedett a 2013/2014. évi szezonban az előzőhöz képest. A cukor globális zárókészlete évről évre emelkedik, a 2013/2014. évben elérte a 76,6 millió tonnát, ami az elmúlt gazdasági évi mennyiséget 1 százalékkal múlta felül. A cukor globális készlet/felhasználás mutatója az egy évvel korábbi 42,4 százalékról 1,2 százalékponttal nőtt, vagyis 43,5 százalékon zárta a 2013/2014. gazdasági évet (ABARES, 2014).

Az ABARES (2015) szerint a világ cukortermelése elérheti a 183 millió tonnát a 2014/2015. gazdasági évben, ez 0,2 százalékkal nagyobb kibocsátást jelent a 2013/2014. évben termelt mennyiséghez képest. Míg Indiában, Európában és Ausztráliában nőhet a cukorkibocsátás, addig Brazília és Kína cukortermelése 7, illetve 11 százalékkal csökkenhet a 2014/2015. évi szezonban. A globális cukortermelés 300 ezer tonnával múlhatja felül a világ cukorfogyasztását a folyó gazdasági évben. A cukorfelhasználás évről évre emelkedik, a 2014/2015. évi szezonban elérheti a 182,7 millió tonnát, ami az előző gazdasági évi mennyiséghez képest 2,1 százalékos gyarapodást jelentene. A Nemzetközi Cukorszervezet becslése szerint a világ cukorfogyasztása 2020-ra 201 millió tonnára emelkedhet, jelentősebb növekedést Kínában (+3,6 százalék), Nigériában (+3,5 százalék), Indonéziában (+3,1 százalék), Pakisztánban és Indiában (+2,8 százalék) várnak. A világ cukorexportja 58,5 millió tonna körül alakulhat a 2014/2015. évi szezonban, azaz 1 százalékkal bővíthet a kivitel a 2013/2014. idényhez viszonyítva (ABARES, 2014a). A cukor globális zárókészlete 78,4 millió tonnára emelkedhet (2013/2014: 75,2 millió tonna), és a készlet/felhasználás aránya az elmúlt öt évet tekintve először csökkenhet a 2014/2015. gazdasági évben: 43,5-ről 42,9 százalékra.

A különböző műhelyek elemzői az előző éveket jellemző cukortöbblet (a termelés és a fogyasztás különbsége) csökkenésére számítanak, amelyet 1,1 és 1,4 millió tonna közé várnak a folyó gazdasági évben (EC, 2014a): a *Kingsman* tanácsadó cég 0,1 millió tonna, az *F.O. Licht* 1,1 millió tonna, az *USDA* 1,4 millió tonna körüli becsüli a hiányt. Ennek hátterében elsősorban az alacsony cukorárak miatt várhatóan visszaszoruló

termelés és a cukor globális fogyasztásának további növekedése áll.

Brazília cukornádtermelése előreláthatóan 620 millió tonna körül alakul a 2014/2015. gazdasági évben, ami 6 százalékkal kisebb a 2013/2014. évi szezon mennyiségénél (ABARES, 2014). Az ország közép-déli régiójában 570 millió tonna cukornád teremhet a 2014/2015. gazdasági évben (2014 októberében még 550 millió tonnára becsülték), ami 4 százalékos visszaesést jelent az előző idény termeléséhez képest. *Sao Paulo* államban 337 millió tonna cukornádat vágtak le a folyó gazdasági évben, itt a csökkenés 7 százalékra tehető a 2013/2014. évihez viszonyítva. Brazíliában nagyon sok cukormalom került válságos helyzetbe a 2014/2015. gazdasági évben. Az alacsony cukorárak és a brazil reál jelentős gyengülése a dollárral szemben megnövelték a felvett hitelek visszafizetésének terheit. A cukornádból előállított cukor és etanol aránya 2 százalékponttal toródott el az utóbbi javára (54,7-ről 56,9 százalékra), amit a bioüzemanyag-részarány 25-ről 27 százalékra történő emelése idézett elő. A fentebb említett tényezőket tekintve a cukortermelés a 2013/2014. évi 40,1 millióról 37,5 millió tonnára apadhat a 2014/2015. gazdasági évben.

Indiában a cukornáddal beültetett területek 1 százalékkal zsugorodhatnak a 2014/2015. évi szezonban, ennek ellenére – a magas hozamnak köszönhetően – a cukortermelés tovább emelkedhet. Az ABARES (2014) szerint India cukorkibocsátása 28 millió tonnára várható a 2014/2015. gazdasági évben, elsősorban *Maharashtra* és *Karnataka* tartományban bővíthet a termelés. Az országban 508 üzem 13,5 millió tonna cukrot állított elő a 2014. október és 2015. január közötti időszakban, ami 15 százalékkal meghaladja az előző évek azonos hónapjainak átlagát. A cukorfogyasztás 24,7–24,8 millió tonnára tehető a folyó szezonban, ez 300–400 ezer tonnával több a 2013/2014. gazdasági évi mennyiséghez viszonyítva. A betakarítást megelőző időszakban rendszeresek a viták a cukornádtermelők, a cukormalmok és a tartományi kormányok között. Fő probléma, hogy míg az elmúlt öt évben a cukormalmok által a termelőknek a cukornáért kötelezően fizetett ár 65 százalékkal nőtt, addig a cukorárak csak 2 százalékkal emelkedtek. Ennek hatására a cukornádkampány késve, november közepétől indult és december végén fejeződött be 2014-ben. Indiában 2015. február közepén megszületett az édesítőszer exportjának támogatásáról szóló megállapodás, ennek hatására a cukorárak jelentősen csökkentek a világgpiacon. Az ország cukorkivitelét tonnánként 54 dollár/tonna összeggel segítették 2014 szeptemberében, a jelenlegi exportszubszidió

65 dollár/tonna. A támogatás érdekében a malmok gyakoroltak nyomást a kormányra. Az elmúlt három évben a cukorárak alacsonyok voltak, míg a cukornádért a termelőknek fizetett árak emelkedtek, ezért a malmok többsége eladósodott. A kivitel támogatását sürgette, hogy a cukor zárókészlete Indiában elérheti a 7,5 millió tonnát a 2014/2015. gazdasági év végére. A kormány annak ellenére engedett a nyomásnak, hogy a *WTO* bírálta az export támogatását. A malmok és a kereskedők szerint későn született a döntés, így kérdéses, hogy sikerül-e az 1,4 millió tonnás exportkvótát kihasználni. India cukorexportja 2,3 millió tonna körül alakulhat a 2014/2015. gazdasági évben, ami 10 százalékkal nagyobb kiszállítást jelent a 2013/2014. gazdasági évben exportált mennyiséghez képest.

Thaiföldön a cukornádültetvények területe 4 százalékkal nőhet a 2014/2015. gazdasági évben az előző évihez képest, azonban a száraz időjárás hatására a hozamok 10 százalékkal romolhatnak. Az ország cukortermelése 11,5 millió tonna lehet a 2014/2015. gazdasági évben, ami 700 ezer tonnával marad el az egy évvel ezelőtti kibocsátástól. Az export elérheti a 9,3 millió tonnát, ez 20 százalékos bővülést jelent a 2013/2014. évihez képest (USDA, 2014b). A kivitelre ösztönzőleg hathat a 2014/2015. évi bő cukornádtermés és az előző években felhalmozódott nagy cukorkészletek (ABARES, 2014).

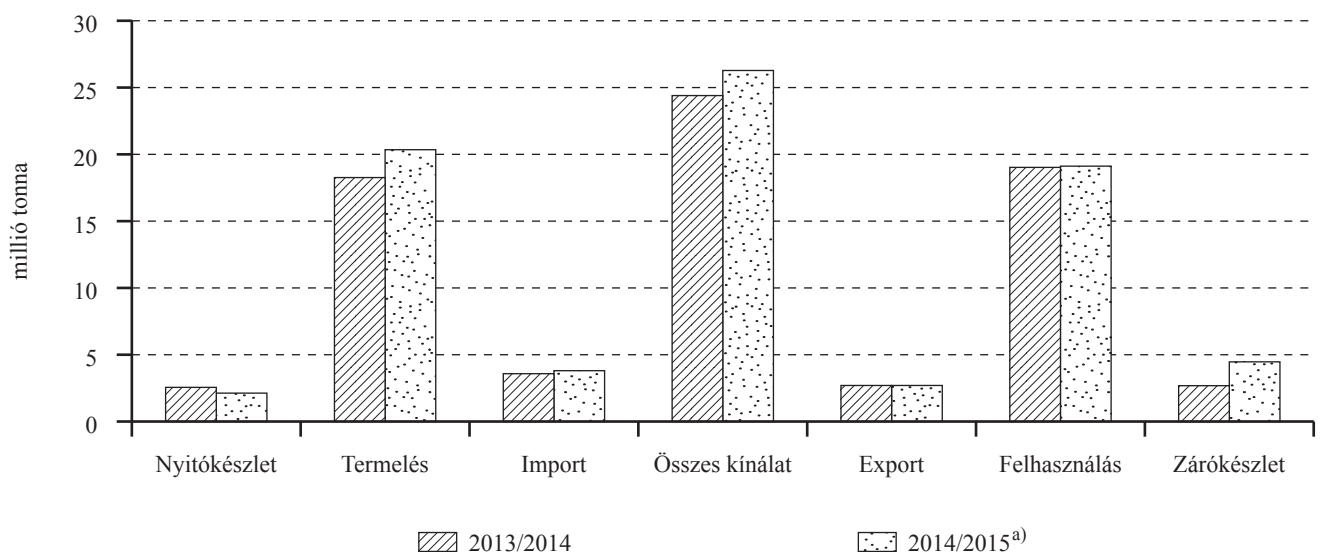
Kína cukortermelése 13 millió tonna körül várható a folyó évi szezonban, ami 11 százalékkal maradhat el a 2013/2014. gazdasági évben termelt mennyiségtől. A kínai kormány a termelőknek a cukornádért fizetett árat 78-ról 72 dollár/tonnára csökkentette. Az intézkedéssel a nehéz pénzügyi helyzetbe került cukormalmokat kívánták segíteni, ennek hatására a termelés és a

belső készletek csökkenése prognosztizálható, ami az importkereslet erősödését jelentheti a 2014/2015. gazdasági évben.

Kelet-Európa cukortermelése 8,3 millió tonna volt a 2014/2015. gazdasági évben, 11 százalékkal nagyobb a 2013/2014. évi szezónál. Ukrajnában 270 ezerről 329 ezer hektárra nőtt a cukorrépa betakarított területe 2014/2015-ben. A földekről 15,55 millió tonna répát szállítottak a gyárakba, szemben az előző évi 10,79 millió tonnával. A cukorrépa hozama 47,12 tonna/hektár volt a folyó gazdasági évben, 7,2 százalékkal magasabb a 2013/2014. gazdasági évinél. Oroszországban a cukorrépával bevetett területek 3 százalékkal, 930 ezer hektárra bővültek a 2014/2015. gazdasági évben. Az országban 29 millió tonna cukorrépa termelt 2014-ben, 5 millió tonnával kevesebb, mint az előző évben. A cukortermelés nem változott lényegesen: 4,37 millióról 4,44 millió tonnára emelkedett a 2014/2015. idényben.

Az EU-ban a cukorrépa vetése korán kezdődött, az időjárási feltételek kedvezőek voltak a növekedési és az érési szakaszban. A cukorrépa betakarítása szeptemberben indult, a csapadékos időjárás egyes tagállamokban nehezítette a betakarítást, ugyanakkor a hozamok emelkedtek. Előzetes adatok szerint az EU cukortermelése csaknem 20 millió tonna volt a 2014/2015. gazdasági évben, ami 18 százalékkal haladta meg az előző évi mennyiséget. Az EC (2014a) szerint az EU-ban a cukorrépa termésátlaga 72,23 tonna/hektár volt 2014-ben, szemben az előző évi 68,4 tonna/hektárral. Németországban, Spanyolországban és Olaszországban jelentősen nőtt a cukorrépával bevetett területek nagysága, a hozamok több országban 2–8 százalékkal haladták meg a 2013. évi átlagtermést. Az unió cukor-

12. ábra: Az EU cukor- és izoglükózmérlege

^{a)} Előrejelzés.

Forrás: Európai Bizottság

fogyasztása tovább nőhet, a 2014/2015. gazdasági évben elérve a 18,5 millió tonnát, ami 200 ezer tonna bővülést jelentene az előző szezonhoz képest.

Az EU cukorkvótája a 2014/2015-ös gazdasági évben 13,53 millió tonna volt, ez az előző szezonéval azonos mennyiség. Az unióban a cukor nyitókészlete 700 ezer tonnával, 1,84 millió tonnára csökkenhet a 2014/2015-ös gazdasági évben. A cukor zárókészlete 3,4 millió tonnára várható a folyó gazdasági év végére, ami 26 százalékkal haladná meg az előző évi készletet. Az EU cukorimportja 380 ezer tonnával, 3,2 millió tonnára csökkenhet a vizsgált időszakban (EC, 2015). Az EU cukorexportja 2,7 millió tonna körül várható a 2014/2015-ös gazdasági évben, kismértékben csökken az előző évben kiszállított 2,6 millió tonnához képest.

Az EC (2014a) alapján a cukorkvóta eltörlése (2017) után a keresleti-kínálati viszonyok kiegyenlítődhetnek az EU-ban. A kvóta megszüntetésének célja, hogy az unió cukorszektora versenyképes legyen a világpiacon az izoglükóz növekvő előállításával szemben. A változás előreláthatóan a cukorpiaci szektor átrendeződését hozza magával. A középtávú előrejelzés szerint az EU-ban a cukorrépa vetésterülete nem bővül jelentősen 2017 után, 1,6 millió hektárra prognosztizálják 2024-re. A termelés a 2014. évi 116 millióról 114,7 millió tonnára csökkenhet 2024-re. A cukorrépa termelése során a termékenyebb területek kerülhetnek előtérbe, ezért a hozamok növekedésére lehet számítani. Az unió a kvóta eltörlése után önelátó lehet cukorból, az import 3 millióról 1,91 millió tonnára csökkenhet. A cukorexport 2017 után 1,5-1,6 millió tonnáról 1,9 millió tonnára emelkedhet középtávon. Az EU izoglükóz-termelése 2024-re elérheti a 2,3 millió tonnát, ez 12 százalékos részarányt jelentene az édesítőszer felhasználásából. Az izoglükóz térhódítása már 2017 előtt bekövetkezhet. Természetesen a várakozásokat erőteljesen befolyásolja a kukoricatermelés volumene és a kukorica, valamint a cukorrépa árának alakulása, továbbá az, hogy a feldolgozók mennyire tudják a fogyasztókkal elfogadtatni ezt az édesítőszert. A cukorrépa bioetanolként történő felhasználásának csökkenését vetítik előre: a 2014/2015. gazdasági évi 0,8 millió tonna olajegyenértékről 2024-re 0,6 millió tonna olajegyenértékre eshet a termelés.

Az ABARES (2015) szerint a cukor globális termelése 184 millió tonna körül várható a következő, 2015/2016. gazdasági évben. Az előző évihez képest a termelés bővülésére számítanak Brazíliában, Thaiföldön, Mexikóban és Ausztráliában. A cukor teljes felhasználása 184 millió tonna körül alakulhat 2015/2016-ban, vagyis 1,3 millió tonnával haladhatja meg az előző gazdasági évi mennyiséget. Az elmúlt három év alacsony cukorárai, valamint a nem OECD-országok (elsősorban Brazília, Kína, India) népesség-

ének és jövedelmének növekedése pozitívan hathat a cukor egyetemes felhasználására a 2015/2016. gazdasági évben. A globális készlet/felhasználás arány 0,3 százalékponttal szűkülhet (42,9-ről 42,6 százalékra) a következő idényben, és ez az arány 32,2 százalék körül várható a 2019/2020. gazdasági évre. Az ABARES (2015) alapján a cukor globális termelése a jelenlegi 183 millióról 193,3 millió tonnára bővülhet 2019/2020-ra. A világ cukorfogyasztása ugyanezen periódus alatt 7 százalékkal emelkedve, 197 millió tonna körül várható öt év múlva. A cukor globális zárókészlete a folyó gazdasági évi 74,8 millió tonnáról 13 millió tonnával apadhat a 2019/2020. évi idényre (63,5 millió tonna).

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

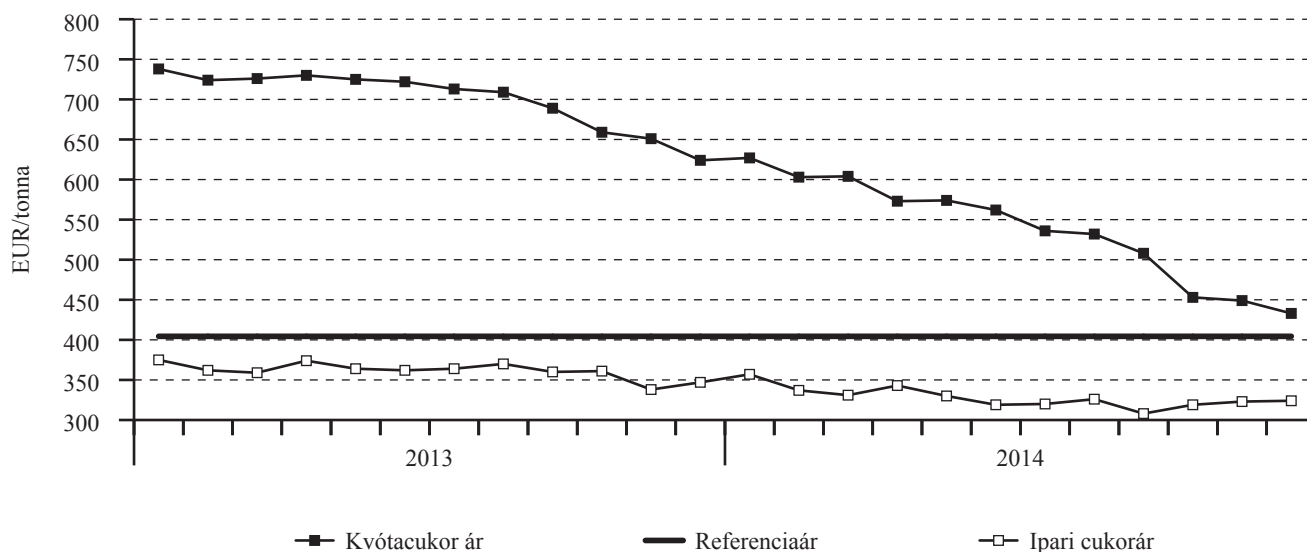
A KSH adatai szerint Magyarországon 15 ezer hektáron vetettek cukorrépát 2014-ben, 3 ezer hektárral kisebb területen, mint 2013-ban. A vetésterület az egyes megyékben csökkent a tervezetthez képest, Fejér megyében csaknem 50 százalékkal. A cukorrépa betakarított termésmennyisége 1010 ezer tonna volt 2014-ben, 1 százalékkal nagyobb az előző évinél. A cukorrépa hektáronkénti termésátlaga 52,6-ről 66,3 tonnára emelkedett a megfigyelt időszakban.

A Magyar Cukor Zrt. a 2014/2015. évi kampányban 11 ezer hektár területéről vásárolt fel cukorrépát. Az átlaghozam 73 tonna volt hektáronként. A vállalat 827 ezer tonna cukorrépát dolgozott fel a 120 napos kampány alatt, ebből 33 ezer tonna importból származott. A gyár napi répafeldolgozási kapacitása megközelítette a 7 ezer tonnát. A fehér-cukor mennyisége meghaladta a cég 105 ezer tonnás cukorkvótáját. A cukorrépa fajlagos cukortartalma az egy évvel ezelőtti 16,34 százalékról 14,63 százalékra csökkent a 2014/2015. gazdasági évben.

Bel- és külpiazi értékesítés

Magyarország cukorrépaimportja 2014-ben a huszonöttszöröse volt az előző évben külpiaconról vásárolt mennyiségnek. A cukorrépa és származékai (cukor, izoglükóz és melasz) exportjának értéke 33 százalékkal csökkent, az importé 12 százalékkal emelkedett 2014-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva (6. melléklet). A cukorrépa kivitele 177 ezerről 313 ezer tonnára bővült, a teljes mennyiséget Horvátországba szállítottuk. A magyarországi cukorfogyasztás meghaladja a 300 ezer tonnát, amit a belpiacon értékesíthető kvóta mennyisége nem fedez, ezért importra szoru-

14. ábra: Az ipari és a kvótacukor uniós ára (2013–2014)

Forrás: Európai Bizottság

tosan közelített egymáshoz a 2014. évi szezonban, a két ár közötti különbség 109 euró volt 2014 decemberében (az előző év ugyanezen időszakában a különbség 277 euró volt). A két ár konvergálásának oka, hogy míg az EU-ban az ősszel kezdődő betakarítás hatására emelkedő kínálat csökkentette a cukorárát, addig a világpiacon a Brazíliában várható gyengébb cukornádtermés és a folyamatosan bővülő fogyasztás következtében az ipari cukor ára kissé felfelé mozdult 2014 októberétől.

Egyes elemzőcégek rövid távon a világpiacon a cukorárak kissé mértékű csökkenését, stagnálását vetítik előre. A középtávra vonatkozó előrejelzések szerint a készletek jövőbeni csökkenése – ami az alacsony cukorárak miatt várható termelés-visszaesés, a fogyasztás egyre erősödő bővülése és a bioüzemanyag-részarány növelésének a következménye – pozitívan hathat a cukorárakra. A cukorkvóta 2017. évi eltörlése után az EC (2014a) szerint a cukor uniós és világpiacon a két ár közötti különbség 200 euró/tonnás árrés 2024-re 50 euróra szűkülhet.

A cukorrépa 16 százalékos digesszióra vonatkozó minimálára minden tagállamban egységesen 26,29 euró/tonna. Magyarországon 14,63 százalék volt a 2014-ben betakarított répatermés cukortartalma, 2 százalékponttal kevesebb, mint 2013-ban. A minimáláron felül fizetett árról a Magyar Cukor Zrt. és a Cukorrépa Termesztők Országos Szövetségének képviselői közösen állapodtak meg. A prémiumok változtak 2014-ben az előző évihez képest, így a 16 százalékos cukortartalmú répa után összesen 3,8 eurót fizettek tonnánként, a de minimis támogatás 3 euró/tonna volt.

A magyar kormány 2014 őszén stratégiai együttműködési megállapodást kötött az osztrák Agrana élelmiszer-ipari csoport két magyarországi leányvállalatával, a Magyar Cukor Zrt.-vel és az Agrana-Juice Magyarország Kft.-vel. A megállapodás célja

a hazai cukoripar helyzetének javítása, a gyártás, az innováció és a kutatás fejlesztése, valamint képzési, beszállítási, közéleti, promóciós együttműködés a magyar cukorpiac szereplőivel. A 2017. évi tervezett kvótaeltörlés után az Agrana a teljes vertikumot átfogó üzletpolitikát alkalmazna, a kereskedelmet, a finomítást és a termelést integrálva. A további tervekben szerepel a cukordeficit kelet-közép-európai országok ellátása, valamint a legkevésbé fejlett és az afrikai, a karib-tengeri országok, továbbá a csendes-óceáni térség országai cukortermelőivel hosszú távú szerződéses viszony kialakítása. Az osztrák Agrana élelmiszer-ipari csoporthoz tartozó kaposvári cukorgyárban végéhez közeledik a csomagolóüzem építése, átadása 2015 második felére várható. Az új üzem az Agrana-csoport legnagyobb cukoripari beruházása a térségben. Az üzem többféle kiszerelésben, összesen évi 100 ezer tonna cukor csomagolására alkalmas. A beruházás értéke mintegy 16 millió euró és az Agrana modern magyarországi cukorlogisztikai rendszerének alapját jelenti.

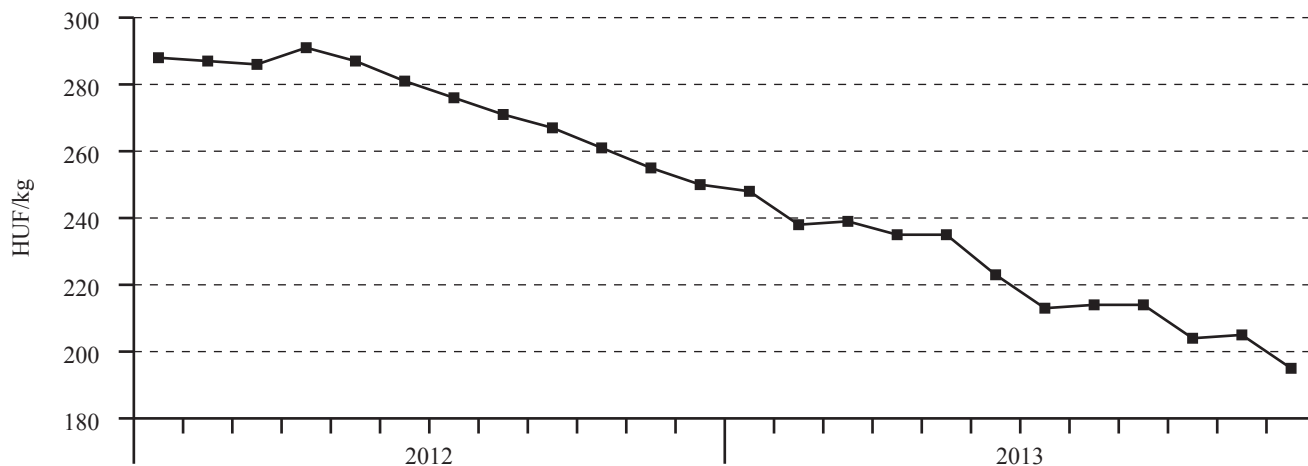
A kormány a Közös Agrárpolitika (KAP) reformjának keretében termeléshez kötött támogatásokat vezetett be. Támogatásban elsősorban a munkaintenzív ágazatok részesülhetnek, 2015 és 2020 között összesen 1,2 milliárd euró értékben. Az új KAP rendszerében a jelenleginél nagyobb mértékben kaphatnak termeléshez kötött támogatásokat a gazdák. Termeléshez kötött támogatásban részesül a cukorrépa is 2015-től. A 2015. évi becsült fajlagos támogatás 421,1 euró/hektár, 8,4 euró/répatonna átlag 50 tonna/hektár esetén. További segítséget jelentett az ágazatnak, hogy a cukorrépa-termelők újból nemzeti támogatásban részesülhettek 2014-ben. A támogatás keretösszege 1577 millió forint volt, fajlagos mértéke pedig 6,92

euró/cukorrépatonna, csaknem 2000 forint/tonna. A 2013. és 2014. évi támogatások együttes mértéke a kvótacukor előállításához felhasznált 16 százalékos cukortartalomra átszámított cukorrépa-tonnánként legfeljebb 15 euró 61 eurócentnek megfelelő forintösszeg, és egy hektár cukorrépa-terület után legfeljebb 1600 euró támogatás adható. Az Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal a támogatást 2014. december 31-ig fizette ki, így a termelőknek április után kifi-

zetett mintegy 440 millió forint csekély összegű (de minimis) támogatással az ágazat 2014-ben több mint 2 milliárd forint költségvetési forrásban részesült.

Magyarországon folytatódott a kristálycukor fogyasztói árának csökkenése 2014-ben, decemberben 20 százalékkal volt alacsonyabb, mint az előző év azonos hónapjában (15. ábra). A 200 forint/kilogramm alatti decemberi árszint az elmúlt négy év legalacsonyabb fogyasztói átlagárának tekinthető.

15. ábra: A kristálycukor fogyasztói ára Magyarországon (2013–2014)

Forrás: KSH

Sertéshús

Világ- és európai piaci tendenciák

Az USDA (2014c) szerint a sertéshús globális termelése 110,6 millió tonna volt 2014-ben, ami 1,6 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbi mennyiséget. A világtermelés több mint felét adó Kína kibocsátása 2,8 százalékkal emelkedett, és elérte az 56,5 millió tonnát. Az USA-ban 10,3 millió tonna sertéshúst termeltek 2014-ben, ez 2 százalékkal kisebb a 2013. évi volumennél. A malacok PED-vírus okozta elhullása egész évben problémát okozott, ezért a hízóalapanyag mennyisége csökkent. Ezt a termelők a nagyobb vágósúlyra történő hízalással próbálták ellensúlyozni, ezt a takarmányárak csökkenése is segítette. Brazília sertéshústermelése 1,9 százalékkal, 3,34 millió tonnára emelkedett az élénk bel- és külpiazi kereslet miatt. Oroszország sertéshústermelése 10 százalékkal, 2,65 millió tonnára nőtt 2014-ben az előző évi kibocsátáshoz viszonyítva. Az állami támogatások emelkedtek, hogy az importtilalommal sújtott uniós élő sertés és sertéshús kieső mennyiségét minél inkább saját előállítású sertéshússal pótolják. Az EC (2015a) szerint az EU sertéshústermelése 22,7 millió tonna volt 2014-ben, 1,4 százalékkal emelkedve a 2013-ban előállított mennyiséghez képest. A sertéshús-kibocsátás Vietnamban 3,2 százalékkal, 2,43 millió tonnára, a Fülöp-szigeteken 1,2 százalékkal, 1,37 millió tonnára nőtt 2014-ben a 2013. évi mennyiséghez viszonyítva. Kanada (1,8 millió tonna) és Mexikó (1,28 millió tonna) sertéshústermelése nem változott jelentősen a vizsgált időszakban, ugyanakkor Japánban és Dél-Koreában kevesebb sertéshúst állítottak elő.

A globális sertéshúsimport 6,3 százalékkal, az export 1,4 százalékkal mérséklődött 2014-ben az előző évihez képest. A korábbi évekhez hasonlóan 2014-ben is az USA, az EU, Kanada és Brazília voltak a legnagyobb sertéshúsexportőrök. A termelés csökkenése ellenére az USA 2,5 százalékkal több sertéshúst (2,32 millió tonna) értékesített a nemzetközi piacon a belső fogyasztás mérséklődése és az élénk külpiazi kereslet miatt. Az EU sertéshúskivitele 7,7 százalékkal, 2,03 millió tonnára csökkent 2014-ben az egy évvel korábbi mennyiséghez viszonyítva. Brazíliában a sertéshús iránti erős külpiazi kereslet árfelhajtó hatása miatt a belső fogyasztás esett, azonban a világpiacon eladott sertéshús mennyisége nem változott. Brazília legna-

gyobb exportpiacai Oroszország, Hongkong és Angola voltak 2014-ben. A dél-amerikai ország élt az európai uniós sertésekre és sertéshúsokra bevezetett oroszországi importtilalom adta piaci lehetőséggel és a 2013. évinél 40 százalékkal több (187 ezer tonna) sertéshúst szállított Oroszországba.

Oroszországban a sertéshústermelés növekedése és az uniós sertéshússzállítmányok leállítására a sertéshúsimport 47 százalékos esésével járt. Hongkongba 12 százalékkal kevesebb sertéshús érkezett 2014-ben. Ugyanakkor Dél-Korea (+13,4 százalék), az USA (+7,8 százalék), Kína (+5,2 százalék) és Mexikó (+4 százalék) több sertéshúst vásárolt a nemzetközi piacról. A legnagyobb sertéshúsimportőr, Japán behozatala 8 százalékkal nőtt 2014-ben 2013-hoz viszonyítva.

Az USDA (2014c) szerint a világ sertéshústermelése várhatóan 111,8 millió tonna körül alakul 2015-ben. Kína sertéshús-kibocsátása 1,5 százalékkal emelkedhet a belső fogyasztás bővülése miatt. Az USA-ban a fialások száma 2014 utolsó hónapjaiban már nőtt, és előreláthatóan ez a tendencia folytatódik 2015-ben is. Emiatt több süldő állítható hízóba, továbbá az alacsonyabb takarmányárak ösztönzik a nagyobb súlyra hízalást, ezért a sertéshústermelés a 2014. évinél 5 százalékkal több lehet 2015-ben. Oroszországban a kormány termelésösztönző politikájának köszönhetően a sertéshús-előállítás 6,4 százalékkal emelkedhet. Brazília sertéshústermelésének 4,5 százalékos növekedését vetítik előre 2015-ben az előző évihez képest. Az EC (2014b) az unióban a termelés 0,7 százalékos emelkedését valószínűsíti 2015-ben.

Az elemzők a globális sertéshúsexport 3,7 százalék körüli növekedésére számítanak 2015-ben. Brazília (+19,7 százalék), Kína (+9 százalék) és az USA (+2,6 százalék) kivitele emelkedhet, ugyanakkor Kanada vonatkozásában stagnálást várnak. A globális sertéshúsimport megközelítheti a 6,3 millió tonnát (+1,2 százalék), Dél-Korea, Kína és Mexikó várhatóan több sertéshúst vásárol a nemzetközi piacról.

Az EU sertéshústermelésének 2011 óta tartó csökkenése megállhat 2015-ben, amikor 22,4 millió tonna lehet a kibocsátás. A régi és az új tagországokban a termelés kismértékű emelkedése várható. A termelés bővülése és a belső fogyasztás növekedése miatt a kivitel 2 millió tonna körül várható 2015-ben, az EU sertéshús-behozatala pedig a 2014. évihez hasonlóan 17 ezer tonna körül alakulhat (EC, 2014b).

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

A KSH adatai szerint 3,136 millió sertést tartottak Magyarországon 2014. december 1-jén, 4,4 százalékkal többet, mint egy évvel korábban. A sertésállomány 2,5 százalékkal bővült a 2014. júniusi létszámhoz képest. Az egyéni gazdaságokban 808 ezer sertést számláltak, az állomány egy év alatt nem változott számottevően, ugyanakkor a gazdasági szervezeteknél csaknem 6 százalékkal emelkedett a sertések száma (2,329 millió egyed). Az anyakoca-állomány 5,2 százalékkal, 200 ezer egyedre nőtt a 2013. december elsejéi létszámhoz viszonyítva.

A KSH adatai szerint az élősertés-behozatal 30 százalékkal emelkedett, míg a sertéshúsimport 3 százalékkal csökkent 2014-ben az egy évvel korábbihoz képest (7. melléklet). Az élő sertés csaknem 60 százaléka Szlovákiából és Németországból származott, emellett Hollandiából, Csehországból és Lengyelországból is jelentős mennyiségű sertés érkezett. Magyarország Szlovákiából és Csehországból csaknem megháromszorozta az élő sertések vásárlását. A vágóhidak és a húsfeldolgozók a sertéshús csaknem kétharmadát Németországból, Ausztriából, Lengyelországból, Franciaországból és Dániából szerezték be.

Bel- és külpiaci értékesítés

A sertésállomány gyarapodása, továbbá az élősertés-import emelkedése miatt a vágóhidak az AKI vágási statisztikája szerint élősúlyban kifejezve 9 százalékkal vágta több sertést 2014-ben, mint 2013-ban.

Magyarország 1,4 százalékkal kevesebb sertéshúst értékesített a nemzetközi piacon 2014-ben, mint egy esztendővel korábban (7. melléklet). A főbb exportpiacaink Románia, Olaszország és Japán voltak. A Koreai Köztársaság kereslete több mint a kétszeresére, Szerbiáé a másfélszeresére, az Egyesült Királyságé a négyszeresére, Tajvané csaknem a hétszeresére, Szingapúr pedig a háromszorosára emelkedett. Az Olaszországba (-22 százalék), Oroszországba (-95 százalék), Szlovákiába (-29 százalék), Hollandiába (-55 százalék) és Németországba (-38 százalék) szállított sertéshús mennyisége csökkent, ugyanakkor bővült a Romániába (+14 százalék) irányuló sertéshúskivitel.

Az élősertés-export 26 százalékkal esett 2014-ben a 2013-ban külpiacokra szállított mennyiséghez viszonyítva. A kivitel 33 százaléka Romániába, 29 százaléka Szerbiába, 9 százaléka Szlovákiába irányult. Az egy évvel korábbihoz képest a szerbiai kiszállítás több mint a kétszeresére nőtt, míg a romániai 34 százalékkal, a szlovákiai 75 százalékkal csökkent.

Magyarország élő sertésből nettó importőr, míg sertéshúsból nettó exportőr volt a vizsgált időszakban: az élő sertés külkereskedelmi egyenlege a korábbi évekkel ellentétben negatív volt, és romlott 2014-ben az előző évihez képest, ellenben a sertéshús külkereskedelmi egyenlege pozitív volt és javult a vizsgált időszakban.

Az AKI PÁIR reprezentatív adatai szerint a darabolt sertéshús (karaj, tarja, comb) belföldi értékesítése 30 százalékkal, a félsertésé – köszönhetően az áfa csökkentésének – 43 százalékkal emelkedett 2014-ben az egy évvel korábbi mennyiséghez viszonyítva.

A piaci árak tendenciája

Az USA-ban a kisebb belpiaci kínálat miatt a sertés ára dollárban kifejezve csaknem 19 százalékkal emelkedett 2014-ben az előző évihez képest, ez forintban nagyobb mértékű, 23 százalékos növekedést jelentett. Az EU-ban 11 százalékkal csökkent a sertés ára, míg Braziliában, *Minas Gerais* régióban brazil reálban kifejezve 14 százalékkal volt magasabb a 2013. évi átlagárhoz viszonyítva (16. ábra).

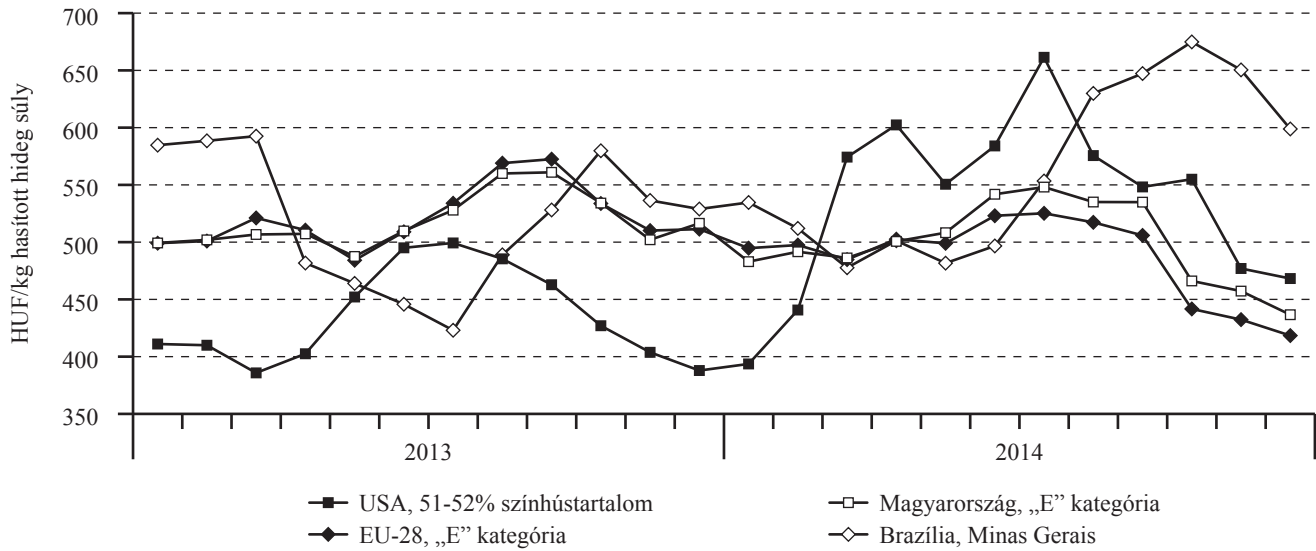
Az Európai Bizottság tájékoztatása szerint a piacszabályozás szempontjából referenciának tekintett „E” kereskedelmi osztályba tartozó sertés vágóhídi belépési ára 1,57 euró/kilogramm hasított hideg súly volt 2014-ben, ami csaknem 11 százalékos csökkenést jelentett egy év alatt.

Az OECD-FAO (2014) rövid távon az alacsonyabb takarmányárak hatására a sertésárak csökkenésére számít, ugyanakkor középtávon a takarmányozási költségek növekedése a sertésárak emelkedésével járhat. Az EC (2014b) szerint a sertéshústermelés bővülése ellenére a sertés ára az EU-ban várhatóan 7,8 százalékkal nő 2015-ben a 2014. évihez képest. Az USA-ban a sertés árának 5 százalék körüli emelkedését vetítik előre 2015-re, míg Braziliában 7 százalékos árcsökkenést valószínűsítnek.

A magyarországi sertésárak az előző évekhez hasonlóan 2014-ben is követték az uniós árak tendenciáját. Az AKI PÁIR adatai szerint a vágósertés termelői ára 477 forint/kilogramm hasított meleg súly volt 2014-ben, 3,4 százalékkal múlva alul az egy évvel korábbi átlagárat (8. melléklet). A sertések ára 2014 első negyedévében nem változott jelentősen, majd az élenkülő kereslet hatására május végétől folyamatosan emelkedett, a csúcspontját július közepén érte el. A sertések ára az oroszországi importtilalom miatt a szezonális hatásoknál nagyobb mértékben csökkent az év végén.

Az EU-ban a hizósertéstáp értékesítési ára 2014-ben alacsonyabb volt, mint az előző évben. A sertés-

16. ábra: A sertéshús világsi ára (2013–2014)

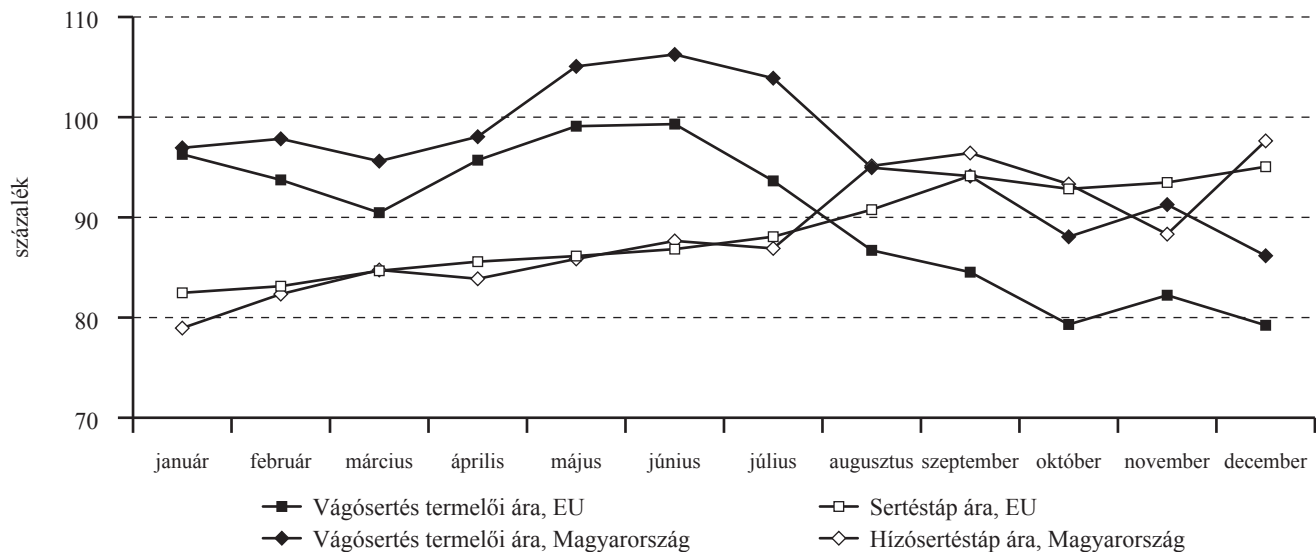
Forrás: USDA, MPB, Európai Bizottság, AKI PÁIR

táp értékesítési ára 2014 januárjában 17 százalékkal múlta alul az egy évvel korábbi átlagát, majd 2014 szeptemberéig folyamatosan emelkedett, és 2014 decemberében már csak 5 százalékkal maradt el az előző év azonos hónapjának átlagától. Az EU-ban a vágósertés termelői ára – a sertéstápéhoz hasonlóan – alacsonyabb volt 2014-ben, mint 2013-ban. Magyarországon a hízósertéstáp ára 2014 minden hónapjában 2013 azonos hónapjának árszintje alatt mozgott (17. ábra). A hazai termelésű vágósertés ára mindössze az év három hónapjában, májustól júliusig volt magasabb az egy évvel korábbinál, a mélypontját 2014 decemberében érte el. A sertéstartás jövedelmezősége – a sertés-

árak csökkenése miatt – az első félévinél kedvezőtlenebbül alakult 2014 második félévében.

A sertéshús-termékpálya többi fázisában változatosan alakultak az árak: a fűszertés feldolgozó értékesítési ára több mint 4 százalékkal csökkent, a darabolt sertéshúsé (karaj, tarja, comb) csaknem 1 százalékkal mérséklődött 2014-ben a 2013. évihez viszonyítva. A darabolt sertéshúsok fogyasztói ára nem változott számottevően (25. melléklet). A KSH adatai szerint a rövidkaraj (+0,2 százalék) és a sertéscomb (-0,5 százalék) fogyasztói ára nem változott számottevően a vizsgált időszakban.

17. ábra: A vágósertés és a sertéstáp árváltozása 2014-ben (előző év azonos hónap=100)

Forrás: Európai Bizottság, AKI PÁIR

Baromfihús és tojás

Világ- és európai piaci tendenciák

A FAO (2014) szerint a világ baromfihús-termelése az előző évihez képest 1,1 millióval, 107,6 millió tonnára emelkedett 2014-ben. A baromfihús a világ hústermelésének 37 százalékát tette ki. A legnagyobb baromfihús-előállító országok továbbra is az USA (20 millió tonna), Kína (17 millió tonna), az EU (13 millió tonna) és Brazília (12 millió tonna) voltak. Világszinten a csökkenő takarmányárak ösztönzőleg hatottak a baromfihús termelésére. Kínában 2013 tavaszán bukkant fel a H7N9 madárinfluenza-vírus, ami azóta érezteti hatását a piacon. Az ázsiai országban a baromfihús-fogyasztás mérséklődése és az élő baromfi iránti kereslet lanygulása a baromfihús-termelés 4,8 százalékos csökkenését okozta 2014-ben az előző évi kibocsátáshoz viszonyítva. A vezető baromfihús-előállító országok mellett nőtt a kibocsátás Mexikóban (2,9 ezer tonna), Indiában (2,6 ezer tonna), Iránban (2 ezer tonna) és Törökországban (1,8 ezer tonna). Oroszországban 3 százalékkal több baromfihúst állítottak elő 2014-ben, mint egy esztendővel korábban.

A baromfihús a világ húskereskedelmének csaknem 45 százalékát adta 2014-ben. A baromfihús versenyképes ára és nemzetközi kedveltsége miatt 2 százalékkal több, azaz 13,5 millió tonna baromfihúst értékesítettek a világpiacra (FAO, 2014). A nagy felvásárló országok (Japán, Kína) baromfihúsimportja nem változott számottevően. Afrika 4 százalékkal több baromfihúst vásárolt a nemzetközi piacról. Angolában, a Benini Köztársaságban, Ghánában és Egyiptomban a fizetőképes kereslet növekedésével élénkült a baromfihús iránti kereslet. A régió kereskedelmi központja, a Dél-afrikai Köztársaság 2,6 százalékkal több baromfihúst importált. Tartós az importigény növekedése Szaúd-Arábiában és Vietnamban. Oroszország a baromfihús kibocsátásának növekedése és a 2014. augusztus 7. óta tartó élelmiszer-embargó miatt 30 százalékkal kevesebb baromfihúst vásárolt a világpiacról. Az elmúlt években kismértékben emelte a baromfihúsok kivitelét Brazília, Kína és az EU, amelyek a világ baromfihúsexportjának több mint a felét adják. Az USA 2 százalékkal kevesebb baromfihúst helyezett el a nemzetközi piacon 2014-ben, mint egy évvel korábban. A közepes méretű exportőrök (Thaiföld, Argentína, Törökország, Ukrajna és Fehéroroszország) nagyobb mértékben növelték a baromfihús kiszállítását.

Az EC (2015a) szerint az EU baromfihús-termelése csaknem 1 százalékkal, 13 millió tonnára emelkedett 2014-ben az előző évihez képest. Az unió baromfihús-

kibocsátásának 75 százalékát az EU-15 tagországi adták. Az újonnan csatlakozott tagországok részesedése növekvő tendenciát mutat, baromfihús-termelésük elérte a 3,1 millió tonnát 2014-ben. Az EU-13 országai közül kimagasló Lengyelország baromfihús-kibocsátása 2 millió tonna. Az Európai Bizottság 2014-ben óvintézkedéseket vezetett be Nagy-Britanniában, Hollandiában és Németországban, hogy elejét vegye egy madárinfluenza-járvány kialakulásának. Az EC (2015a) szerint az EU baromfihús-termelésében nem várható számottevő változás 2015-ben.

Az EU baromfihúsimportja 2,4 százalékkal, 833 ezer tonnára emelkedett 2014-ben az 2013. évi volumenhez viszonyítva. A legnagyobb beszállítónak számító Braziliából 3 százalékkal kevesebb baromfihús érkezett, csökkent tovább a Chiléből (-15 százalék) és az Izraelből (-62 százalék) származó baromfihús mennyisége is. Thaiföldről 10 százalékkal, Argentínából 7 százalékkal, Kínából 8 százalékkal, Svájcban pedig 10 százalékkal nőtt a behozatal. Ukrajna 19 ezer tonna baromfikészítményt értékesített az EU piacán a vizsgált időszakban. Az EU importjában a félkész és a késztermékek, valamint a sózott és a fagyasztott baromfihúsok domináltak.

Az EU baromfihúsexportja 5,5 százalékkal, 1505 ezer tonnára emelkedett 2014-ben az előző évi mennyiséghez képest. A Dél-afrikai Köztársaságba (+28 százalék), a Benini Köztársaságba (+18 százalék), Hongkongba (+16 százalék) nőtt, míg Oroszországba (-28 százalék), Szaúd-Arábiába (-20 százalék), Ghánába (-24 százalék) csökkent az uniós baromfihús-készítmények kivitele. Az EU elsősorban fagyasztott baromfihúst értékesített a nemzetközi piacokon. Az unió baromfihús-külkereskedelmi egyenlege az előző évekhez hasonlóan 2014-ben is pozitív maradt.

Csirkehús

Az USDA (2014c) szerint a csirkehús globális termelése 1,8 százalékkal, 86,1 millió tonnára emelkedett 2014-ben az előző évihez képest. A legnagyobb kibocsátók közül az USA csirkehús-előállítása 1,6 százalékkal, 17,2 millió tonnára, Brazíliáé 3 százalékkal, 12,7 millió tonnára nőtt, ugyanakkor Kínában 13 millió tonnára (-3 százalék) csökkent a termelés. Az EU csirkehús-termelése 1,7 százalékkal, 10,1 millió tonnára emelkedett 2014-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

A világ csirkehúsexportja 2,3 százalékkal, 10,4 millió tonnára nőtt 2014-ben, kétharmadát Brazília és az USA adta. Az elmúlt öt évben a termék globális

exportja közel 20 százalékkal bővült, ennek 80 százaléka a Közel-Kelet országai és Afrika szaharai térségébe irányult. Ezekon a piacokon a hagyományos exportörökkel (USA, Brazília) szemben egyre nagyobb logisztikai és árelőnyt élvez Ukrajna és Törökország. Ukrajna az előző évi mennyiségnél 20 százalékkal, Fehéroroszország 11 százalékkal több csirkehúst értékesített a világpiacon 2014-ben.

Élénkült a csirkehús beszállítása Venezuelában (+20 százalék), Mexikóban (+3 százalék) és Irakban (+7 százalék). Oroszország csirkehúsimportja 385 ezer tonna körül alakult 2014-ben, ez 30 százalékos csökkenést jelentett a 2013. évi mennyiséghez viszonyítva.

Pulykahús

Az USDA (2014c) szerint a globális pulykahústermelés 1,8 százalékkal, 5,5 millió tonnára emelkedett 2014-ben az előző évihez képest. Az USA kibocsátása 3 százalékkal, 2,7 millió tonnára, Brazíliáé 535 ezer tonnára nőtt, Kanada termelése megegyezett az előző évben előállított 165 ezer tonnával. Oroszországban 105 ezer tonna pulykahúst termeltek 2014-ben, ami 5 százalékos bővülést jelentett a 2013. évi mennyiséghez viszonyítva. Az EC (2015b) pulykahústermelése az egy évvel korábbi 2,03 millióról 2,02 millió tonnára mérséklődött 2014-ben. A meghatározó pulykahústermelő országok közül Németországban 1,4 százalékkal, Lengyelországban 1,4 százalékkal nőtt a termelés, míg az Egyesült Királyságban 7,5 százalékkal, Franciaországban 2 százalékkal Olaszországban pedig 1 százalékkal csökkent a vizsgált időszakban. Magyarországon az előző évinél 5,4 százalékkal több pulykahúst termeltek 2014-ben.

Tojás

Az EC (2015b) szerint az EU tojástermelése 1,4 százalékkal, 7,4 millió tonnára nőtt 2014-ben az előző évihez képest. A teljes tojástermelés 89 százaléka fogyasztásra szánt étkezési tojás volt. A tojáskibocsátás Franciaországban (+2,7 százalékkal), Hollandiában (+1 százalékkal) és Németországban (+1,5 százalékkal) emelkedett, míg az Egyesült Királyságban (-1 százalékkal), Magyarországon (-4 százalékkal) és Szlovákiában (-8 százalékkal) csökkent.

Az EU-ban a tojástermékek importja 36 százalékkal, 13 ezer tonnára csökkent 2014-ben 2013-hoz viszonyítva. A behozatalban a tojáspor és a tojáslé aránya a legnagyobb, friss tojást egyre kisebb mennyiségben szállítanak az unióba. Az import 43 százaléka, 5,6 ezer tonna Indiából érkezett 2014-ben, ez 45 százalékkal több, mint 2013-ban volt. A tojásimport jelentősen visszaesett az USA (-44 százalék), Argentína (-75 százalék), Norvégia (-39 százalék) és Izrael (-71 százalék) irányából.

Az EU-ban a tojástermékek exportja 6,5 százalékkal, 229 ezer tonnára emelkedett 2014-ben az előző évi mennyiséghez képest. Az EU két legnagyobb célpiaca továbbra is Japán (34 százalékos részesedés) és Svájc (17 százalék), együttesen 118 ezer tonna tojást vásároltak az uniótól. Jelentősen csökkent a kiszállítás Oroszországba (-27 százalék), az Egyesült Arab Emírségekbe (-22 százalék), kisebb mértékben Irakba (-9 százalék), illetve Svájcba (-6 százalék). Az EU Japánba 22 százalékkal, Angolába 25 százalékkal több tojásterméket értékesített a vizsgált időszakban. A kivitelben meghatározó a tojásfehérje, a friss tojás, illetve a keltetőtojás. Az EU tojás-külkereskedelmi egyenlege pozitív volt 2014-ben.

Az EC (2015b) szerint az EU vezető tojástermelő országai közül Németországban várhatóan 0,6, az Egyesült Királyságban 2,8 százalékkal nő a tojás kibocsátása 2015-ben. Hollandiában, Lengyelországban, Spanyolországban nem változik jelentősen a termelés, míg Franciaországban 2,7, Magyarországon pedig 2,9 százalékkal csökkenhet.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

A KSH adatai szerint Magyarországon a tyúkfélék száma 31 millió volt 2014. december elsején, 4 százalékkal kevesebb az egy évvel korábbinál. A 2014. június 1-jeihez viszonyítva az állomány 14 százalékkal csökkent. A 12 milliós tojóállomány a 2013. decemberinél 7,5 százalékkal nagyobb volt. A lúdállomány az elmúlt egy évben 37 százalékkal gyarapodott, és 2014. december 1-jén meghaladta az 1 milliót. A kacsállomány (4,3 millió) 30 ezerrel, a pulykaállomány (2,8 millió) 9 százalékkal nőtt egy év alatt.

A baromfihúsimport mennyisége 8 százalékkal, értéke 36 százalékkal emelkedett 2014-ben 2013-hoz viszonyítva (10. melléklet). Az import hatvan százalékát kitevő csirkehús beszállítása 3 százalékkal csökkent. A legtöbb baromfihús Ausztriából, az Egyesült Királyságból, Németországból és Lengyelországból érkezett.

A héjastojás-import mennyisége 8 százalékkal, értéke 83 százalékkal emelkedett 2014-ben 2013-hoz képest. A tojás főleg Németországból, Szlovákiából, Litvániából és Lengyelországból származott.

Bel- és külpiazi értékesítés

Az AKI vágási statisztikája szerint a baromfivágások száma 8,4 százalékkal emelkedett 2014-ben 2013-hoz képest. Ezen belül a csirke vágása 7,8 százalékkal, a kacsáé 15,5 százalékkal, a pulykáé 1 százalékkal nőtt, ugyanakkor a liba vágása 3,5 százalékkal csökkent. A baromfihúsexport mennyisége 5 százalékkal, értéke csaknem 9 százalékkal nőtt 2014-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A legtöbb baromfihúst Romániába, Ausztriába és Németországba szállítottuk. Magyarország baromfihús-külkereskedelmi egyenlege pozitív volt 2014-ben (10. melléklet).

Az AKI PÁIR adatai szerint Magyarországon az étkezési tojás belföldi értékesítése 1 százalékkal csökkent 2014-ben az egy évvel korábbihoz képest. Az ország 2014-ben 54 százalékkal több héjas tojást exportált, mint 2013-ban. A kivitelünk elsősorban az Európai Unióba irányult, azon belül a legtöbb héjas tojást Romániába exportáltuk. A tojáskészítmények kiszállítása csaknem a kétszeresére emelkedett a vizsgált időszakban.

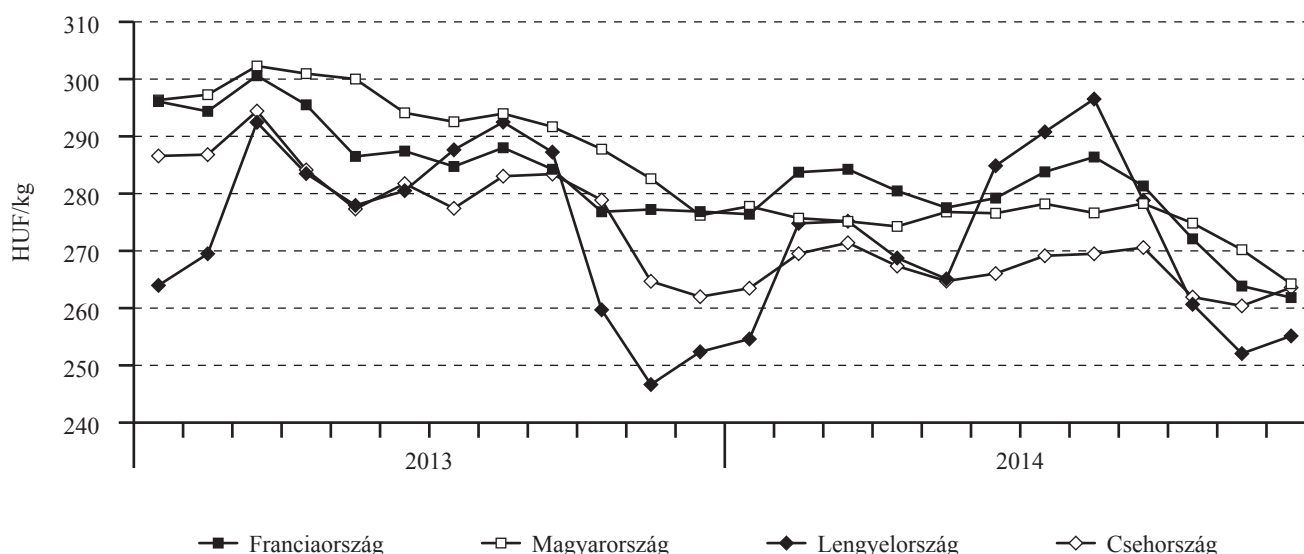
A piaci árak tendenciája

Az AKI PÁIR adatai szerint Magyarországon a vágócsirke élősúlyos termelői ára 6,3 százalékkal, 275 forint/kilogramorra emelkedett, ugyanakkor a vágópulykáé 1 százalékkal, 392 forint/kilogramorra mérséklődött 2014-ben 2013-hoz képest (11. melléklet). A vágócsirke ára az európai tendenciáknak megfelelően csökkent az év végén (18. ábra).

Az Európai Bizottság adatai szerint az egész csirke uniós átlagára 191 euró/100 kilogramm volt 2014-ben, ami 2 százalékkal maradt el az előző évi átlagától (19. ábra). Magyarországon a 65 százalékos (grillfertig) egész csirke feldolgozói értékesítési ára 497-ről 501 forint/kilogramorra, a csirkemellé 977-ről 999 forint/kilogramorra emelkedett, míg a csirkecombé 501-ről 498 forint/kilogramorra csökkent a megfigyelt időszakban (12. melléklet).

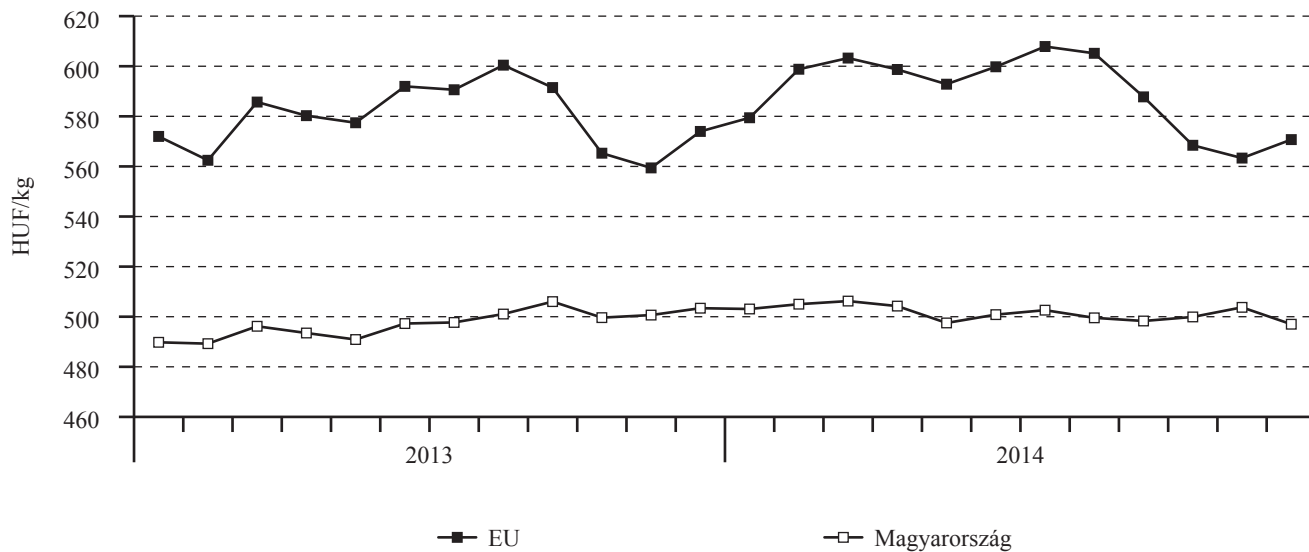
Az EU-ban az étkezési tojás ára a szezonalitásnak megfelelően alakult 2014-ben (20. ábra). Magyarországon az étkezési tojás csomagolóhelyi értékesítési ára 4 százalékkal emelkedett 2014-ben az egy évvel korábbi átlagához viszonyítva.

18. ábra: A vágócsirke termelői ára az Európai Unió néhány tagországában (2013–2014)

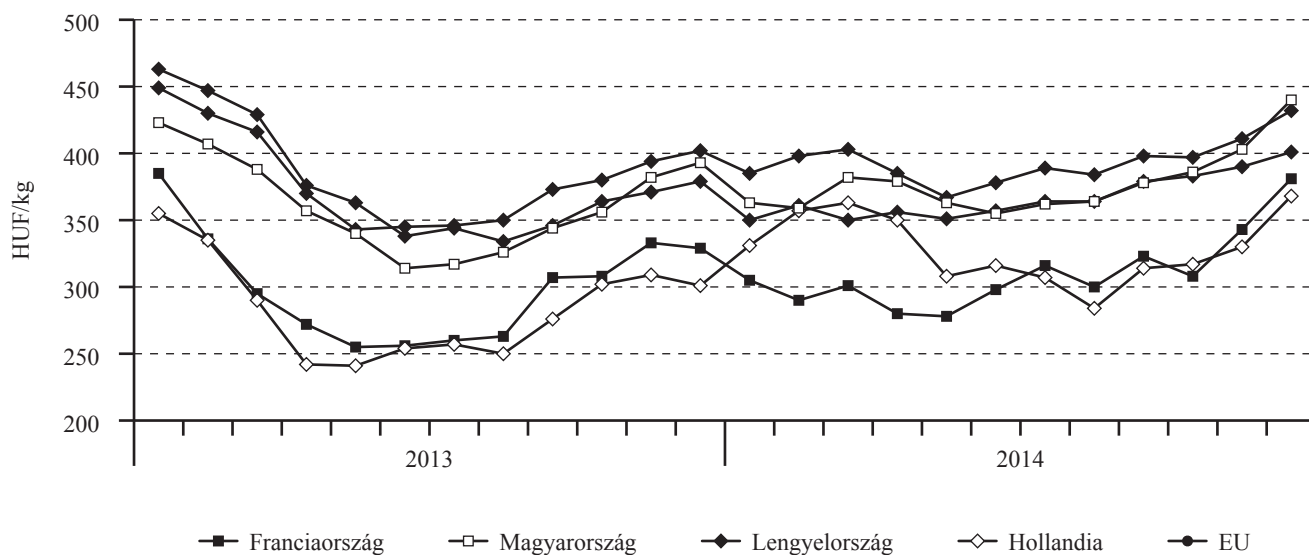
Forrás: MRiRW ZSRIR, PPA-ATIS, Agreste, AKI PÁIR

19. ábra: Az egész csirke feldolgozó értékesítési ára az Európai Unióban (2013–2014)

Forrás: MRiRW ZSRIR, PPA-ATIS, Agreste, AKI PÁIR

20. ábra: Az étkezési tojás (M+L) csomagolóhelyi ára az Európai Unióban (2013–2014)

Forrás: Bizottság, AKI PÁIR

Marhahús

Világ- és európai piaci tendenciák

Az USDA (2014c) szerint a marhahús globális termelése 59,6 millió tonna volt 2014-ben, nem változott jelentősen az előző évi mennyiséghez képest. A nagy termelő országok közül Indiában 7,9 százalékkal, Ausztráliában 6,4 százalékkal, Braziliában pedig 2,5 százalékkal nőtt a kibocsátás. Az USA marhahústermelése 5,3 százalékkal, Kínáé 2,6 százalékkal volt kisebb 2014-ben, mint egy évvel korábban. Az Amerikai Egyesült Államokban az állatállomány fogyatkozása miatt mérséklődött a vágómarha kínálata, és a nagyobb vágósúlyra történő hizlalás sem ellensúlyozta a vágások csökkenését. Braziliában 9,9 millió tonnára emelkedett a marhahústermelés 2014-ben. A kibocsátás növekedésének irányába hatott, hogy a kormány a hitelek kamatának és az állomány bővítésének, továbbá a genetikai háttér javításának támogatásával segítette a termelőket. Az EC (2015a) szerint az EU marha- és borjúhústermelése 2 százalékkal, 7,6 millió tonnára emelkedett 2014-ben az előző évihez viszonyítva. A növekedés főként a tejkvóta 2015. évi megszüntetése miatt bővülő tejhasznú állomány levágásából származott. Emellett a csökkenő takarmányköltségek következtében a vágóállatok nagyobb élősúllyal kerültek a vágóhidakra.

A világ marha- és borjúhús-kereskedelme élénkült 2014-ben, a globális export 7 százalékkal nőtt az előző évihez képest. A legnagyobb marhahúsexportőr, Brazília kivitele 9,8 százalékkal, 2 millió tonna fölé emelkedett. India csaknem 5 százalékkal több (1,85 millió tonna) marhahúst értékesített a nemzetközi piacon 2014-ben, mint egy esztendővel korábban. India a gyengébb minőségű, nagy mennyiségben rendelkezésre álló marhahúst alacsonyabb áron exportálta a közel-keleti, a délkelet-ázsiai és az afrikai országokba, ugyanakkor nem volt versenyképes a minőségi marhahúst igénylő piacokon. Az USA marhahúsexportja 1,18 millió tonna volt 2014-ben, nem változott a 2013. évihez viszonyítva. Az EU marhahúskivitele csaknem 9 százalékkal emelkedett, mivel a 2014-ben bevezetett importtilalom következtében kieső oroszországi piacra szánt marhahúst – az erős ázsiai kereslet hatására – más piacokon (Hongkong, Fülöp-szigetek, Thaiföld) helyezték el. Az élő szarvasmarha kiszállítása 20 százalékkal nőtt a kínálat bővülése következtében, de a korábbi évektől eltérően nem Oroszország és Törökország volt az élőállat-szállítmányok fő célpiaca, hanem Libanon és Algéria.

A globális marhahúsimport egy év alatt 6 százalékkal, 7,8 millió tonnára emelkedett 2014-ben. Az USA behozatala 19 százalékkal, 1,2 millió tonnára nőtt, mivel a termelés csökkenéséből adódó hiányt a nemzetközi piacról, elsősorban Ausztráliából pótolták. Oroszország a stagnáló termelés és a csökkenő belső fogyasztás mellett 19 százalékkal csökkentette marhahúsimportját. Az EU az egy évvel korábbinál 1,6 százalékkal kevesebb marhahúst importált 2014-ben. A magas árak miatt Kína az USA helyett Ausztráliából és Braziliából szerezte be a szükséges marhahúst, ezzel csökkentve az EU számára elérhető marhahús kínálatát. Emellett Argentína is korlátozta az exportálható marhahús mennyiségét, ami tovább mérsékelte a kínálatot a világpiacon.

Az USDA (2014c) szerint a marhahús globális termelése 1,4 százalékkal, 58,7 millió tonnára csökkent 2015-ben. Az USA kibocsátása 10,9 millió tonna körülire tehető, ami 2 százalékos csökkenést jelentene a 2014. évi mennyiséghez képest. Kínában 1,9 százalékkal, 6,4 millió tonnára mérséklődhet a marhahústermelés. Ugyanakkor a kibocsátás növekedését valószínűsítik Braziliában (+2,9 százalék) és Indiában (+3,6 százalék). Braziliában 10 millió tonna körül várható a marhahús-kibocsátás 2015-ben.

Az USDA (2014c) 9,9 millió tonnára teszi a világ marhahúsexportját 2015-re, ami 1,7 százalékkal nagyobb az előző esztendőben nemzetközi kereskedelembe került mennyiségnél. A világ legnagyobb marhahúsexportőre továbbra is Brazília marad, 2,2 millió tonnát meghaladó mennyiségű marhahúst értékesíthet a külpiacokon 2015-ben. Brazília és Kína kormánya kétoldalú megállapodást írt alá 2014 novemberében a brazíliai marhahúsról vonatkozó behozatali tilalom eltörléséről, így a dél-amerikai ország újra exportálhat marhahúst Kínába. India marhahúsexportja 5,4 százalékkal, 1,95 millió tonnára emelkedhet 2015-ben. Ausztrália kivitele 10 százalékkal, 1,59 millió tonnára eshet a vágásérett szarvasmarhák számának csökkenése miatt. Az USA a 2014. évinél 2,8 százalékkal kevesebb, azaz 1,15 millió tonna marhahúst szállíthat a külpiacokra 2015-ben. Az előrejelzés szerint a globális marhahúsimport 8 millió tonna fölé emelkedhet 2015-ben, ez 2 százalékos növekedést jelentene az előző évi mennyiséghez viszonyítva. Az USA várhatóan 1,2 millió tonna, Oroszország 825 ezer tonna marhahúst importál 2015-ben. Hongkong 15,4 százalékkal, Kína 12 százalékkal növelheti marhahús-behozatalát. Kínában a csökkenő termelés ellenére erős a kereslet a marhahús iránt. Japán beszállítása előreláthatóan 1,3 százalékkal mérséklődik a belső fogyasztás csökkenése miatt.

Az EC (2014b) szerint az EU marhahústermelése várhatóan 2,5 százalékkal, 7,69 millió tonnára nő 2015-ben a 2014. évi mennyiséghez képest. A marhahúsimport 300 ezer tonna körül alakulhat, ugyanakkor a belső fogyasztás élénkülése miatt a marhahúsexport 175 ezerről 171 ezer tonnára csökkenhet. Az EU-ban a marhahús egy főre jutó fogyasztása előreláthatóan 10,7 kilogrammra emelkedik 2015-ben.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Magyarországon 2011 óta folyamatosan gyarapodik a szarvasmarha-állomány. A KSH adatai szerint 2014. december 1-jén 802 ezer szarvasmarhát számláltak az országban. Az állomány egy év alatt 2,5 százalékkal bővült. A szarvasmarha-állomány 62,3 százalékát a gazdasági szervezetek, 37,7 százalékát az egyéni gazdaságok tartották, ez az arány nem változott lényegesen a 2013. évi adatokhoz képest. A húshasznú tehén-állomány 8,3 százalékkal, 104 ezer egyedre, a kettős hasznosítású állomány 4,6 százalékkal, 45 ezerre nőtt.

Az élőmarha-import 30 százalékkal csökkent, míg a marhahúsimport 14,8 százalékkal emelkedett 2014-ben az előző évihez képest (7. melléklet). Az élő szarvasmarha csaknem 70 százaléka Németországból, Szlovákiából, Csehországból és Hollandiából származott. A marhahús 42 százalékát Ausztriából, 17 százalékát Lengyelországból, 11-11 százalékát Németországból és Hollandiából importáltuk.

Bel- és külpiazi értékesítés

Az AKI vágási statisztikája szerint a szarvasmarha vágása élősúlyban kifejezve 1,7 százalékkal nőtt 2014-ben az előző évihez képest. Az összes vágás 65 százalékát adó tehenek vágása 3,5 százalékkal emelkedett, ugyanakkor az üszöké 22 százalékkal, a fiatal bikáké 25 százalékkal esett.

Az AKI PÁIR adatai szerint a csontos marhahús frissen, félben termék belföldi értékesítése 2,5 százalékkal, a csontos marhahús frissen, negyedben, eleje terméké 14 százalékkal, a csontos marhahús frissen, negyedben, hátulja terméké 31 százalékkal nőtt 2014-ben az előző évihez viszonyítva.

A Magyarországon nevelt szarvasmarhák jelentős része továbbra is élve került a nemzetközi piacra, azonban a mennyiség évről évre mérséklődik. Az élőmarha-export 14 százalékkal csökkent (7. mellék-

let), a legtöbb szarvasmarhát Libanonba szállítottuk, ahova csaknem a kétszeresére emelkedett a kivitel. A második legnagyobb piacunk Ausztria volt, ahol harmadával csökkent a Magyarországról vásárolt szarvasmarhák mennyisége. Magyarország marhahúsexportja 22 százalékkal csökkent a vizsgált időszakban. Az összes marhahús több mint felét Hollandiában és Ausztriában értékesítettük. Magyarország élőszarvasmarha-külkereskedelmi egyenlege pozitív volt 2014-ben, de romlott a 2013. évihez képest, míg a marhahús külkereskedelmi egyenlege a korábbi évekkkel ellentétben negatív volt.

A piaci árak tendenciája

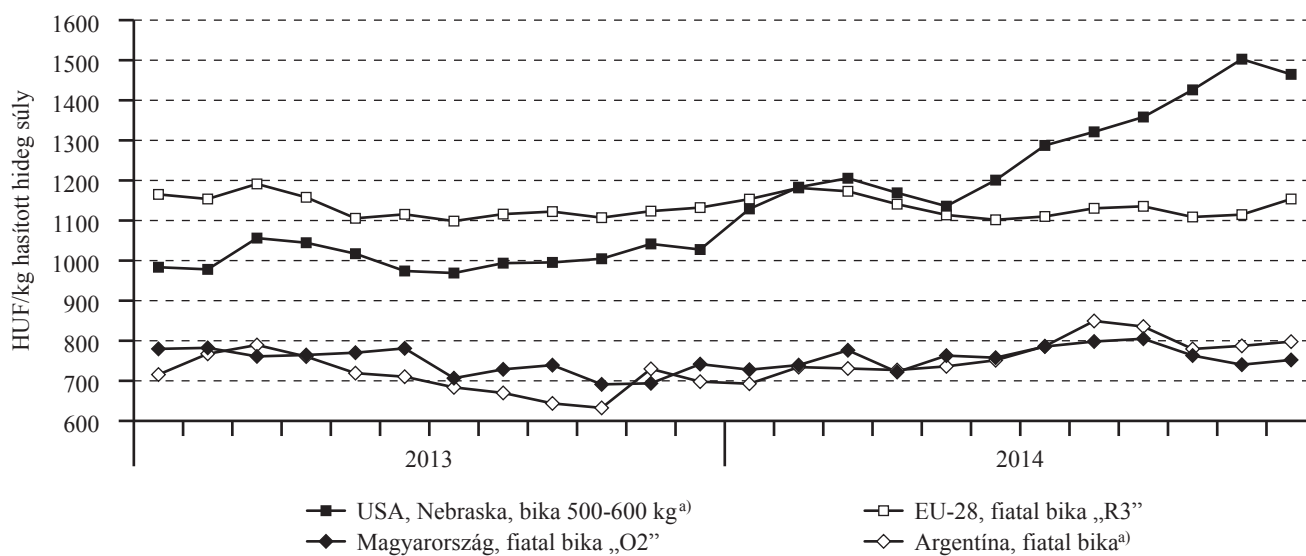
A termelés és a kereskedelem szempontjából meghatározó országok közül az USA-ban a bika ára dollárban kifejezve 22 százalékkal volt magasabb 2014-ben, mint egy évvel korábban, ez forintban 27 százalékos növekedést jelentett (21. ábra). Az árak emelkedését a belpiaci kínálat szűkülése és az erős nemzetközi kereslet okozta. Argentínában a marhahús iránti élénk nemzetközi kereslet miatt emelkedett a bika ára 2014-ben. A világ vezető marhahúsexportőr országában, Brazíliában az erős külpiazi kereslet hatására a szarvasmarha ára 23 százalékkal haladta meg 2014-ben egy esztendővel korábbi átlagárát.

Az EU-ban a fiatal bika „R3” kereskedelmi osztály vágóhídi belépési ára 3,68 euró/kilogramm hasított hideg súly volt 2014-ben, 3,6 százalékkal mérséklődött az előző évi átlagárhoz képest. A tehén „O3” ára (22. ábra) 8 százalékkal, 2,86 euró/kilogrammra, az üsző „R3” ára 4,4 százalékkal, 3,93 euró/kilogrammra csökkent egy év alatt.

Magyarországon a vágómarha termelői ára 12 százalékkal esett 2014-ben az előző évi átlagárhoz képest. A termékpálya további fázisaiban kisebb mértékű volt az árak csökkenése. A csontos marhahús, frissen, félben termék ára 1,9 százalékkal, a csontos marhahús, frissen, negyedben, eleje termék ára 3,5 százalékkal, a csontos marhahús, frissen, negyedben, hátulja termék ára 2,6 százalékkal volt alacsonyabb 2014-ben, mint egy évvel korábban (9. melléklet). A KSH adatai szerint a marharostélyos fogyasztói ára nem változott számottevően 2014-ben a 2013. évi átlagárhoz viszonyítva.

Az EC (2014b) a marhahús világpiaci árának csökkenését valószínűsíti az Európai Unióban és Brazíliában is 2015-re.

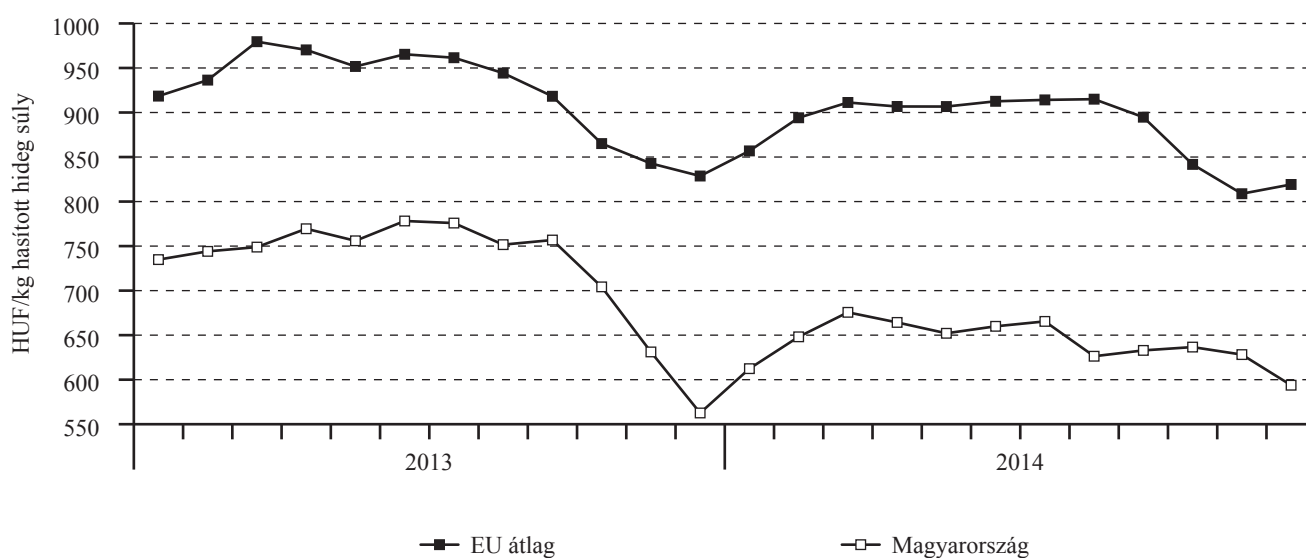
21. ábra: A marhahús világti ára (2013–2014)

^{a)} Átszámítási tényező élősúlyról hasított súlyra 0,63.

Forrás: Európai Bizottság, USDA, MINAGRI, AKI PÁIR

22. ábra: A vágótehén „O3” vágóhídi belépési ára (2013–2014)

Forrás: Európai Bizottság, AKI PÁIR

Juhhús

Világ- és európai piaci tendenciák

A FAO (2014) szerint a juhhús globális termelése 14 millió tonna volt 2014-ben, 0,6 százalékkal emelkedett az előző évihez képest. A világ juhhústermelésének több mint háromnegyedét a fejlődő országok adták, amelyek közül a legnagyobb kibocsátók Kína, India, Szudán, Nigéria és Pakisztán voltak. A nagy juhtartó ázsiai és afrikai országokban a megfelelő minőségű legelőknek köszönhetően az állományokat tovább bővítették. A 2013. évi száraz időjárás miatt a gyenge minőségű legelőkon való tartás helyett sok juhot és bárányt küldtek vágóhídra az ausztrál és az új-zélandi gazdák, ezért az óceániai térségben kisebb volt a vágóállatok kínálata 2014-ben. A világ juhhús-kereskedelme visszafogottabb volt 2014-ben, az export és az import egyaránt 1,7 százalékkal mérséklődött. A nemzetközi piacra kerülő juhhús csaknem 85 százaléka Ausztráliából és Új-Zélandról származott.

Az ABARES (2014) szerint Ausztrália juhállománya a 2014/2015. gazdasági év (július–június) végére 69,8 millió (–4 százalék) egyedre csökkent az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A bárányok vágása 1,8 százalékkal, 22,3 millió darabra emelkedhet a folyó szezonban az előzőhöz képest. Ausztrália bárányhúsexportja 240 ezer tonnára nőhet. Az ausztráliai bárány iránt élénk a kereslet az USA-ban és a Közel-Keleten is. Az Egyesült Arab Emírségekben, Katarban, Szaúd-Arábiában, Kuvaitban és Ománban a középosztály erősödése, a vendéglátó-ipari szolgáltatások javulása és a fehérjedús étrend népszerűbbé válása teszi kedvelté a bárányhúst. Ausztrália élőjuh-exportja csaknem 20 százalékkal bővíthet a folyó gazdasági évben a Bahreinbe és Egyiptomba 2014 áprilisában újra megnyílt szállítási lehetőség hatására.

A New Zealand Economic Service (2014) szerint Új-Zéland juhállománya 29,8 millió egyed volt a 2013/2014. gazdasági év (október–szeptember) végén, 3,2 százalékkal kisebb az előző szezonhoz képest. Az ország juh- és bárányhústermelése 470 ezer tonna körül alakult, a bárányhús kibocsátása 2,5 százalékkal mérséklődött, míg a juhhúsé 1,3 százalékkal emelkedett. A bárányexport 2,5 százalékkal, 305 ezer tonnára csökkent a 2013/2014. évi szezonban az előzőhöz viszonyítva. A legfontosabb exportpiacok az EU és Kína voltak. A folyó gazdasági évre a szakértők a bárányhús termelésének és kivitelének 2,6 százalékos csökkenését vetítik előre, valamint a juhhúskibocsátás 20 százalékos esését valószínűsítik.

Az EC (2015a) szerint a juh- és kecskeágazat jövedelmezősége javulásának köszönhető, hogy az EU juh- és kecskehústermelése 900 ezer tonna körül stabilizálódott 2014-ben. Az EU juh- és kecskeimportja (élő állat és hús) 2,5 százalékkal, 195 ezer tonnára esett, a legnagyobb beszállító Új-Zéland volt. A nemzetközi piacokon értékesített juh- és kecskehús, valamint élő állat mennyisége 11 százalékkal nőtt 2014-ben a 2013. évihez képest. Az EU juh- és kecskehúsfogyasztása az előző évinél 1 százalékkal volt kisebb 2014-ben.

Az EC (2014b) szerint az unió juh- és kecskehústermelése 2015-ben elérheti a 911 ezer tonnát. A juh- és kecskehúsimport 1,5 százalékkal emelkedhet. Az EU-ban az egy főre eső juh- és kecskehúsfogyasztás 1,8 kilogramm körül alakulhat 2015-ben.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

A KSH adatai szerint Magyarország juhállománya 1,185 millió egyed volt 2014. december elsején, 2,4 százalékkal csökkent a 2013. decemberihez képest. Az anyajuhok létszáma 2,2 százalékkal, 855 ezer egyedre mérséklődött. A juhot tartó egyéni gazdaságok száma 25,69 ezerre nőtt (+8 százalék az előző évihez viszonyítva), a gazdasági szervezeteké 466 volt (+12 százalék) 2014. december elsején. Az egyéni gazdaságokban átlagosan 40 (–9 százalék), a gazdasági szervezeteknél 323 (–15 százalék) juhot tartottak. A juhállomány 69 százaléka az Észak- és Dél-Alföldi régióban található, a többi régió részesedése lényegesen kisebb.

Bel- és külpiazi értékesítés

A juhok felvásárlása csaknem 11 százalékkal csökkent 2014-ben az előző évihez képest a KSH adatai szerint. A növendék bárány (2–12 hónap) felvásárláson belüli részaránya 0,9 százalékponttal nőtt, míg a tejesbárányé (2 hónap alatti) 0,4 százalékponttal csökkent, a növendék bárány az összes forgalom 93 százalékát adta. Az AKI vágási statisztikája szerint a juh vágása élősúlyban 40 százalékkal nőtt 2014-ben az egy esztendővel korábbihoz viszonyítva.

Az élőbárány-kivitel kismértékben emelkedett 2014-ben, mivel az előző évinél 1 százalékkal több bárány került a nemzetközi piacra (7. melléklet). A magyarországi bárány legnagyobb piaca továbbra is

Olaszország volt, amelynek a kivitelben belüli részaránya 91 százalék körül alakult, ez 1,3 százalékpontos csökkenést jelentett 2013-hoz képest.

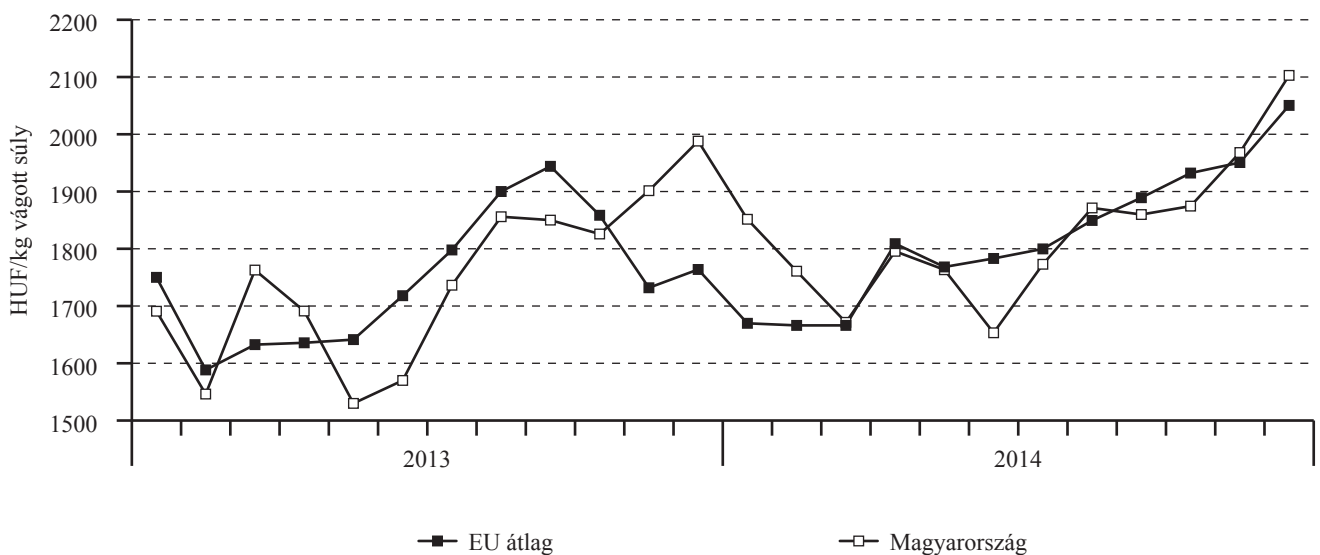
A piaci árak tendenciája

Új-Zélandon az időjárás változása jelentősen befolyásolja, hogy a termelők több vagy kevesebb állatot küldenek vágásra. A szárazabb hónapokban nő a vágóállatok mennyisége, ami hatást gyakorol az árakra. A kínálat bővülése miatt 2014 első négy hónapjában csökkent a bárány ára, majd az év végéig emelkedett. Új-Zélandon az északi és a déli szigeten is hasonlóan alakultak a bárányárak 2014-ben, és átlagosan 14-15 százalékkal voltak magasabbak, mint egy évvel korábban. Ausztráliában a bárány ára az év elejétől folya-

matosan emelkedett, júniusban érte el a legmagasabb szintet, majd a növekvő kínálat hatására csökkent. A bárány ára 16 százalékkal volt magasabb 2014-ben a 2013. évihez képest, amit az erős nemzetközi kereslet okozott. Az EU-ban a könnyű bárány ára euróban kifejezve nem változott jelentősen 2014-ben az előző évihez viszonyítva, ez forintban számolva – a forint gyengülése miatt – csaknem 4 százalékos emelkedést jelentett (23. ábra).

Olaszországban, Magyarország legnagyobb exportpiacán a könnyű bárány ára euróban számolva 1,8 százalékkal csökkent 2014-ben az előző évihez képest. Magyarországon a könnyű bárány termelői ára forintban kifejezve 4 százalékkal emelkedett (13. melléklet). Az EC (2014b) előrevetítése az EU-ban a juhhús árának 5 százalék körüli növekedését valószínűsíti 2015-ben, a világpiacon pedig nem számítanak a juhhús árának lényeges változására.

23. ábra: A könnyű bárány termelői ára (2013–2014)

Forrás: Európai Bizottság, AKI PÁIR

Tej és tejtermékek

Világ- és európai piaci tendenciák

A tejtermékek világkereskedelmét meghatározó országok közül a tejfelvásárlás az EU-ban 4 százalékkal, a tejtermelés Új-Zélandon 8 százalékkal, Ausztráliában 4 százalékkal, az USA-ban 2 százalékkal nőtt, míg Argentínában 4 százalékkal csökkent 2014-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az EU legnagyobb termelői közül a nyerstej felvásárlása az Egyesült Királyságban éves szinten 8 százalékkal, Lengyelországban 7 százalékkal, Franciaországban 6 százalékkal, Olaszországban 5 százalékkal, Németországban 4 százalékkal, Hollandiában 2 százalékkal emelkedett 2014-ben az előző évihez képest. Az USDA (2014d) várakozása szerint a globális tejkínálat növekedése 2 százalék körüli lehet 2015-ben: Oroszország tejtermelése 2 százalékkal csökkenhet, az Európai Unióé stagnálhat, Új-Zélandé 2 százalékkal, az USA-é és Argentínáé 3 százalékkal, Brazíliaé és Kínáé 4 százalékkal, Indiáé 5 százalékkal emelkedhet.

A tejkvóta egyes tagországokban továbbra is jelentős termeléskorlátozó eszköz, ugyanakkor másokban csak egy lehetséges termelési szint, ahol a kvótának nincs értéke és nem is kereskednek vele. Az elmúlt években jellemzően csökkent azon tagországok száma, amelyek a kvótán felül termeltek, amit részben a kvótaemelés okozott. Az uniós tejkvótát a 2009/2010. és a 2013/2014. tejkvótaévek között évente 1 százalékkal emelték. Olaszország a teljes időszakra vonatkozó 5 százalékos mennyiséget egyszerre, a 2009/2010. tejkvótaévben kapta meg. A 2014/2015. kvótaévben már nem változik a tejkvóta, és a rendszer 2015. április 1-jével megszűnik. A termelés növekedésére elsősorban ott lehet számítani, ahol a tejkvóta kihasználtsága magas. Ez kedvezőtlen lesz azon tagországok számára, amelyek nem használják ki nemzeti kvótájukat, mivel a kvótán felül termelő tagországok a többletet nyomott áron, jellemzően a kvóta alatt teljesítő országokban vezetik le. A Rabobank (2014) szerint 2015 elején a kvóta felett termelő Németország, Hollandia, Írország, Dánia, Belgium és Lengyelország várhatóan visszafogja tejkibocsátását (teheneket vágnak le, az inputokat csökkentik, vagy megszabadulnak a többlettejtől), hogy minimalizálják az utolsó tejkvótaévben fizetendő büntetőilleték mértékét. A nyerstej árának csökkenése tovább nehezíti a tejtermelők helyzetét. Ezen tényezők hatására az EU tejtermelése 2015 első félévében várhatóan 1 százalékkal csökken, majd 2015 második félévében nem változik jelentősen az előző év azonos időszakához viszonyítva. Az EC (2014c) szerint

a tejkvóta 1 százalékos emelése ellenére az EU-ban a nyerstej felvásárlása a 2013 áprilisától 2014 márciusáig tartó kvótaévben 5 százalékkal maradt el a rendelkezésre álló tejkvótától. A 2014/2015. tejkvótaév első tíz hónapjában 43 százalékkal több nyerstejet vásároltak fel az előző szezon hasonló időszakához képest. A tejkvóta megszüntetése után a tejtermelés lassabb ütemű növekedése várható.

Az USDA (2014d) szerint a sajt globális termelése 2, a vajé 3, a teljes tejpore 8, a sovány tejpore 11 százalékkal nőtt 2014-ben az előző évihez viszonyítva. Indiában a vajkibocsátás 3, Kínában a teljes tejpore előállítás 4 százalékkal emelkedett. Az Eurostat adatai szerint az EU-ban a sovány tejpore termelése 18 százalékkal, a tejszíné 4 százalékkal, a teljes tejpore 6 százalékkal, a vajé 4 százalékkal, a sajté 2 százalékkal nőtt, míg a folyadéktejé 1 százalékkal, a savanyított tejtermékeké 2 százalékkal csökkent 2014-ben az előző évihez képest. Az USDA (2014d) szerint a sovány tejpore és a sajt globális termelése 1 százalékkal, a vajé 3 százalékkal, a teljes tejpore 5 százalékkal növekedhet 2015-ben az előző évihez viszonyítva. Indiában a vajkibocsátás 3 százalékkal, Kínában a teljes tejpore előállítás 8 százalékkal lehet magasabb. Az Európai Bizottság előrejelzése szerint az EU-ban a sovány tejpore termelése 8 százalékkal, a vajé 3 százalékkal, a teljes tejpore 2 százalékkal, a sajté és a friss tejtermékeké pedig egyaránt 1 százalékkal emelkedhet 2015-ben a 2014. évihez képest (EC, 2014c).

Az EU-ban a sovány tejpore intervenciós készlete az intervenciósaknál alacsonyabb árak hatására 250 ezer tonnára nőtt 2009-ben. A magas készlet szint komoly aggodalmat okozott, mivel a tartalékok piacra kerülése nyomott árakkal járhatott volna, ezért az Európai Bizottság a készleteket segélyszervezeteken keresztül osztotta szét a rászorultaknak, így azok 2012 szeptemberére kiürültek. A vaj intervenciós készlete 2010 októberé óta üres, míg magántárolási készlete 22 ezer tonna, a sovány tejpore magántárolási készlete 17 ezer tonna volt 2014. december végén. Az agrártermékekre vonatkozó oroszországi embargó hatásainak enyhítése érdekében egyes tejtermékek esetében az Európai Bizottság magántárolási támogatást nyújtott 2014 szeptemberétől az év végéig a készlet raktározásához. A bizottság a vaj mellett bevezette a sovány tejpore és a sajt magántárolási támogatását is, továbbá kiterjesztette a vaj és a sovány tejpore intervenciós felvásárlását is az év végéig. Az Európai Bizottság még szeptemberben leállította a sajt magántárolási támogatását, mivel aránytalanul megugrott a támogatási igények száma olyan térségekben, amelyek egyébként hagyo-

mányosan nem exportálnak sajtot Oroszországba. Az EC (2015a) szerint a vaj és a sovány tejpör intervenciós készlete 2016 végéig várhatóan üres marad. Az USA-ban a sovány tejpör 2014. decemberi zárókészlete 14 százalékkal, a vajé 12 százalékkal csökkent, a sajté nem változott az előző évihez képest.

A sajt globális kereskedelme 4 százalékkal csökkent, a vajé és a sovány tejpöré egyaránt 6 százalékkal, a teljes tejpöré 18 százalékkal nőtt 2014-ben az előző évihez képest (Productschap Zuivel, 2015). Az EU a harmadik országokba irányuló tej és tejtermékek kivitelére 2009. november 19-én megszüntette az export-visszatérítést. Ennek ellenére az intervenciós szintet jelentősen meghaladó, kedvező világpiaci árak hatására a sovány tejpör harmadik országokba irányuló kiszállítása 62 százalékkal, a vajé és a vajzsír termékcsoporté 17 százalékkal, a teljes tejpöré 5 százalékkal nőtt, míg a sajté 8 százalékkal csökkent 2014-ben az előző évihez képest. Az EC (2015a) szerint az EU harmadik országokba irányuló soványtejpör- és a friskejté-kivitele egyaránt 15 százalékkal, a vajé 9 százalékkal, a sajté 5 százalékkal, a teljes tejpöré 2 százalékkal emelkedhet 2015-ben az előző évihez viszonyítva.

A tejtermékimport nem annyira koncentrált, mint az export, a legnagyobb tejtermékimportőrök a világkereskedelem kevesebb mint a felét adják. Az USDA (2014d) szerint Japán sajtbehozatala 2,5 százalékkal, Oroszorszáé 37 százalékkal, Oroszország vajimportja 10 százalékkal csökkent, míg Kína soványtejpörbeszállítása 21 százalékkal, Mexikóé 1 százalékkal, Kína teljestejpör-importja 10 százalékkal, Algériáé 16 százalékkal emelkedett 2014-ben az egy évvel korábbihoz képest.

Az USDA (2014d) előrejelzése alapján Kína soványtejpör-behozatala 9 százalékkal, Mexikóé 5 százalékkal, Japán sajtbeszállítása 2 százalékkal, Oroszorszáé 4 százalékkal, Algéria teljestejpör-importja 3 százalékkal nőhet, Kínáé 12 százalékkal csökkenhet, Oroszország vajimportja stagnálhat 2015-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

A KSH adatai szerint Magyarország tehenállománya 359 ezer egyed volt 2014. december elsején, 4 százalékkal nőtt egy év alatt. Az Észak-Alföldön 25, a Dél-Alföldön 21, Nyugat-Dunántúlon 13, Közép- és Dél-Dunántúlon egyaránt 12, Észak-Magyarországon 10, Közép-Magyarországon 7 százalékát tartották a tehenállománynak. A tehenek 58 százalékát a tej-

hasznú, 29 százalékát a húshasznú, 13 százalékát a kettős hasznosítású fajták adták. A húshasznú tehenek száma egy év alatt 8, a kettős hasznosításúaké 5, a tejhasznúaké 1 százalékkal (210 ezer egyed) gyarapodott. A tejhasznú tehenek 83 százalékát a gazdasági szervezetek, 17 százalékát az egyéni gazdaságok tartották. A gazdasági szervezetek tejhasznú tehenállománya egy év alatt 5 százalékkal bővült, míg az egyéni gazdaságoké 10 százalékkal csökkent.

A kínálatot a hazai tej és tejtermékek mellett évről évre növekvő mértékben az importtermékek egészítik ki. A sajt és túró behozatala 5 százalékkal, a vajé és a vajkrémé 21 százalékkal, a dobozos tejé 40 százalékkal nőtt, míg a savanyított tejtermékeké 7 százalékkal csökkent 2014-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A sajt és túró fele Németországból, 14 százaléka Lengyelországból, 9 százaléka Hollandiából, 8 százaléka Szlovákiából, 7 százaléka Ausztriából származott. Hollandiából 26 százalékkal, Németországból 7 százalékkal, Lengyelországból 3 százalékkal több, míg Szlovákiából 1 százalékkal, Ausztriából 4 százalékkal kevesebb sajt érkezett.

Bel- és külpiaci értékesítés

Az AKI PÁIR adatai szerint a nyerstej felvásárlása a 2013. évi 6 százalékos csökkenést követően 2014-ben 9 százalékkal nőtt az előző évihez viszonyítva. A nyerstej 56 százalékát a Dunántúlon, 36 százalékát az Alföldön, 8 százalékát Észak-Magyarországon vásárolták fel. Észak-Magyarországon 3 százalékkal kevesebb, ugyanakkor a Dunántúlon 9 százalékkal, az Alföldön 12 százalékkal több nyerstejet szállítottak a feldolgozókhöz. A felvásárolt nyerstej fehérjetartalma 0,01 százalékponttal, a zsírtartalma 0,05 százalékponttal romlott egy év alatt (fehérje: 3,32 százalék, zsír: 3,75 százalék).

Az AKI PÁIR adatai szerint a teljes zsírtartalmú nyerstej kivitele 3 százalékkal nőtt egy év alatt. A nyerstej 65 százalékát a termelők és a kereskedők, 35 százalékát a feldolgozók szállították külföldre. A termelők és a kereskedők nyerstejexportja 6 százalékkal csökkent, míg a feldolgozóké 24 százalékkal emelkedett 2014-ben 2013-hoz képest. A nyerstej kiviteli ára 109,65 forint/kilogramm volt 2014-ben, 5 százalékkal csökkent egy év alatt és a termelői árat 6 százalékkal haladta meg.

A KSH adatai szerint a teljes nyerstej exportja 8 százalékkal emelkedett 2014-ben az előző évihez képest. A kivitel 29 százaléka Olaszországba, 18 százaléka Horvátországba, 15 százaléka Romániába, 13 százaléka Szlovákiába irányult. A teljes nyerstej kiszállítása Olaszországba 64 százalékkal, Szlovákiába 25 százalékkal nőtt, míg Horvátországba 20 százalékkal, Romániába 5 százalékkal csökkent. A fölözött nyerstej kiszállítása 30 százalékkal esett a megfigyelt időszak-

ban, 36 százaléka Olaszországba, 23 százaléka Horvátországba, 19 százaléka Hollandiába került.

A felvásárlás növekedése miatt a tejfeldolgozók kevesebb alapanyagot igényeltek a külföldről. A teljes nyerstej behozatala 39 százalékkal esett, 60 százaléka Szlovákiából, 22 százaléka Lengyelországból származott. A sűrített vagy édesített tej és tejszín importja az előző évinél 6 százalékkal volt kisebb 2014-ben.

Magyarországon a tejtermékek gyártásának csökkenése megállt. A KSH adatai szerint a tejfeldolgozás bruttó termelése és a tejtermékek belföldi értékesítése egyaránt 5 százalékkal, az exportja 1 százalékkal nőtt 2014-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva (1. melléklet).

Az AKI PÁIR adatai szerint a hazai gyártású, 2,8 százalékos zsírtartalmú folyadéktej belföldi értékesítése 9 százalékkal csökkent, ezen belül kiszerelés és eltarthatóság szerint a zacskós friss tejé 21, a dobozos frissé 6, a dobozos tartósé 4 százalékkal esett 2014-ben az előző évihez képest. Az 1,5 százalékos zsírtartalmú dobozos tartós tej belföldi értékesítése ugyanakkor 57 százalékkal emelkedett. A tejtermékek közül a hazai előállítású natúr joghurt belföldi értékesítése 13, a kefiré 12, a tejfölé és a tehéntúróé egyaránt 6, az ömlesztett sajté 3 százalékkal csökkent, az adagolt vajé stagnált, míg a vajkrémé 10, a trappista sajté 21, a gyümölcsös joghurté 39 százalékkal nőtt a vizsgált időszakban (24. ábra).

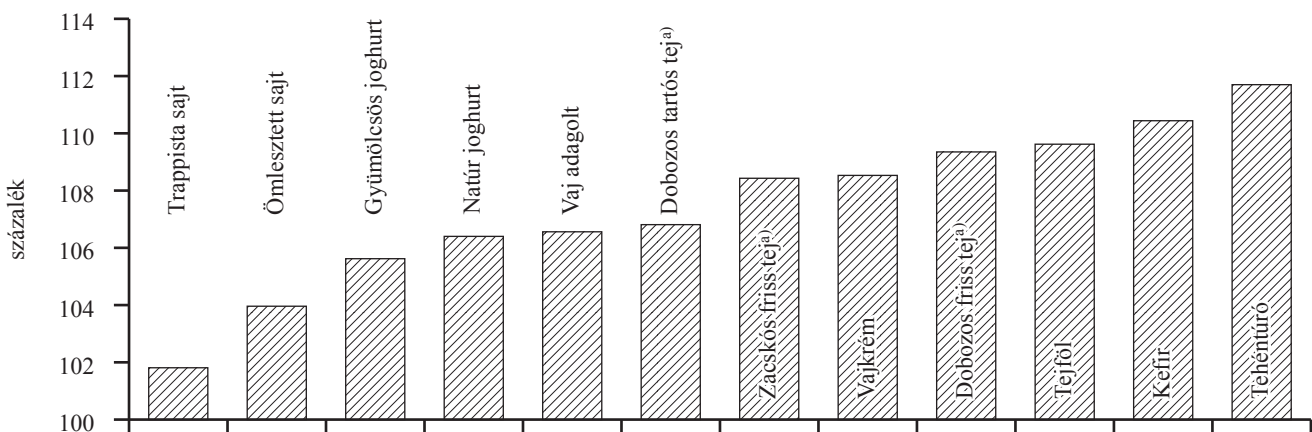
A savanyított tejtermékek kivitele 35 százalékkal csökkent, míg a tejsavóé, illetve a sajt és túró termékcsoporthoz egyaránt 1 százalékkal, a vajé és vajkrémé 32 százalékkal bővült 2014-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva (14. melléklet). A savanyított tejtermékek kivitelének 64 százaléka Romániába irányult, ahova 37 százalékkal kisebb mennyiséget szállítottunk. A sajt és a túró legnagyobb piaca Olaszország, Libanon, Románia, Szaúd-Arábia, Jordánia és Szlovákia

volt. Olaszországba 31 százalékkal, Szaúd-Arábiába 18 százalékkal, Jordániába 8 százalékkal több, míg Libanonba 2 százalékkal, Szlovákiába 31 százalékkal kevesebb sajtot és túrókat exportáltunk. Magyarország tej- és tejtermék-külkereskedelmi egyenlege továbbra is negatív maradt, azonban értékben háromévi javulást követően először romlott (-59 százalékkal). A kedvezőtlen tendenciát az okozta, hogy az export árbevétele kisebb mértékben nőtt (+4 százalék), mint az import értéke (+8 százalék).

A piaci árak tendenciája

A nyerstej ára Magyarországon 7 százalékkal (15. melléklet), az USA-ban 19 százalékkal, az EU-ban 2 százalékkal emelkedett, míg Új-Zélandon 6 százalékkal csökkent 2014-ben az előző évihez képest. Az EU-ban az év elejétől folyamatos volt a nyerstej árának csökkenése. Az árak szintje Magyarországon az év első négy, Új-Zélandon az év első öt, az USA-ban az év első kilenc hónapjában nem változott jelentősen. Ezt követően a kereslet lanygulása és a globális tejkínálat erőteljes bővülése az árak csökkenését okozta. Az Európai Unióban a nyerstej ára január és december között 17 százalékkal, Magyarországon április és december között 9 százalékkal, Új-Zélandon május és november között 41 százalékkal, az USA-ban szeptember és december között 21 százalékkal csökkent (25. ábra). A Ministry for Primary Industries (2014) szerint Új-Zélandon a nyerstej ára a 2014/2015. gazdasági évben (június–május) 43,5 százalékkal maradhat el az előző szezonétól. Az USA-ban a nyerstej ára 22 százalékkal csökkenhet 2015-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva (USDA, 2014d).

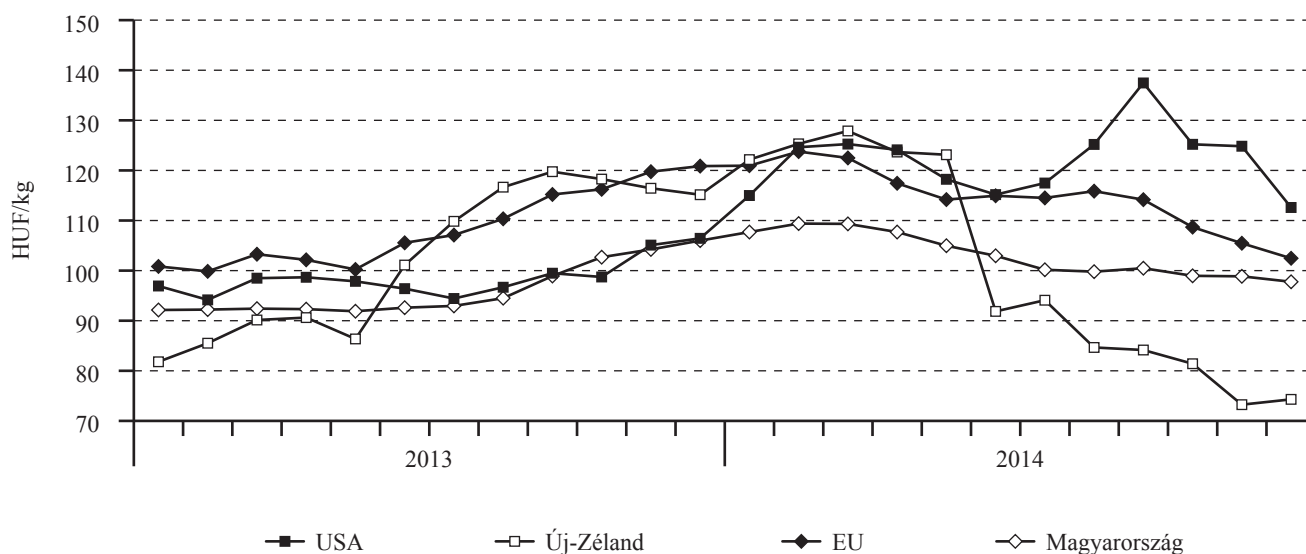
24. ábra: Néhány tejtermék belföldi értékesítésének változása 2014-ben (2013 = 100)

^{a)} 2,8 százalékos zsírtartalom.

Forrás: AKI PÁIR

25. ábra: A nyerstej termelői ára a világon (2013–2014)

Forrás: USDA, LTO, Európai Bizottság, AKI PÁIR

A tejtermékek ára rugalmatlan, ezért már a kínálat néhány százalékos változására is erőteljesen reagál. A sajt ára változik a legkisebb mértékben, mivel számos fajtája létezik, így a kereslet és a kínálat ingadozása nem hat olyan erősen az árának alakulására, mint a jól meghatározható minőségi jellemzőkkel rendelkező vaj és tejpör esetében. A kínálati piac hatására a tejtermékek világpiaci ára jelentősen esett 2014-ben: a teljes tejpöré (FOB Óceánia) 20 százalékkal, a sovány tejpöré 15 százalékkal, az ömlesztett vajé 7 százalékkal csökkent, míg a *cheddar* sajté 2 százalékkal nőtt. Az EU-ban a tejhasznú tehénállomány bővülése folytatódott, ami a tejhozam emelkedésével együtt a tejtermelés növekedését okozta. A sovány tejpöré, a teljes tejpöré és a *cheddar* sajt világpiaci ára (FOB Óceánia) februártól decemberig, az ömlesztett vajé márciustól októberig csökkent. Az ömlesztett vajé ára 2014 utolsó két hónapjában erőteljesen emelkedett. A Rabobank (2014) szerint a tejtermékek világpiaci ára (FOB Óceánia) a tejkvóta megszüntetését követően, 2015 harmadik negyedévében már növekedhet. A teljes tejpöré világpiaci ára 27 százalékkal, a sovány tejpöré 25 százalékkal, a vajé 7 százalékkal emelkedhet, míg az édesített tejsavópöré 2 százalékkal, a *cheddar* sajté 10 százalékkal maradhat el 2015 utolsó negyedévében az egy évvel korábbtól.

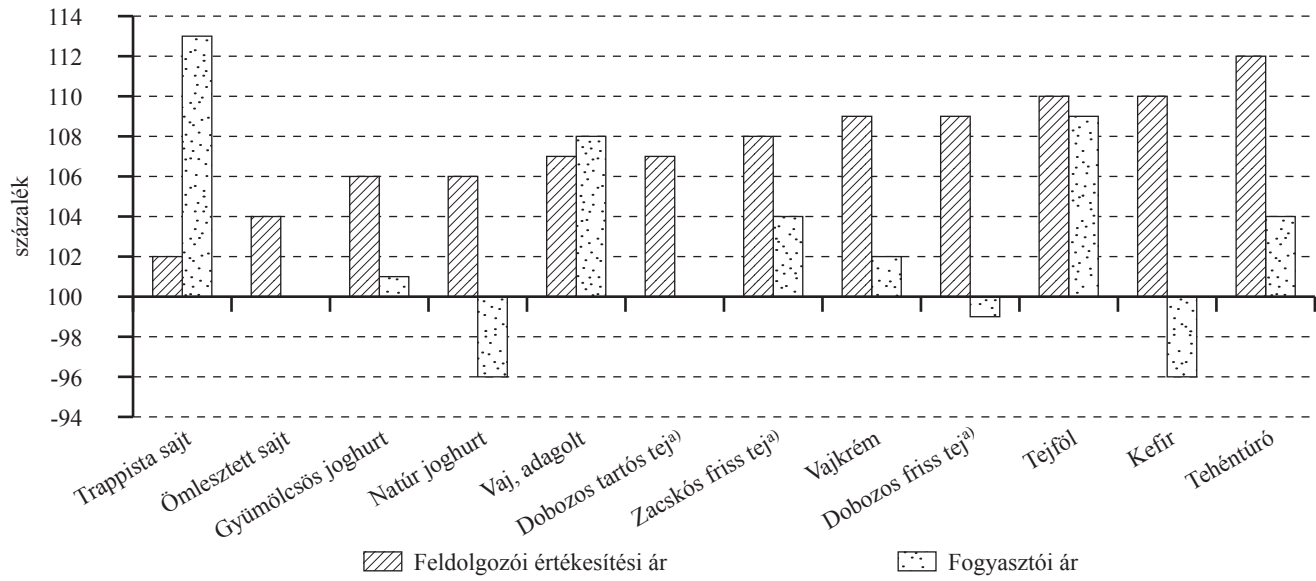
Magyarországon a 2014. évi nemzeti tejtámogatás összege bázisjogosultságonként 7,1 forint/kilogramm, a tejtermelőket sújtó különleges hátrányok kezelé-

sére szánt tejtámogatás 8,94 forint/kilogramm volt. A nemzeti tejtámogatásra legfeljebb 13,4 milliárd forint, a különleges tejtámogatásra 13,4 milliárd forint állt rendelkezésre. A tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti program keretében 2011. május 1-jétől 2016. április 30-ig évente támogatást nyújtanak azoknak a termelőknek, akik az előírtakhoz képest magasabb állatjóléti kötelezettséget vállalnak. A többletköltségeket az EU és az FM közösen finanszírozza. A termelők akkor vehetnek részt a programban, ha nőivarú – tej- vagy kettős hasznosítású – szarvasmarhát tartanak. A kötelezettségeket betartását vállaló termelők állategységenként 33–35 ezer forint támogatást kaphatnak évente, ami országos szinten összesen 8,7 milliárd forintot tesz ki.

Az AKI PÁIR adatai szerint a vizsgálatba vont tejtermékek feldolgozó értékesítési ára 2014-ben 7 százalékkal volt magasabb a 2013. évinél (16. melléklet). A tehéntúró feldolgozó értékesítési ára 12 százalékkal, a tejfölé 10 százalékkal, a 2,8 százalékos zsírtartalmú dobozos friss tejé 9 százalékkal, a trappista sajté 2 százalékkal emelkedett (26. ábra).

A megfigyelt tejtermékek fogyasztói árindexe 1 százalékkal csökkent (25. melléklet). A trappista sajt fogyasztói ára 13 százalékkal, a tejfölé 9 százalékkal, a tehéntúróé 4 százalékkal nőtt, míg a 2,8 százalékos zsírtartalmú dobozos friss tejé 1 százalékkal csökkent 2014-ben 2013-hoz képest.

26. ábra: Néhány tejtermék feldolgozói értékesítési és fogyasztói árának változása 2014-ben (2013 = 100)

^{a)} 2,8 százalék zsírtartalom.
 Forrás: AKI PÁIR

Zöldségfélék

Európai piaci tendenciák

A zöldségfélék vonatkozásában összehasonlításra alkalmas világszintű információk jelenleg nem állnak rendelkezésre, ezért az európai, azon belül is elsősorban az uniós tendenciákat mutatjuk be. Ez utóbbit az is indokolja, hogy az EU kevés zöldségféléket importál a harmadik országok piacáról, mivel a termékcsoport kereskedelme főleg a tagországok között bonyolódik.

Az EU-ban évente 2,6 millió tonna görögdinnyét termelnek. Az EU vezető görögdinnye-termesztő tagországai: Románia, Spanyolország, Görögország, Olaszország és Magyarország. A nagy termesztők növelték a görögdinnye termőterületét 2014-ben, Spanyolországban a termőterület az előző évihez hasonlóan 14 ezer hektár körül alakult. Elsősorban a középérésű fajtákra koncentráltak, a korai és az augusztusban érő fajtákból kevesebb termett. Az utóbbi években jelentősen élénkült a kereslet a 4 kilogrammnál kisebb, valamint a minidinnyék és a mag nélküli dinnyék iránt is. Spanyolország a legnagyobb görögdinnye-exportőr az EU-ban. Olaszországban 12 ezer hektáron termeltek görögdinnyét 2014-ben, Észak-Olaszországban az előző évihez képest 30 százalékkal zsugorodott a termőterület. A görögdinnyetermés összességében 10 százalékkal csökkent, míg a déli termőtájakon a korai fajták termése 20-25 százalékkal nőtt. Görögországban a termőterület 10 százalékkal bővült 2014-ben, ugyanakkor a hűvös tavaszi időjárás minőségi problémákat okozott.

A WPTC (2014) jelentése szerint globális szinten az ipari paradicsom termése 20 százalékkal, 39,8 millió tonnára, ezen belül az EU-tagországok mediterrán régióiban (elsősorban Olaszország, Spanyolország és Portugália) 30 százalékkal, 9,4 millió tonnára emelkedett 2014-ben a 2013. évihez képest. Az EU legnagyobb frissparadicsom-exportőrei Spanyolország és Hollandia. Spanyolország paradicsomkivitele a belső piacra, valamint a harmadik országokba együttesen 7 százalékkal (955 ezer tonnára) csökkent, Hollandiáé pedig az előző évihez hasonlóan alakult (1015 ezer tonna). Franciaországban a frisspiaci értékesítésre szánt paradicsom termése 3 százalékkal, 573 ezer tonnára emelkedett 2014-ben a 2013. évihez viszonyítva (Agreste, 2014a). A friss paradicsom vezető beszállítója Marokkó, ahonnan az egy évvel korábbinál 6 százalékkal több (388 ezer tonna) termék érkezett az EU-ba 2014-ben. Oroszország az importált paradicsom 46 százalékát Törökországból, 19 százalékát az uniós

tagországoiktól szerezte be az elmúlt három évben (FranceAgriMer, 2014). Törökország nyertese lehet az embargónak, hiszen 28 százalékkal több (493 ezer tonna) paradicsomot szállítottak ki 2014 első kilenc hónapjában, mint 2013-ban összesen.

Az EU legnagyobb zöldpaprika-termelő tagországai Spanyolország, Hollandia, Olaszország és Magyarország. Spanyolország termelői 17 százalékkal több (648 ezer tonna) zöldpaprikát szállítottak az EU piacára 2014-ben az előző évihez képest. A korszerű üvegházi termesztésnek köszönhetően március és november között Hollandia uralja az uniós piacát. Hollandia ugyannyi (343 ezer tonna) zöldpaprikát szállított az EU-ba 2014-ben, mint az előző évben.

Az EU-ban az egy évvel korábbinál 13 százalékkal több, 5,8 millió tonna vöröshagyma termett 2014-ben (AMI, 2014). Hollandiában a vöröshagyma termőterülete és termésátlaga (58 tonna/hektár) is nőtt, ezért a termése 9 százalékkal, 1,3 millió tonnára emelkedett. Németországban az előző évinél 23 százalékkal több, azaz 500 ezer tonna vöröshagymát takarítottak be 2014-ben.

Az EU legnagyobb káposztatermelője, Lengyelország a termelt fejes és vörös káposzta 80 százalékát a közösségi piacon értékesíti. A főleg Oroszországba szállító Macedóniában a korai fejes káposztát a 2013. évihez hasonló nagyságú területen ültették fűtetlen fóliasátrakba 2014-ben is.

Az EU legnagyobb sárgarépa- és petrezselyemgyökér-termelői Lengyelország és Franciaország. Franciaországban a sárgarépa termőterülete 2 százalékkal, 8,2 ezer hektárra, termése 6 százalékkal, 327 ezer tonnára csökkent 2014-ben az előző évihez viszonyítva (Agreste, 2014b). Az Eurostat adatai szerint Lengyelországban a sárgarépa termése 3 százalékkal, 758 ezer tonnára emelkedett, míg Hollandiában 16 százalékkal, 469 ezer tonnára csökkent 2014-ben. Oroszország összes sárgarépaimportjának 48 százaléka Izraelből, 26 százaléka az uniós tagországoiktól származott az elmúlt három évben.

Az európai csemegekukorica-termesztők rangsorában – Magyarországot követően – a második helyen Franciaország áll, ahol a 2014/2015. gazdasági évben 22,5 ezer hektáron termesztettek csemegekukoricát, a termésátlag 19,7 tonna volt hektáronként (Semences de France, 2014). A termőterületet tekintve erősen lemaradva Oroszország (7800 hektár) és Lengyelország (6600 hektár) következett a sorban. E két országban a 2013. évihez képest egyaránt 10 százalékkal nőtt a csemegekukorica termőterülete 2014-ben.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Az AKI Statisztikai Osztálya által vizsgált gazdaságok adatai szerint az összes zöldségtermelés jelentős hányadát adó szabadföldi zöldségfélék termőterülete 12 ezer hektárral, 38 ezer hektárra zsugorodott 2014-ben az előző évihez képest. A csemegekukorica termőterülete 33 százalékkal, 16,7 ezer hektárra csökkent. A vizsgált zöldségfélék közül a vöröshagyma és a szabadföldi paradicsom termőterülete 7, a karfiolé 24, a zöldpaprikáé 36 százalékkal zsugorodott, ezzel szemben a görögdinnyéé 6 százalékkal nőtt (27. ábra).

A zöldségfélék 2014. évi kínálatát elsősorban az időjárás alakulása (téli és tavaszi fagyok részbeni elmaradása, belvíz, sok csapadék), továbbá az Oroszország által 2014. augusztus elején bevezetett importtilalom határozta meg. Az oroszországi embargó kettős hatást gyakorolt a piacra: egyrészt egyes zöldségféléket augusztustól nem lehetett elhelyezni az oroszországi piacon, másrészt az Oroszországból kiszoruló uniós termékek az európai piacon túlkínálatot, árcsökkenést okoztak. Az AKI PÁIR becslése szerint 2014-ben Magyarország összes zöldségtermése elérte az 1,65 millió tonnát, ami 15 százalékos növekedést jelentett az előző évi mennyiséghez képest (17. melléklet).

A belföldi görögdinnye az időjárás kedvező alakulása miatt a szokásosnál korábban jelent meg a piacon 2014-ben. Szakértők szerint a termés 220–250 ezer tonna körül alakult, ami meghaladta a 2013-ban betakarított mennyiséget. A szezon az átlagosnál hosszabb volt, a virágok második és harmadik kötése is beértek. A 2011-ben indított dinnyepromóció (kóstoltatás és rek-

lám) folytatódott 2014-ben is. A kormányzat, a szakmai közeli szervezetek, a termelők és a kereskedők együttműködése elősegítette a dinnye belföldi értékesítését.

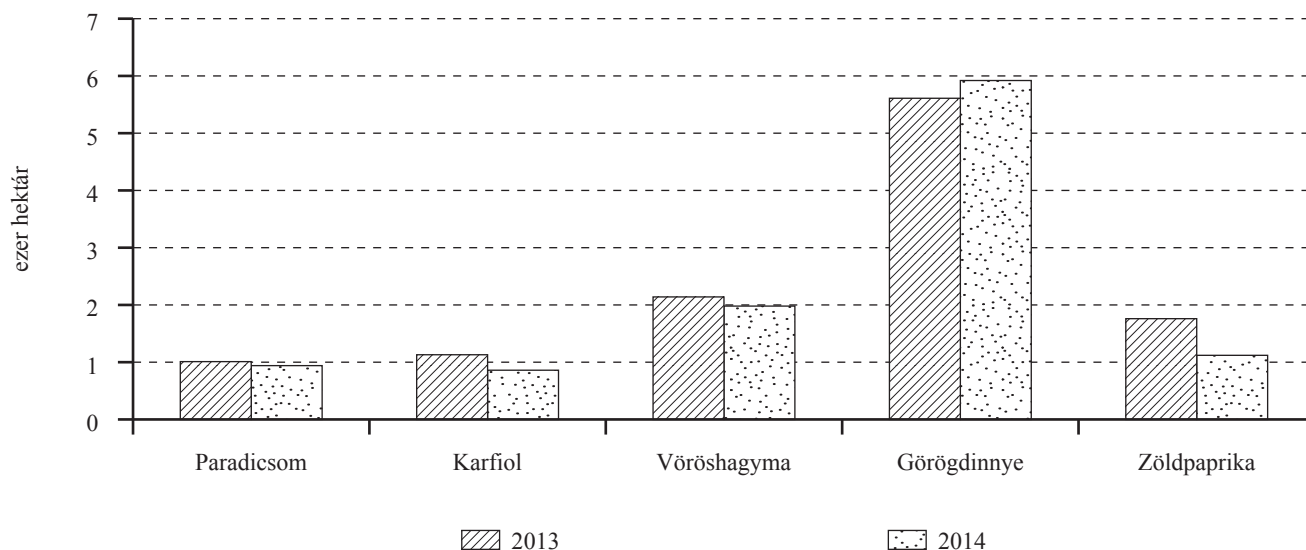
Az AKI Statisztikai Osztálya által vizsgált gazdaságokban a paradicsom termése 11,5 ezer tonnával, 35,8 ezer tonnára csökkent 2014-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva, elsősorban a termésátlag 20 százalékos (37,6 tonna/hektár) esése miatt. Szakértők szerint a hajtattott paradicsom felülete 415 hektár körül alakult, a tavaszi meleg következménye rossz kötődés volt, ezáltal kisebb lett a termés. Magyarországon az ipari paradicsom mennyisége a 2013. évi 32 ezerről 68 ezer tonnára emelkedett 2014-ben (WPTC, 2014).

Magyarország zöldségtermesztésén belül 10 százalékos körüli a zöldpaprika aránya. Szakértők szerint a hajtattott zöldpaprika felülete 1530 hektár körül alakul. Az AKI Statisztikai Osztálya által vizsgált gazdaságokban a zöldpaprika termése 9,5 ezer tonnával, 17,6 ezer tonnára csökkent 2014-ben (28. ábra) az előző évihez képest, elsősorban a termőterület 35 százalékos (1116 hektárra) zsugorodása miatt. A „Szentesi paprika” oltalom alatt álló földrajzi jelzés regisztrációja 2014 februárjában megtörtént.

Magyarországon 2–2,3 ezer hektáron 57–60 ezer tonna vöröshagyma termett az elmúlt három évben. Az AKI Statisztikai Osztálya által vizsgált gazdaságokban a vöröshagyma termése 14 százalékkal, 48 ezer tonnára csökkent 2014-en az előző évben betakarított mennyiséghez viszonyítva. A sárgarépa és a petrezselyemgyökér termőterülete egyaránt 1,8–2 ezer hektár körül alakult, a sárgarépa termése 65–75 ezer tonna, a petrezselyemgyökéré 32–34 ezer tonna között mozgott a 2011–2013. évek átlagában.

A fejes káposzta termőterülete 2,3–2,7 ezer hektár, termése 65–81 ezer tonna között változott az elmúlt

27. ábra: Egyes zöldségfajok termőterületének alakulása (2013–2014)

Forrás: AKI Statisztikai Osztály, KSH

három évben. A fejes káposztát döntően szabadföldön termesztik, a hajtított káposzta termőterülete 280 hektárra emelkedett 2014-re. A rendkívül csapadékos időjárás megbetegedéseket okozott az állományokban, ráadásul az oroszországi embargó miatt túlkínálat alakult ki az európai piacon, emellett csökkent a káposzta fogyasztása is.

Magyarország évek óta őrzi vezető csemegekukorica-termelő szerepét az EU-ban. A termőterület négy éve folyamatosan növekszik és 2014-ben elérte a 37 ezer hektárt. Az AKI Statisztikai Osztálya által vizsgált gazdaságok adatai szerint a csemegekukorica hozama 13 százalékkal, 14 tonna/hektárra csökkent 2014-ben az egy esztendővel korábbihoz képest. A csemegekukorica 2014-ben bekerült az ipari zöldségfélék közé, ezért a csemegekukorica-termelők jogosulttá válnak a termeléshez kötött támogatásra. A termőterület bővülése és a hozamok javulása miatt több zöldborsót takarítottak be 2014-ben, mint egy évvel korábban.

A zöldségfélék importja 15 százalékkal (216 ezer tonnára) emelkedett 2014-ben az előző évhez képest. A negatív külkereskedelmi egyenlegű zöldségfélék közül a friss paradicsom importja 8 százalékkal (14,3 ezertonnára) csökkent 2014-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Spanyolországból 2 százalékkal kevesebb (6 ezer tonna) paradicsom érkezett Magyarországra. A tárolási zöldségfélék közül a vöröshagyma beszállítása 18 százalékkal, 9 ezer tonnára nőtt. Hollandiából 51, Németországból 61 százalékkal több vöröshagyma került Magyarországra. A sárgarépa és a fehérrépa behozatala 11 százalékkal 7,9 ezer tonnára emelkedett, míg a fokhagymáé (elsősorban Hollandiából) 5 százalékkal, 735 tonnára nőtt.

A pozitív külkereskedelmi egyenlegű friss zöldségfélék közül a zöldpaprika importja 9 százalékkal, 6,4 ezer tonnára csökkent, ugyanakkor Spanyolország 45 százalékkal növelte magyarországi szállításait. A görögdinnye behozatala 32 százalékkal, 5,8 ezer tonnára csökkent, elsősorban Görögországból. Vörös és fejes káposztából 34 százalékkal kevesebbet, 2,2 ezer tonnát importáltunk. A legtöbb káposzta Németországból és Macedóniából érkezett. A gyorsfagyasztott zöldségfélék beszállítása 15 százalékkal bővült.

Bel- és külpiaci értékesítés

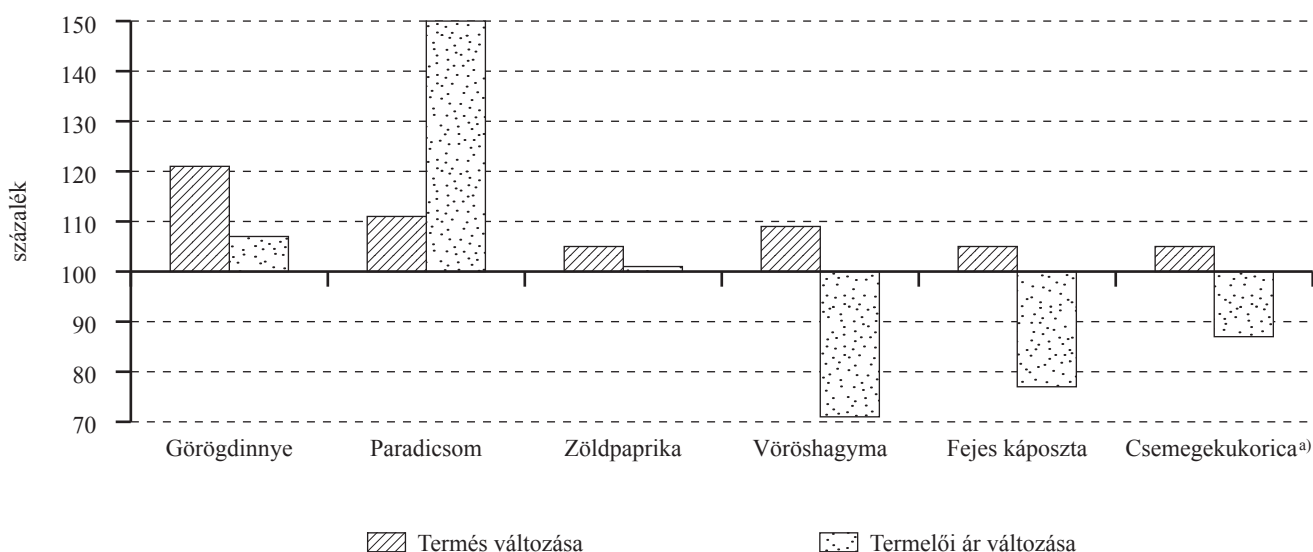
A KSH adatai szerint a zöldségfélék felvásárlása 25 százalékkal, 722 ezer tonnára emelkedett 2014-ben az egy évvel korábbihoz képest (17. melléklet, 29. ábra). Megjegyezzük, hogy a 2014. évi felvásárlási adatok a tárolási zöldségfélék forgalmát is tartalmazzák, ami a 2013. évi terméssel függ össze.

A tárolási zöldségfélék közül a petrezselyemgyökér felvásárlása 39, a sárgarépaé 6 százalékkal csökkent, ugyanakkor a fejes káposztáé 316, a vöröshagymáé 20 százalékkal nőtt.

A görögdinnye felvásárlása 59,08 ezer tonna volt 2014-ben, ami 13 százalékos csökkenést jelent az egy esztendővel korábbihoz képest.

A zöldségfélék ipari célú felvásárlása 31 százalékkal bővült a vizsgált időszakban. Az összes ipari célra felvásárolt zöldségféle 70 százalékat három nagymagvú zöldségféle adja, amelyek közül a csemegekukorica felvásárlása 29, a zöldborsóé 72 százalékkal nőtt, ugyanakkor a zöldbabé 7 százalékkal esett. A paradicsom ipari célú felvásárlása 45 százalékkal bővült. Az ipari célra felvásárolt zöldségfélék felvásárlási ára

28. ábra: A zöldségfélék termésmennyiségének és termelői árának változása 2014-ben (2013 = 100)

^{a)} Felvásárlási ár változása.

AKI PÁIR, AKI Statisztikai Osztály, KSH adatok-alapján az AKI Piaci Információs Osztályán készült számítás

átlagosan 3 százalékkal emelkedett 2014-ben. A vizsgált fajok közül csak a zöldbab, a csemegekukorica, a paradicsom, a fejes káposzta és az uborka felvásárlási ára csökkent.

A friss fogyasztásra szánt (hajtatott és szabadföldi együtt) paradicsom felvásárolt mennyisége 7 százalékkal, csaknem 19 ezer tonnára nőtt, míg felvásárlási ára 14 százalékkal emelkedett. A friss fogyasztásra szánt (hajtatott és szabadföldi együtt) zöldpaprikából 3 százalékkal többet (29,8 ezer tonnát) vásároltak fel 2014-ben, mint egy évvel korábban.

A KSH adatai szerint a zöldségfélék exportja (friss, fagyasztott, dinnyével együtt) 7 százalékkal, 326 ezer tonnára emelkedett 2014-ben a 2013. évi mennyiséghez képest (18. melléklet). A pozitív külkereskedelmi egyenlegű friss zöldségek közül a görögdinnye volumenében a legjelentősebb exportzöldségfélénk. A kivitele 5 százalékkal, 64 ezer tonnára csökkent 2014-ben: Csehországba 15 százalékkal (15 ezer tonnára), Lengyelországba 11 százalékkal (15 ezer tonnára), Németországba 27 százalékkal (13 ezer tonnára) esett a kivitt mennyiség. A zöldségfélék kiszállításában a második legnagyobb részarányt képviselő étkezési paprika exportja 5 százalékkal, csaknem 26 ezer tonnára emelkedett 2014-ben az előző évihez viszonyítva. A legnagyobb piacunkra, Németországba 10 százalékkal több, 16 ezer tonna friss vagy hűtött étkezési paprikát értékesítettünk. A fejes és vörös káposzta kivitele 34 százalékkal (4,8 ezer tonnára) bővült. A káposztaféléket elsősorban a skandináv országokba, valamint Romániába szállítottuk.

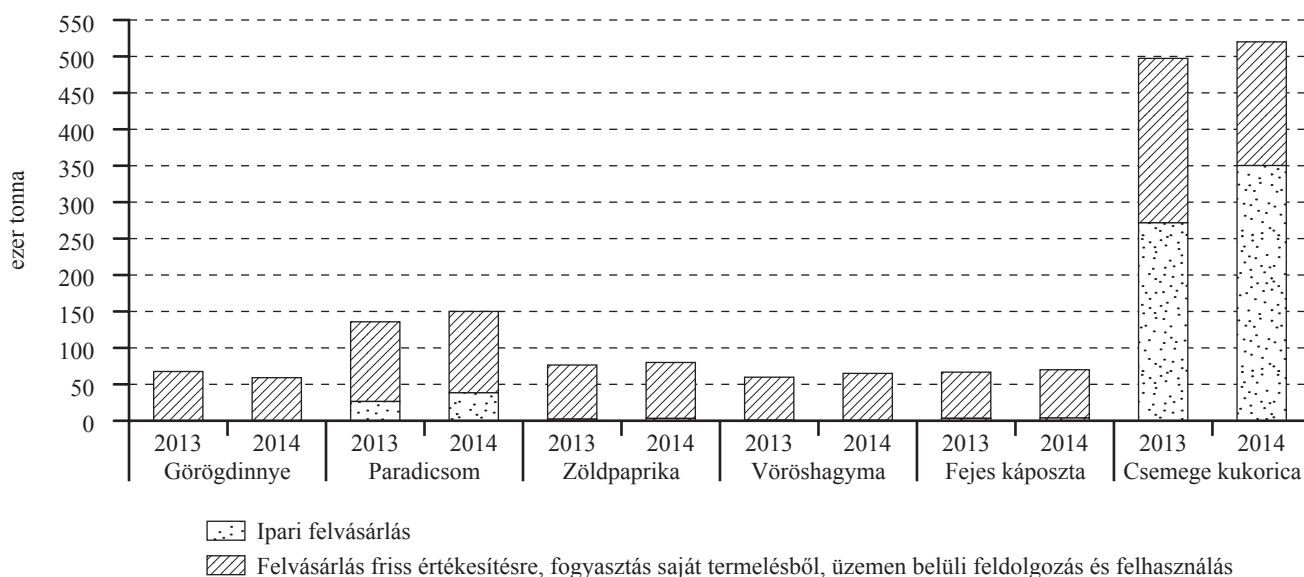
A negatív külkereskedelmi egyenlegű friss zöldségek közül a paradicsom kivitele (főleg Ausztriába) 2 százalékkal, 2,3 ezer tonnára bővült. A vöröshagyma

külpiaci értékesítése 33 százalékkal (1,7 ezer tonnára) emelkedett. Magyarország hasonló mennyiségű (1,2 ezer tonna) sárgarépát és fehérrépát adott el a nemzetközi piacon 2014-ben, mint egy esztendővel korábban.

A zöldborsó exportjában a fagyasztott termék 15-20 százalékot tesz ki, amelynek kivitele 11 százalékkal (13,8 ezer tonnára) csökkent 2014-ben a 2013. évihez viszonyítva. A konzervzöldborsó kiszállítása – elsősorban Oroszországba – 10 százalékkal, 65,5 ezer tonnára csökkent a megfigyelt időszakban. Meg kell jegyezni, hogy Oroszország 2013-ban még 34 százalékkal részesedett a magyarországi konzervzöldborsó-exportból. Az oroszországi importtilalom a zöldborsókonzervre nem vonatkozott, ezzel együtt kivitele 12 százalékkal esett Oroszország felé. A gyorsfagyasztott csemegekukorica exportja 28 százalékkal (75 ezer tonnára) bővült 2014-ben, a kivitel elsősorban az Egyesült Királyságba, Belgiumba és Németországba irányult. A konzerv-csemegekukorica kiszállítása 2 százalékkal (176 ezer tonnára) mérséklődött, legnagyobb része Franciaországba, Németországba és Lengyelországba került. Az oroszországi importtilalom erre a termékre nem vonatkozott, ezért kivitele 44 százalékkal, 9,6 ezer tonnára emelkedett Oroszország felé. A világ csemegekukoricakonzerv-exportjának 80 százalékát Thaiföld, Magyarország, az USA és Franciaország adja. A fagyasztott csemegekukorica tekintetében az USA a vezető exportőr, Magyarország a második helyen áll.

Össességében megállapítható, hogy Magyarország zöldség-külkereskedelmi egyenlege (friss, fagyasztott, dinnyével együtt) pozitív maradt, de romlott 2014-ben az előző évihez képest. A zöldségfélék behozatala 29 ezer tonnával, kivitele csaknem 23 ezer tonnával nőtt.

29. ábra: A zöldségfélék felhasználása (2013–2014)

A piaci árak tendenciája

Az AKI PÁIR becslése szerint a zöldségfélék 2013. évi összes termelésen belüli részarányával súlyozott termelői árindexe 2014-ben 2,7 százalékkal emelkedett a Budapesti Nagybani Piacon az egy évvel korábbihoz viszonyítva (19. melléklet). A 2014-ben betakarított tárolási zöldségfélék nagyobb kínálata a termelői árak csökkenését okozta az év végén. A barna héjú vöröshagyma termelői ára 29 százalékkal volt alacsonyabb a vizsgált időszakban. Az import (hollandiai, majd ausztriai) barna héjú vöröshagyma ára is csökkent a

2014/2015. szezon kezdetén. A petrezselyemgyökér termelői ára 33 százalékkal, a szabadföldi fejes káposzta ára 23 százalékkal, a sárgarépaé 15 százalékkal esett egy esztendő alatt.

A belföldi görögdinnye termelői ára 7 százalékkal emelkedett, míg a kígyóuborkáé 9 százalékkal, a berakó uborkáé 5 százalékkal csökkent 2014-ben az előző évihez képest. A belföldi kilogrammos kiszerezésű tölteni való, édes paprika termelői ára mérettől függően 0–4 százalékkal volt magasabb a megfigyelt időszakban. A paradicsom termelői ára típustól és mérettől függően 35–55 százalékkal nőtt.

Gyümölcsfélék

Világ- és európai piaci tendenciák

A WAPA (2014) szerint az alma termése az Egyesült Államokban 11, Ukrajnában 10, Oroszországban 4 százalékkal emelkedett, ugyanakkor Kínában 7, Törökországban 24, a Balkán térségében 31 százalékkal csökkent 2014-ben az előző évihez képest. Az EU almatermése 12 százalékkal, 11,9 millió tonnára nőtt ugyanebben az összehasonlításban. A legnagyobb részarányt adó Golden Delicious fajtából 2 százalékkal (2,6 millió tonna), a Galából 7 százalékkal (1,3 millió tonna), az Idaredből 4 százalékkal (1,1 millió tonna) több termett (WAPA, 2014). Lengyelországban tovább bővült az alma kínálata, így ismét az EU legnagyobb termelője volt, miután a 2013. évinél 12 százalékkal nagyobb mennyiséget (3,5 millió tonna) takarítottak be, utána Olaszország (az előző évinél 13 százalékkal több: 2,4 millió tonna), majd Franciaország (6 százalékkal kevesebb: 1,5 millió tonna) következett a sorban. Németország az EU legnagyobb almaimportőre, ahol a kibocsátás 29 százalékkal emelkedett 2013-hoz képest (WAPA, 2014). Az Oroszország által bevezetett importtilalom bizonytalanságot okozott a világpiacon. Oroszország várhatóan főleg Kínából, illetve 2015 tavaszán a déli félteke országaiból, valamint az embargó által nem sújtott országoktól vásárolja az almát.

A WAPA (2014) az EU körtetermését 2,3 millió tonnára becsülte 2014-re, ami 2 százalékos mérséklődést jelent egy év alatt. A legnagyobb körtetermelő Olaszországban 3 százalékkal, 707 ezer tonnára csökkent a termés. Az európai vezető Conference körtefajta termése 1 százalékkal, 889 ezer tonnára mérséklődött. A kínálat csökkenése miatt az EU várhatóan több körtét fog importálni a déli féltekéről a 2014/2015. gazdasági évben (WAPA, 2014).

Az Europêch (2014a) szerint az EU-ban az őszibarack termése 11 százalékkal, csaknem 1,5 millió tonnára, a nektariné 10 százalékkal, 1,55 millió tonnára emelkedett 2014-ben az egy esztendővel korábban betakarított mennyiséghez képest. Az ipari célra termelt őszibarack termése 26 százalékkal, 762 ezer tonnára nőtt, ami így is elmarad az előző öt év átlagtermésétől. Olaszország a legnagyobb őszibarack- és nektarin kibocsátó az EU-ban, ahol az előző évinél 2 százalékkal több (1,4 millió tonna) őszibarackot és nektarint takarítottak be. Az ország déli részén termelik az őszibarack és a nektarin felét, ahol az utóbbi mennyisége nem változott, az őszibaracké kismértékben csökkent. *Emilia-Romagna* tartományban nektarinból termelnek többet, 289 ezer tonnát, szemben a 101 ezer

tonna őszibarackkal. Spanyolországban az őszibarack termése az előző évihez képest 15 százalékkal, a nektariné 14 százalékkal emelkedett 2014-ben. Ennek 58 százaléka (529 ezer tonna) nektarin, a fennmaradó rész hagyományos őszibarack és az ún. laposbarack volt. A laposbarack termése nőtt a legdinamikusabban, 29 százalékkal 2014-ben a 2013. évihez viszonyítva. Görögországban a termés legnagyobb részét az ipari célú őszibarack adja, amelynek mennyisége 160 ezer tonnával, 400 ezer tonnára emelkedett 2014-ben az egy évvel korábbihoz képest. Franciaországban az őszibarack (beleértve a nektarint és az ipari célú őszibarackot) termése 6 százalékkal, 247 ezer tonnára nőtt 2014-ben, ezen belül az őszibarack termése 129 ezer tonnát tett ki (Agreste, 2014c).

Az EU négy vezető kajszitermelő tagországának (Olaszország, Görögország, Spanyolország és Franciaország) kajszitermése 13 százalékkal, 520 ezer tonnára emelkedett 2014-ben az előző évihez viszonyítva. A legnagyobb európai kajszitermelőnél, Olaszországban – a 2013. évi jelentős termés kiesést követően – a betakarított mennyiség 20 ezer tonnával, 210 ezer tonnára nőtt (Europêch, 2014b). Görögországban 28 százalékkal, 54 ezer tonnára bővült, míg Spanyolországban 10 százalékkal, 88 ezer tonnára esett a kajszitermelése. Franciaországban a kajszitermelőterület 12,8 ezer hektár körül stagnált, a termése 33 százalékkal, 178 ezer tonnára emelkedett 2014-ben a 2013. évihez viszonyítva (Agreste, 2014d).

Az EU cseresznyetermése 676 ezer tonna volt 2014-ben, ez 3 százalékos csökkenést jelentett az előző évihez képest. Az unió legnagyobb cseresznyetermelői Olaszország és Spanyolország. Olaszországban a fagy és a jégeső miatt 22 százalékkal, 105 ezer tonnára csökkent a termés a vizsgált időszakban (Agrochart, 2014a). Görögországban az előző évihez hasonlóan 60 ezer tonna cseresznyét takarítottak be 2014-ben (Agrochart, 2014b). Franciaországban a cseresznye termelése 31 százalékkal, csaknem 52 ezer tonnára emelkedett 2014-ben az előző évi gyenge kibocsátáshoz képest és 20 százalékkal haladta meg a 2010–2014. évek termésének átlagát. Megjegyezzük, hogy 2012 és 2013 az elmúlt évtized legalacsonyabb terméseredményű éveinek számítanak (Agreste, 2014e). Németországban 43,5 ezer tonna cseresznyét szüreteltek 2014-ben, szemben az egy évvel korábbi 25 ezer tonnával (Fruchtportal, 2014).

Az EU vezető meggytermelői Lengyelország, Magyarország és Németország. Németországban az elmúlt évtizedben az alacsony árak miatt a felére zsugorodott a termőterület. Németországban 2290 hek-

táron természetesen meggyet, a termés 20 ezer tonna körül alakult 2014-ben, ami 28 százalékkal meghaladta ugyan a 2013. évi mennyiséget, de elmaradt a korábbi évek átlagától. Az EU legnagyobb beszállítói Szerbia és Törökország. Szerbiában évente 66–105 ezer tonna meggyet termelnek, 2014-ben 88 ezer tonnát takarítottak be.

Az EU meghatározó szilvatermelő tagországai Románia (480–520 ezer tonna), Franciaország (120–150 ezer tonna), Spanyolország (160–200 ezer tonna), Olaszország (150–190 ezer tonna) és Lengyelország (100–120 ezer tonna). Németországban 55 ezer tonna szilva termelt 2014-ben, szemben a 2013. évi 50 ezer tonnával.

Az EU legnagyobb szamóca-termelője Spanyolország, ahol évente átlagosan 300 ezer tonna szamócat takarítanak be, ennek 90 százaléka *Huelva* tartományból származik. Spanyolországban a 2013. évihez viszonyítva 2 százalékkal, 6980 hektárra bővült a szamóca-termőterülete 2014-ben. Németország az elmúlt években az unió harmadik legnagyobb szamóca-termelőjévé lépett elő, ahol a szamóca az alma után a második leggyakrabban fogyasztott gyümölcs. Németország szamóca-termése az előző évi 150 ezerről 160 ezer tonnára emelkedett 2014-ben. Franciaországban a szamócaültetvények területe 2 százalékkal, 3,3 ezer hektárra bővült 2014-ben, a szamóca-termés 2 százalékkal nőtt és meghaladta az 56 ezer tonnát (Agréste, 2014f).

Lengyelország a világ vezető málnatermelője, az országban 28 ezer hektáron 124 ezer tonna málna termelt 2014-ben. Szerbia a világ harmadik legnagyobb málnatermelő országa, a gyümölcs-export több mint 60 százalékat a málna teszi ki. Az elmúlt öt évben 15 ezer hektáron termesztettek málnát, az átlagos hozam 4 tonna körül alakult hektáronként, 2014-ben 77 ezer tonna málna termelt (Agranet, 2014). Németországban 5 ezer tonna málnát takarítottak be 2014-ben, ami meghaladta az egy évvel korábbi mennyiséget (Fruchtportal, 2014).

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Az AKI PÁIR becslése szerint 2014-ben Magyarország összes gyümölcstermése 20 százalékkal, 1,02 millió tonnára emelkedett a 2013. évi mennyiséghez képest (20. melléklet).

Az almaültetvények bruttó területe 26-27 ezer hektár között alakul, ennek jelentős hányada korszerűtlen. A termés 60-70 százalékat az ipar dolgozza fel. Magyarországon – az EU-tól eltérően – a legjelentősebb fajta az Idared, amelyet az összes ültetvényterület

több mint 23 százalékan természetesen. A kora tavaszi kedvező időjárás hatására az elmúlt tíz év legnagyobb (780–800 ezer tonna) almatermését jelezték 2014-re (30. ábra). A WAPA (2014) szerint Magyarországon az Idared fajtából 23 százalékkal, a Golden Deliciousból 20 százalékkal többet takarítottak be 2014-ben, mint a megelőző évben. A túlkínálat levezetése érdekében az FM által támogatott fogyasztásösztönző intézkedéseket alkalmaztak. Emellett a Magyar Nemzeti Kereskedőház Zrt. léalmát és étkezési almát vásárolt fel a termelőktől.

A WAPA (2014) szerint Magyarország körte kibocsátása a 2013. évi mennyiségnél 15 százalékkal kevesebbre (23-24 ezer tonna) tehető 2014-ben.

Magyarországon az őszibaracktermés 16–60 ezer tonna között mozgott az elmúlt öt évben. Az enyhe tél után rekordra nem, de „kiegyensúlyozott” termésre, 48-50 ezer tonnára lehetett számítani 2014-ben.

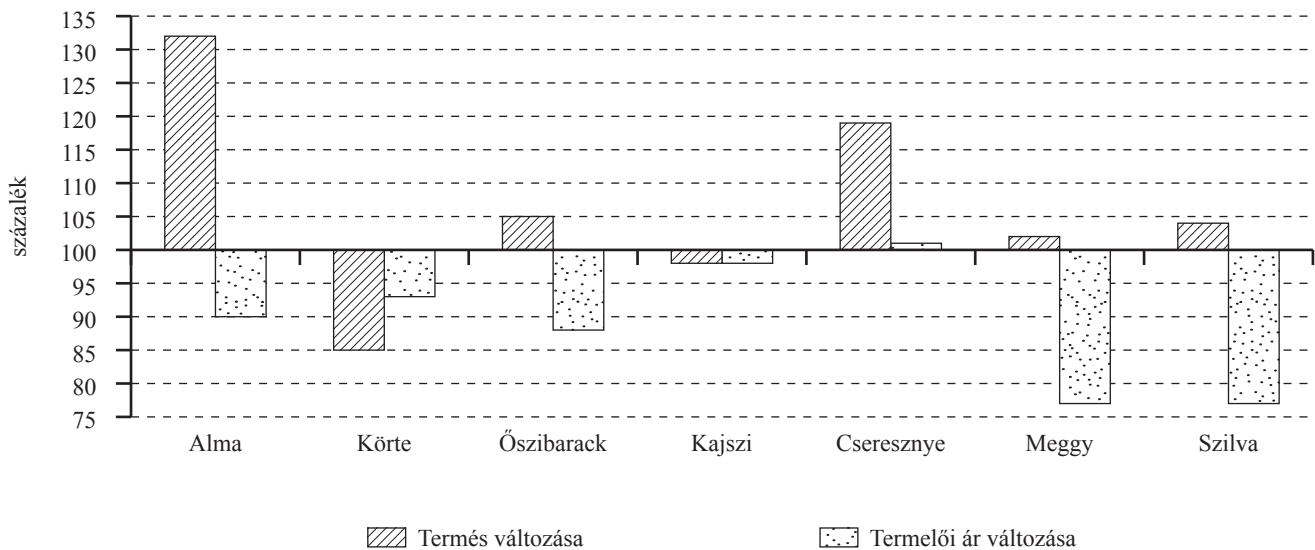
A kajszitermőterülete 4 ezer hektár körül alakult 2012-ben, ez 24 százalékkal kisebb a 2007. évinél. Az ültetvények legnagyobb hányada Észak-Magyarországon található. A Gönci magyar kajszifajta foglalta el az ültetvényterület több mint ötödét, emellett jelentős volt a Ceglédi óriás és a Bergeron fajta részesedése is. A kajszitermés jelentősen ingadozott, 10–33 ezer tonna között mozgott a 2009 és 2013 közötti időszakban. Az enyhe tél után a májusi viharok főleg az ország nyugati részén okoztak károkat az ültetvényekben, jó közepes kajszitermést becsültek 2014-re.

Az ezredfordulón elért 18,2 ezer tonnás cseresznyeterméshez képest lényegesen kevesebb (4–8 ezer tonna) cseresznyét takarítottak be a korábbi években. Érden a magyar nemesítésű Rita fajtát közel két héttel korábban szüretelték 2014-ben, mint az előző évben. Az enyhe tél kedvező volt a cseresznyetermelés szempontjából, ugyanakkor a korai fajtáknál májusban vízkár jelentkezett, a sok csapadék miatt a szemek megrepedeztek. Becslések szerint több cseresznye termelt 2014-ben, mint a 2013-ban.

Az enyhe télnek köszönhetően bőséges meggytermés jellemezte 2014-et. Az AKI Statisztikai Osztálya által vizsgált gazdaságokban a meggy termésátlaga 34 százalékkal haladta meg (7,9 tonna/hektár) a 2013. évi hozamot. A túlkínálat piaci zavarokat okozott, amit tovább fokozott, hogy a legnagyobb exportpiacunkon, Németországban 15-20 százalékkal csökkent a meggy fogyasztása.

A szilva termése az 1990-es évek (150 ezer tonna) óta csökkent, az elmúlt három évben 50 és 70 ezer tonna között alakult. A szilva termőterülete zsugorodott, az elöregedett ültetvények mellett a jég-háló, valamint az öntözés hiánya is hozzájárult a termés ingadozásához. Középtávon a szilva termésének növeléséhez, illetve a versenyképesség javításához elengedhetetlen az ültetvények megújítása, ezzel együtt a fajtaváltás,

30. ábra: A gyümölcsfélék termésmennyiségének és termelői árának változása 2014-ben (2013=100)

Forrás: AKI PÁIR, AKI Statisztikai Osztály, KSH-adatok alapján az AKI Piaci Információs Osztályán készült számítás

az öntözött területek arányának növelése, valamint a tárolási kapacitás bővítése. A szilva termése közepes volt 2014-ben.

A bogyós gyümölcsűek termesztése mérséklődött az elmúlt évtizedben, annak ellenére, hogy a termesztés ösztönzésére a feldolgozóipari szerződéssel rendelkező termelők 2008 óta átmeneti területalapú támogatást igényelhetnek. A termelők a bogyós gyümölcsre elkülönített támogatást 2012 óta az egységes kérelemmel igényelhetik, aminek nem volt feltétele a feldolgozókkal kötött szerződés. A szamóca termése bár emelkedik, még messze van a potenciális lehetőségeinktől. A málnaültetvények állapota romlott, jelentős mértékben előregedtek az elmúlt években, sokan felhagytak a termeléssel.

A KSH adatai szerint a gyümölcsök importja (déli-gyümölcsrel együtt) 4 százalékkal, 206 ezer tonnára csökkent 2014-ben az előző évihez képest. A déligyümölcsök behozatala 6 százalékkal (144 ezer tonnára) mérséklődött, ezen belül a banáné 23 százalékkal, 56 ezer tonnára esett. A Magyarországon megtermelhető gyümölcsök importja 1 százalékkal, 62 ezer tonnára emelkedett (21. melléklet).

Magyarország frisskörte-külkereskedelmi egyenlege romlott 2014-ben, mivel a behozatal 107 százalékkal, 2,1 ezer tonnára nőtt, elsősorban a legnagyobb termelő Olaszországból. Az őszibaracké (nektarinnal) 36 százalékkal, 6 ezer tonnára emelkedett, ezen belül a nektariné 13 százalékkal, 3,6 ezer tonnára, az őszibaracké 93 százalékkal, 2,4 ezer tonnára bővült. A friss málna behozatala 17 százalékkal, 64,3 tonnára csökkent, míg a fagyasztott málnáé 7 százalékkal, 1,9 ezer tonnára nőtt a vizsgált időszakban. Magyarország évek óta nettó szamócaimportőr, a termék a beszállítása 8 százalékkal csökkent 2014-ben.

A pozitív külkereskedelmi egyenlegű gyümölcsfélék közül a friss alma beszállítása (beleértve az ipari almát is) 43 százalékkal, csaknem 12,7 ezer tonnára csökkent 2014-ben. Az ipari alma importja (elsősorban Romániából és Horvátországból) 77 százalékkal, 3,7 ezer tonnára zuhant 2014-ben az előző évihez képest. Ugyanakkor az étkezési alma behozatala 47 százalékkal, csaknem 9 ezer tonnára bővült. A kajszi importja (főleg Olaszországból) 76 százalékkal, 778 tonnára nőtt. A cseresznye behozatala 14 százalékkal, 15 tonnára csökkent, a legtöbb Franciaországból érkezett. A frissmeggy-import 1848-ról 12 tonnára zuhant 2014-ben az előző évihez képest.

Bel- és külpiazi értékesítés

A KSH adatai szerint a gyümölcsfélék felvásárlása (ipari és friss együtt) 28 százalékkal nőtt 2014-ben az előző évi mennyiséghez viszonyítva. Ennek oka, hogy az összes gyümölcsfelvásárlás 65 százalékát kitevő alma felvásárolt mennyisége 50 százalékkal, 370 ezer tonnára emelkedett. A málna felvásárlása 286, az őszibaracké 17, a meggyé 4 százalékkal nőtt. A többi vizsgált gyümölcsféle felvásárlása csökkent: a körtéé 39, ribizskéé 23, a szilváé 23, a cseresznyéé 20, a kajszié 8 százalékkal.

A gyümölcsfélék ipari célú felvásárlása nagyobb mértékben (32 százalékkal) emelkedett, mint az összes felvásárlás. Az ipari alma felvásárlása 40 százalékkal, 345 ezer tonnára nőtt a vizsgált időszakban. Az ipari célra felvásárolt málna mennyisége az ötszörösére emelkedett, az őszibaracké 10 százalékkal, a meggyé 8 százalékkal nőtt. Ugyanakkor a többi gyümölcsféle ipari célú felvásárlása csökkent: a körtéé 62, a cseresznyéé és a kajszié egyaránt 46, a szilváé 37, a ribizskéé 18 százalékkal (31. ábra).

Az ipari célra felvásárolt gyümölcsfélék felvásárlási ára 34 százalékkal csökkent 2014-ben az előző évihez viszonyítva. A legnagyobb mértékben (62 százalékkal) a meggy felvásárlási ára esett. A piaci zavarok kezelése érdekében az FM támogatási konstrukciót dolgozott ki, amelynek keretében 800 millió forint támogatást nyújtottak 10-15 ezer tonna meggy feldolgozásához és további 30 millió forintot a piacról történő ideiglenes kivonásához. Az ipari célú felvásárlásra szánt alma felvásárlási ára 54 százalékkal (13,50 forint/kilogrammra) csökkent. A vizsgált fajok közül csak a körte és a kajszli felvásárlási ára emelkedett, 16, illetve 25 százalékkal.

A KSH adatai szerint a gyümölcskivitel (friss, fagyasztott, déligyümölcessel együtt) 15 százalékkal, 138 ezer tonnára csökkent 2014-ben az egy esztendővel korábbihoz viszonyítva. A belföldi termesztésű gyümölcsök kiszállítása 7 százalékkal, 122 ezer tonnára csökkent, míg a banánreexport 70 százalékkal, csaknem 7,1 ezer tonnára esett (21. melléklet).

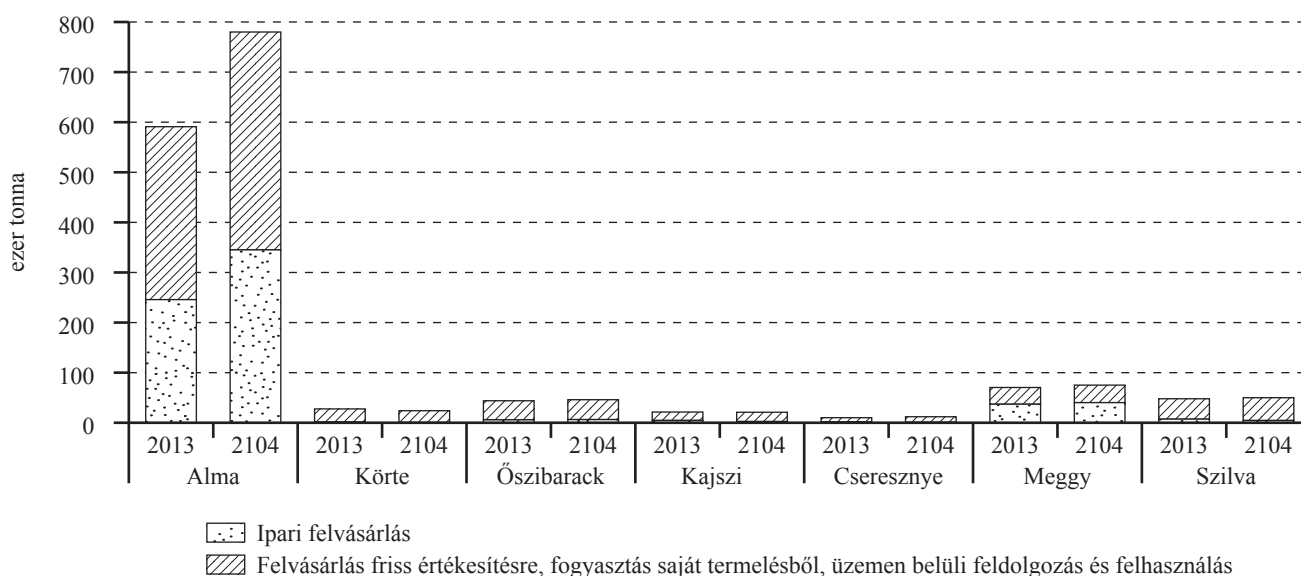
A pozitív külkereskedelmi egyenlegű friss gyümölcsök közül az alma kivitele 30 százalékkal (29 ezer tonnára) csökkent 2014-ben. Az ipari alma exportja (elsősorban Ausztria felé) 40 százalékkal, az étkezési almáé (főleg Ausztria, Szlovákia és Románia felé) 17 százalékkal esett. Oroszországba 80 százalékkal kevesebb étkezési almát szállított Magyarország a vizsgált időszakban. A frissmeggy-export az előző évihez képest 9 százalékkal, csaknem 23 ezer tonnára nőtt. A kivitel szempontjából meghatározó németországi piacon 13 százalékkal kevesebb friss meggyet értékesítettünk 2014-ben, mint egy évvel korábban. A második legnagyobb piac Oroszország volt, ahová 75 százalékkal, 5,8 ezer tonnára nőtt a kivitel. A friss szilva kiszállítása hasonlóan alakult (11,6 ezer tonna) 2014-ben, mint egy

évvél korábban. A németországi értékesítés 24 százalékkal esett, Oroszországba ugyanakkor az egy évvel korábbi mennyiségnél 70 százalékkal több szilvát szállítottunk 2014-ben. A külpiacon lehetőségek maradéktalan kihasználásához hasznos lenne a kedvező értékesítési időpontok (egészen korai és a kései szilva) megtalálása, amikor nincs dömping az európai piacon. A friss kajszli kivitele 27 százalékkal (3,4 ezer tonnára) csökkent. A legnagyobb célpiac továbbra is Ausztria volt, ahova 40 százalékkal kevesebb kajszlit szállítottunk, Németországba 50 százalékkal nőtt a kivitel 2014-ben. Elsősorban a késői érésű fajták versenyképesek a közösségi piacon, mivel a mediterrán országok termékeinek kifutásával augusztustól a magyarországi termék csak a franciaországi versenytárssal van jelen a kínálatban. A friss cseresznye kivitele 2 százalékkal, 1127 tonnára csökkent 2014-ben, az oroszországi piacon azonban 48 százalékkal több cseresznyét értékesítettünk. Emellett jelentős mennyiséget szállítottunk Ausztriába, Lettországra és Németországba is.

A negatív külkereskedelmi egyenlegű gyümölcsök közül a friss étkezési körte kivitele 224 százalékkal, 302 tonnára (elsősorban Románia felé), az őszibarack és nektarin kivitele 107 százalékkal, 122 tonnára bővült (főleg Románia és Ukrajna irányába) 2014-ben az előző évihez képest. A friss szamóca kiszállítása 25 százalékkal, 145 tonnára csökkent. A frissmálna-export a felére (21 tonnára) zuhant a vizsgált időszakban. A friss málnát elsősorban Ausztriába és Szlovákiába szállítottuk.

Magyarország fagyasztottmeggy-külkereskedelmi egyenlege pozitív volt 2014-ben, mivel az export 154 százalékkal nőtt, elsősorban Németország és Lengyelország felé. A fagyasztott termékek közül a negatív

31. ábra: A gyümölcsfélék felhasználása (2013–2014)

Forrás: AKI PÁIR, AKI Statisztikai Osztály, KSH

egyenleggel rendelkező málna kivitele 28 százalékkal, 1,5 ezer tonnára emelkedett, a fagyasztott málna legnagyobb piaci Svédország és Svájc voltak. A fagyasztott szamóca kiszállítása 31 százalékkal, 621 tonnára emelkedett.

Az almasűrítvény kivitele 17 százalékkal (73 ezer tonnára), a cseresznye- és a meggybefőtt kivitele 7 százalékkal (39 ezer tonnára) nőtt 2014-ben az előző évihez viszonyítva.

Össességében megállapítható, hogy Magyarország gyümölcs-külkereskedelmi egyenlege (friss, fagyasztott, déligyümölccsel együtt) továbbra is negatív volt, és romlott 2014-ben, mivel az export nagyobb mértékben csökkent, mint az import.

A piaci árak tendenciája

Az AKI PÁIR becslése szerint a gyümölcsfajok 2013. évi összes termelésen belüli részarányával súlyozott termelői árindexe 2014-ben 16 százalékkal csökkent a Budapesti Nagybani Piacon az előző évihez képest (22. melléklet). A gyümölcsféléken belül legnagyobb súlyarányúval rendelkező alma termelői ára a bő termés hatására 10 százalékkal esett (30. ábra). A piros ribiszke és a kajszli termelői ára 2, a körtéé 7, az őszibaracké 12, a szamócaé 15, a szilváé 23, a meggyé 23 százalékkal csökkent.

Az AKI PÁIR adatai szerint a Budapesti Nagybani Piacon a köszméte termelői ára nőtt a legerőteljesebben (+12 százalék). Emellett a málna termelői ára 11, a szederé 2, a cseresznyéé 1 százalékkal emelkedett a vizsgált időszakban.

Bor

Világ- és európai piaci tendenciák

Az OIV (2014) szerint a világ borszőlő-termőterülete 7,5 millió hektár volt 2013-ban. Legnagyobb területtel Spanyolország, Franciaország, Olaszország, Kína és Törökország rendelkezett. A világ szőlőterülete elsősorban az európai ültetvények zsugorodása következtében csökkent. Európa 2000-ben még 62,5 százalékát adta a világ szőlőtermő területének, ez az arány 2013-ra 55 százalékra csökkent. Spanyolországban 17 százalékkal, Franciaországban 13 százalékkal, Olaszországban 17 százalékkal, Törökországban pedig 12 százalékkal zsugorodott a szőlő területe. Ezt a csökkenést csak részben ellensúlyozta a világ más részein a szőlőterületek bővülése: Ázsia részaránya a világ szőlőterületéből a 2000. évi 19,4 százalékról 2013-ra 24 százalékra emelkedett. Kínában 127 százalékkal, Indiában 177 százalékkal, Új-Zélandon pedig 179 százalékkal nőtt a szőlőtermő terület, míg Ausztráliában, az USA-ban és a Dél-afrikai Köztársaságban nem változott számottevően.

Az OIV (2014) szerint a világ bortermelése (szőlőlé és szőlőmust nélkül) 271 millió hektoliter körül alakult 2014-ben, 6 százalékkal csökkent a 2013. évi mennyiséghez képest. Az USA-ban már harmadik éve bőséges volt a borszőlőtermés, az augusztusi földrengés negatív hatásai, valamint Kalifornia kedvezőtlen szeptemberi időjárása ellenére is. Az USA bortermelése 22,5 millió hektoliter körül alakult 2014-ben. Chile két rekordtermésű évet követően 10 millió hektoliter bort termelt 2014-ben, 2,8 millió hektoliterrel kevesebbet, mint egy évvel korábban. Argentína bortermelése 1 százalékkal, 15,2 millió hektoliterre nőtt. A Dél-afrikai Köztársaság bortermelése 4 százalékkal, 11,4 millió hektoliterre emelkedett a megfigyelt időszakban. Óceánia és Új-Zéland 2014. évi bortermelése 3,2 millió hektoliterrel (+29 százalék) új csúcst ért el, míg Ausztrália bortermelése csak kismértékben nőtt: 12,3 millióról 12,6 millió hektoliterre.

Az EC (2015c) szerint az EU bortermelése (szőlőlé és szőlőmust nélkül) 165 millió hektoliter volt 2014-ben, 9 százalékkal elmaradva a 2013. évitől. Az EU nagyobb bortermelő országai közül Franciaország bortermelése 46,5 millió hektoliterre tehető, ami 12 százalékkal meghaladja az egy évvel korábbit. A második Olaszország, ahol kevés borszőlő termelt 2014-ben, ezért a bortermelése 15 százalékkal, 46 millió hektoliterre csökkent. Spanyolország 2013. évi rekordtermése után a 2014. évi 41,5 millió hektoliter közepesnek számított, és 21 százalékkal múlta alul az

egy évvel korábbi mennyiséget. Németországban 16 százalékkal, 9,7 millió hektoliterre nőtt a bortermelés 2014-ben. Bulgáriában a 2013. évi termeléshez képest 30 százalékkal, Romániában 22 százalékkal, Szlovákiában pedig 17 százalékkal kevesebb bor készült, főleg a kedvezőtlen időjárás miatt. Horvátországban 30 százalékkal esett a bortermelés 2014-ben. Portugáliában 6 százalékkal, 5,9 millió hektoliterre, Görögországban 13 százalékkal, 2,9 millió hektoliterre csökkent a bortermelés.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

Magyarországon közel 63 ezer hektár ültetvényről 386 ezer tonna borszőlőt szüreteltek, ebből 2,5 millió hektoliter seprős újbort fejtettek 2014-ben (HNT, 2014). Összehasonlításképpen: 2013-ban az előállított bor mennyisége 2,6 millió hektolitert tett ki, vagyis a 2014. évi bortermelés 6 százalékkal elmaradt az egy évvel korábbitól. A nyár második felében kedvezőtlen volt az időjárás 2014-ben. A Dunántúlon augusztus végéig az éves csapadékmennyiség lehullott és a megszokottnál jóval kevesebb volt a napsütés. Emiatt romlott a növények egészségi állapota és lassabb ütemben zajlott az érés. A csapadékos, meleg idő kedvezett a fertőzések terjedésének, főként a szokásosnál hamarabb megjelent lisztharmatfertőzés okozott jelentős károkat a szőlőültetvényekben. Az időjárás miatt a szüret két héttel korábban kezdődött 2014-ben.

A KSH adatai szerint Magyarország borimportja 12 százalékkal csökkent 2014-ben az előző évihez képest (23. melléklet). Az import 86 százaléka lédig, a többi palackos kiszerezésű volt. A lédig borok csaknem teljes mennyisége (99 százalék) Olaszországból érkezett.

Bel- és külpiaci értékesítés

Az AKI PÁIR csak az összes bortermelés 50-60 százalékát kitevő földrajzi jelzés nélküli (FN) borok és az oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel (OFJ) ellátott borok értékesített mennyiségét és árát figyeli meg, az oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel (OEM) ellátott borok piaci folyamatainak alakulásáról nem állnak rendelkezésünkre információk (kivéve külpiaci értékesítés).

Az FN- és OFJ-borok belföldön értékesített mennyisége 6 százalékkal nőtt 2014-ben az előző évihez viszonyítva. Az összes forgalom 55 százalékát a fehérborok

tették ki. A fehérborokból 18 százalékkal többet értékesítettek, ezen belül mind az FN-, mind az OFJ-borok forgalma élénkült. A vörös- és rozéborok értékesítése csaknem 5 százalékkal csökkent a 2013. évihez mérten.

A KSH adatai szerint Magyarország bor-külkereskedelmi egyenlege (gyöngyöző bor és pezsgő nélkül) mind mennyiségben, mind értékben pozitív volt, mennyisége több mint a kétszeresére nőtt, értékben 54 százalékkal javult 2014-ben az előző évihez képest. A palackos és lédig borok exportja volumenben és értékben is csaknem 20 százalékkal emelkedett (23. melléklet). A külpiazi értékesítés nagyobb hányadát a lédig borok (57 százalék) tették ki, részarányuk 4 százalékponttal csökkent az előző évihez képest. A palackos borok kiszállítása 36 százalékkal, a lédig boroké 10 százalékkal nőtt. Magyarország lédigbor-kivitelének 37 százaléka Németországba, 22 százaléka Csehországba, 13 százaléka Litvániába, 11 százaléka pedig Szlovákiába irányult. Palackos borból a legtöbbit Szlovákiába (21 százalék), Csehországba (19 százalék) és az Egyesült Királyságba (19 százalék) szállítottunk. A nemzetközi piacon továbbra is a magyar fehérborok voltak keresettebbek, a kivitel belüli részarányuk 79 százalék volt, 1 százalékponttal csökkent egy év alatt.

Magyarország pezsgő-külkereskedelmi egyenlege mennyiségben pozitív, értékben negatív volt 2014-ben. A behozatal 36 százalékkal esett, a kivitel 8 százalékkal csökkent a 2013. évihez képest. Az exportból származó bevétel csaknem 15 százalékkal, az import értéke 31 százalékkal csökkent. A pezsgőbehozatal 83 százaléka Olaszországból származott, emellett nagyobb mennyiségben vásároltunk pezsgőt Németországból is. Pezsgőt több mint 60 országba exportáltunk, a legnagyobb mennyiségeket Svédországba és Észtországba szállítottuk.

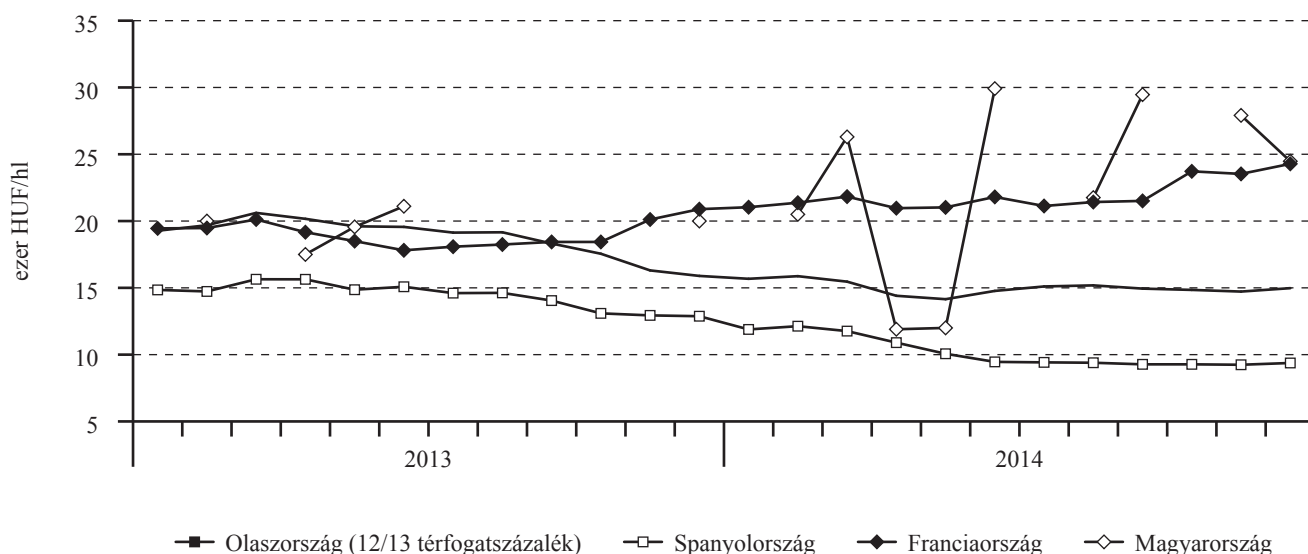
A piaci árak tendenciája

A KSH adatai szerint a borszőlő felvásárlási ára az előző évihez képest 17,5 százalékkal csökkent 2014-ben. Az FN- és OFJ-borok feldolgozói értékesítési ára 2 százalékkal volt alacsonyabb 2014-ben, mint egy évvel korábban. A fehérborok ára 1 százalékkal emelkedett, ugyanakkor a vörös- és rozéboroké 4 százalékkal csökkent. A fehér FN-borok ára 4 százalékkal csökkent, míg a fehér OFJ-boroké 2 százalékkal emelkedett. A vörös és rozé FN-borok ára 4 százalékkal, az OFJ-boroké 1 százalékkal maradt el a 2014. évi átlagától (24. melléklet).

A lédig kiszerezésű vörös és rozé FN-borok ára Spanyolországban 2014 februárjától az év végéig csökkenő tendenciát mutatott. Olaszországban 2014 első felében csökkent a vörös és rozé FN-borok átlagára, ugyanakkor a második félévben kismértékben emelkedett. Ezzel szemben Franciaországban emelkedtek az árak az év folyamán. A magyarországi lédig kiszerezésű vörös és rozé FN-borok ára erősen ingadozott, és az év végére romlott a versenyképességük az olasz- és a spanyolországi borokhoz képest (32. ábra). A lédig kiszerezésű fehér FN-borok ára hasonló tendenciát mutatott 2014-ben, mint a vörös és rozé FN-boroké. Összességében nőtt a különbség a magyarországi, illetve az olaszországi és spanyolországi árak között (33. ábra).

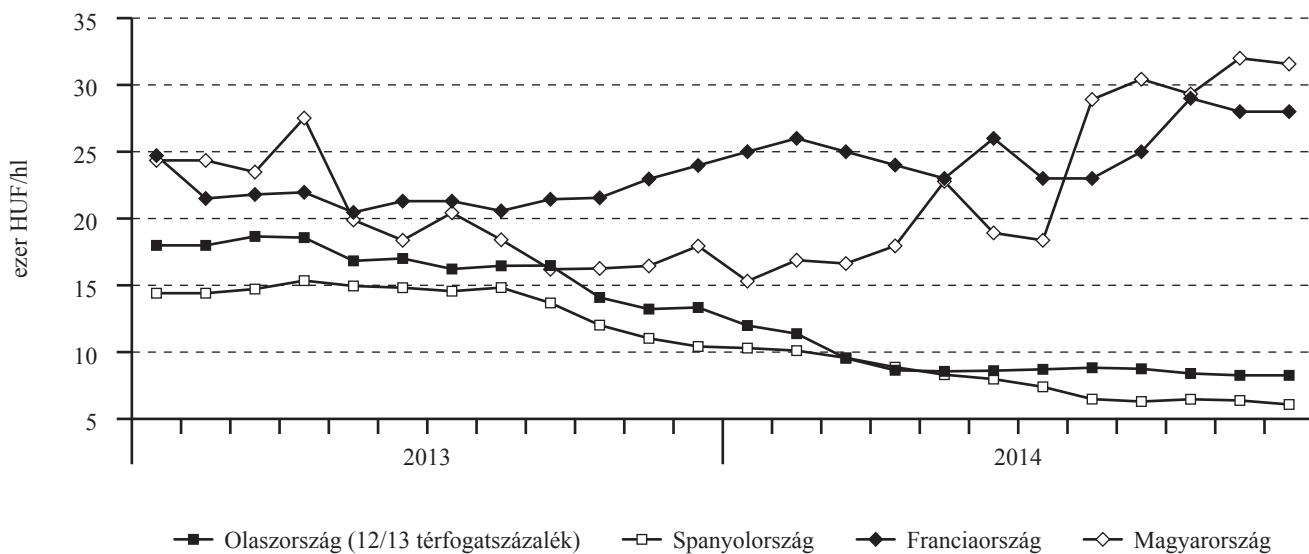
A KSH adatai szerint 2014-ben a literes kiszerezésű fehér FN-borok fogyasztói ára 11 százalékkal, a vörösboroké 12 százalékkal csökkent a 2013. évi átlagához viszonyítva.

32. ábra: A lédig kiszerezésű vörös és rozé, földrajzi jelzés nélküli borok értékesítési ára (2013–2014)

Forrás: AKI PÁIR, ISMEA, MAPA, OIV

33. ábra: A lédig kiszerezésű fehér, földrajzi jelzés nélküli borok értékesítési ára (2013–2014)

Forrás: AKI PÁIR, ISMEA, MAPA, OIV

Összefoglalás

A fontosabb termékpályák piaci folyamatai 2014

Stummer Ildikó (szerk.)

1. A gabonafélék piacát túlkínálat jellemezte 2014-ben, ugyanis a 2014/2015. már a második szezon, amikor rekordtermés került a tárolókba. Az előző gazdasági évről áthozott bőséges készletek, a példátlan kibocsátás és a visszafogottabb világpiaci forgalom következtében a terményárak – a fogyasztás dinamikus növekedése ellenére – tovább gyengültek 2014-ben. Az előzetes adatok szerint a világ gabonatermelése (rizs nélkül) az előző szezon kibocsátását éppen meghaladó 2000 millió tonnával ismét rekordot ért el a 2014/2015. gazdasági évben. Magyarországon a 2013. évinél 3,5 százalékkal több, azaz 5,2 millió tonna búza került a raktárakba. A közel 9,2 millió tonnás kukoricatermés 35,7 százalékkal haladta meg a 2013. év kibocsátását. Az étkezési búza termelői ára nem változott számottevően, a takarmánybúzáé 4 százalékkal, a takarmánykukoricáé 13 százalékkal csökkent 2014-ben az előző évi átlagárhoz képest.
2. A hét legfőbb olajmag (szójabab, gyapot, földimogyoró, napraforgómag, repcemag, pálmamag, kopro) globális termését rekordszintűre, 515 millió tonnára becsülték a 2014/2015. gazdasági évre, ami 5 százalékkal múlna felül az előző szezon kibocsátását. Az árutőzsdéken az olajmagvak és származékainak jegyzése – a gabonához hasonlóan – a rekordszintű globális kibocsátás miatt számottevően csökkent 2014-ben. Magyarországon a napraforgómag termelői ára alig tért el az egy évvel korábitól 2014-ben, éves szinten 96 ezer forint/tonna volt. A repcemag ára ellenben 9 százalékkal, 102 ezer forint/tonnára csökkent.
3. A globális cukortermelés elérheti a 183 millió tonnát a 2014/2015. gazdasági évben, ez 0,2 százalékkal nagyobb kibocsátást jelent a 2013/2014. évben termelt mennyiséghez képest. A különböző műhelyek elemzői a cukortöbbletet 1,1 és 1,4 millió tonna közé teszik a folyó gazdasági évre. Az EU cukortermelése csaknem 20 millió tonna volt a 2014/2015. gazdasági évben, ami 18 százalékkal haladta meg az előző évi mennyiséget. Az egyetlen magyarországi cukorgyár 827 ezer tonna cukorrépat dolgozott fel 2014-ben. A cukorrépa fajlagos cukortartalma az egy évvel ezelőtti 16,34 százalékról 14,63 százalékra csökkent a 2014/2015. gazdasági évben.
4. A sertés-hús globális termelése 110,6 millió tonna volt 2014-ben, ami 1,6 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbi mennyiséget. A globális sertés-húsimport 6,3 százalékkal, az export 1,4 százalékkal mérséklődött 2014-ben az előző évihez képest. A magyarországi sertésárak, az előző évekhez hasonlóan, 2014-ben is követték az uniós árak tendenciáját. A vágósertés termelői ára 3,4 százalékkal múlta alul az egy évvel korábbi átlagárát.
5. A csirkehús globális kibocsátása 1,8 százalékkal, 86,1 millió tonnára nőtt 2014-ben az előző évi mennyiséghez viszonyítva. A világ csirkehúsexportja 2,3 százalékkal, 10,4 millió tonnára emelkedett 2014-ben, ennek kétharmadát Brazília és az USA adta. Magyarországon a vágóbaromfi-termelés felét kitevő vágócsirke élő-súlyos termelői ára 6,3 százalékkal emelkedett 2014-ben 2013-hoz képest. A csirkehúsok feldolgozó értékesítési ára átlagosan 1 százalékkal volt magasabb a 2013. évinél. Az étkezési tojás csomagolóhelyi értékesítési ára 4 százalékkal emelkedett 2014-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva.
6. A világ marhahústermelése 59,6 millió tonna volt 2014-ben, nem változott jelentősen az előző évi mennyiséghez képest. A világ marha- és borjúhús-kereskedelme élénkült 2014-ben, a globális export 7 százalékkal nőtt az előző évi mennyiséghez viszonyítva. Az EU-ban a fiatal bika „R3” kereskedelmi osztály vágóhídi belépési ára 3,6 százalékkal mérséklődött az előző évi átlagárhoz viszonyítva. Magyarországon a vágómarha termelői ára 12 százalékkal esett 2014-ben az előző évi átlagárhoz képest.
7. A juhhús globális termelése 14 millió tonna volt 2014-ben, 0,6 százalékkal emelkedve az előző évihez képest. A juh- és kecskeágazat jövedelmezősége javulásának köszönhető, hogy az EU juh- és kecskehústermelése 900 ezer tonna körül stabilizálódott 2014-ben. Magyarország az egy évvel korábbinál 1 százalékkal több bányát értékesített a nemzetközi piacon 2014-ben. A könnyű bányás ára forintban kifejezve 4 százalékkal emelkedett 2014-ben az előző évi átlagárhoz viszonyítva.
8. A tejtermékek világkereskedelmét meghatározó országok tejtermelése nőtt 2014-ben. A nyerstej ára Magyarországon 7 százalékkal, az USA-ban 19 százalékkal, az EU-ban 2 százalékkal emelkedett,

míg Új-Zélandon 6 százalékkal csökkent 2014-ben az előző évihez képest. A kínálati piac hatására a tejtermékek világpiaci ára jelentősen esett 2014-ben. Magyarországon a megfigyelt tejtermékek feldolgozói értékesítési ára 2014-ben 7 százalékkal volt magasabb a 2013. évinél.

9. Magyarországon a zöldségfélék termése nőtt 2014-ben. A zöldségfélék (friss, fagyasztott, dinnyével együtt) külkereskedelmi egyenlege pozitív maradt, de romlott 2014-ben az előző évihez képest. A zöldségfélék termelői árindexe 2,7 százalékkal emelkedett a Budapesti Nagybani Piacon 2013-hoz viszonyítva.
10. Magyarországon a gyümölcsfélék termelése – elsősorban az alma termésének emelkedése miatt – nőtt 2014-ben. A gyümölcs (friss, fagyasztott, déligyümölcsrel együtt) külkereskedelmi egyenlege továbbra is negatív volt és romlott

2014-ben, mivel az export nagyobb mértékben csökkent, mint az import. A gyümölcsfélék termelői árindexe 16 százalékkal esett a Budapesti Nagybani Piacon 2013-hoz viszonyítva.

11. A világ bortermelése (szőlőlé és szőlőmust nélkül) 271 millió hektoliter körül alakult 2014-ben, 6 százalékkal csökkent a 2013. évi mennyiséghez képest. Az EU bortermelése 165 millió hektoliter volt, 9 százalékkal elmaradva a 2013. évitől. A Hegyközségek Nemzeti Tanácsának adatai szerint Magyarországon 386 ezer tonna borszőlőt szüreteltek, ebből 2,5 millió hektoliter seprős újbort fejtettek 2014-ben. A földrajzi jelzés nélküli (FN) borok és az oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel (OFJ) ellátott borok feldolgozói értékesítési ára 2 százalékkal volt alacsonyabb 2014-ben, mint egy évvel korábban.

Summary

The market developments of the most important commodities in 2014

STUMMER, Ildikó (ed.)

1. The cereals market was characterised by over-supply in 2014, since 2014/2015 was the second season when a record global crop was harvested. Owing to huge stocks from the previous marketing year, unprecedented output and moderate world trade, crop prices decreased further in 2014 despite dynamic growth in consumption. World cereals production in the 2014/2015 marketing year, at 2,000 million tonne (excluding rice) was just above last season's high. In Hungary, 5.2 million tonne wheat was harvested in 2014, 3.5 per cent more than in 2013. The near 9.2 million tonne maize production exceeded last year's output by 35.7 per cent. The producer price of milling wheat was almost unchanged in 2014 compared to 2013, while it dropped for feed wheat and feed maize by 4 and 13 per cent respectively.
2. World production of the seven most important oilseeds (soybean, cottonseed, groundnut, sunflower seed, rapeseed/canola, palm kernel and copra) was estimated to have reached a record level of 515 million tonne in 2014/2015, 5 per cent above the previous marketing year's harvest. Owing to the new high in global output, futures of oilseeds and products on stock exchanges – just as with cereals – eased considerably in 2014. In Hungary, the producer price of sunflower seed was HUF 96 thousand/tonne in 2014, near to last year's level. On the contrary, the rapeseed producer price fell by 9 per cent to HUF 102 thousand/tonne.
3. Global sugar production for the marketing year 2014/2015 is expected to reach 183 million tonnes, which could be up to 0.2 per cent above the output of the previous year. The sugar surplus will be 1.1-1.4 million tonnes for the current season. The European Union (EU) sugar production was 20 million tonnes in the 2014/2015 marketing year, up to 18 per cent above the level of the previous period. The only sugar factory in Hungary purchased 817 thousand tonnes of sugar beet in 2014. The sugar content decreased from 16.34 per cent to 14.63 per cent in the 2014/2015 marketing year.
4. Global pork production was 110.6 million tonnes in 2014, 1.6 per cent higher than last year. Global pork imports decreased by 6.3 per cent and global pork exports fell by 1.4 per cent. As in the previous years, in 2014 Hungarian pork prices followed the trends of prices in the EU. Pig producer prices were 3.4 per cent lower than one year before.
5. Global chicken meat production increased by 1.8 per cent to 86.1 million tonnes in 2014 compared to the previous year. World chicken meat exports went up by 2.3 per cent to 10.4 million tonnes, of which two-thirds were from Brazil and the USA. In Hungary the producer prices of slaughter chickens increased by 6.3 per cent in 2014 compared to 2013. The chicken meat price increased by 1 per cent in the same period. In Hungary egg prices increased by 4 per cent in 2014 compared to the previous year.
6. Global beef production was 59.6 million tonnes in 2014, not significantly different from the previous year. The global beef and veal trade picked up in 2014, global exports increased by 7 per cent over the previous year. In the EU the price of 'R3' class young bulls decreased by 3.6 per cent over a year. In Hungary the cattle producer prices decreased 12 per cent in 2014.
7. Global sheep meat production was 14 million tonnes in 2014, an increase of 0.6 per cent over the previous year. Owing to the improvement of the profitability of the sheep and goat sectors, sheep and goat meat production stabilised at about 900 thousand tonnes in 2014. Hungary sold 1 per cent more lambs on the international market than one year earlier. The price of light lambs increased by 4 per cent in HUF terms.
8. The milk production of the key market players in global trade increased in 2014. The raw milk price increased in Hungary by 7 per cent, in USA by 19 per cent, in the EU by 2 per cent, while in New Zealand it decreased by 6 per cent in 2014 compared to the previous year. Because of market supply the world wholesale price of dairy products fell significantly in 2014. The wholesale price of dairy products in Hungary was 7 per cent higher in 2014 compared to 2013.
9. Vegetable production in Hungary increased in 2014. The trade balance of vegetables (fresh, frozen, melons included) remained positive, but deteriorated in 2014 compared to the previous year. At the Budapest Wholesale Market the producer price index of vegetables increased by 2.7 per cent in 2014 compared to 2013.

10. Fruit production in Hungary increased in 2014, mainly because the increased volumes of apple. The trade balance of fruits (fresh, frozen, tropical fruits included) remained negative, and deteriorated in 2014. At the Budapest Wholesale Market the producer price index of fruits decreased by 16 per cent in 2014 compared to 2013.
11. Total world wine production (not including juice and musts) was around 271 million hectolitres in 2014, a 6 per cent decrease from 2013. EU wine production (not including juice and musts) was 165 million hectolitres, which was by 9 per cent lower than in 2013. The National Council of Wine Communities recorded that in Hungary 386 thousand tonnes grapes were harvested in 2014, from which 2.5 million hectolitres of wine was produced. The processors' sale prices of wines without geographical indication and wines with protected geographical indication (PGI) decreased by 2 per cent in 2014 compared to the previous year.

Kivonat

A fontosabb termékpályák piaci folyamatai 2014

Stummer Ildikó (szerk.)

A kiadvány a fontosabb termékpályák 2014. évi piaci folyamatait mutatja be, elsősorban az ártrendeken keresztül. Az összeállítás az Agrárgazdasági Kutató Intézet Piaci Árinformációs Rendszerének adataira, valamint a különböző magyarországi és nemzetközi forrásokból származó árinformációkra és adatokra támaszkodik. Az étkezési búza termelői ára nem változott számottevően, a takarmánybúzáé 4 százalékkal, a takarmánykukoricáé 13 százalékkal csökkent 2014-ben az előző évi átlagárhoz képest. A napraforgómag termelői ára alig tért el az egy évvel korábitól 2014-ben, éves szinten 96 ezer forint/tonna volt. A repcemag ára 9 százalékkal, 102 ezer forint/tonnára csökkent. Az egyetlen magyarországi cukorgyár 827 ezer tonna

cukorrépát dolgozott fel 2014-ben. A magyarországi sertésárak, az előző évekhez hasonlóan, 2014-ben is követték az uniós árak tendenciáját. A vágósertés termelői ára az előző évihez képest 3,4 százalékkal, a vágómarháé 12 százalékkal csökkent 2014-ben. A vágócsirke termelői ára 6,3 százalékkal, a könnyű bárányé 4 százalékkal emelkedett. A nyerstej termelői ára 7 százalékkal nőtt. A zöldségfélék és a gyümölcsök termelése egyaránt nőtt 2014-ben. A földrajzi jelzés nélküli (FN) borok és az oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel (OFJ) ellátott borok feldolgozó értékesítési ára 2 százalékkal volt alacsonyabb 2014-ben, mint egy évvel korábban.

Abstract

The market developments of the most important commodities in 2014

STUMMER, Ildikó (ed.)

This publication discusses the market developments of the most important commodities in 2014, mainly by presenting price trends. The material is based on the price information and data of the Market Price Information System of the Research Institute of Agricultural Economics and of various Hungarian and international sources. The producer price of milling wheat was almost unchanged in 2014 compared to 2013, while it dropped for feed wheat and feed maize by 4 and 13 per cent respectively. The producer price of sunflower seed was HUF 96 thousand/tonne in 2014, close to last year's level. On the contrary the producer price of rapeseed fell by 9 per cent to HUF 102 thousand/tonne. As in previous years, in 2014 Hungarian pork prices

followed the trends of prices in the European Union. The pig producer prices were 3.4 per cent lower than a year earlier. In Hungary the cattle producer prices decreased 12 per cent in 2014. The producer prices of slaughter chickens increased by 6.3 per cent and those of light lambs increased by 4 per cent in 2014, while the raw milk price increased by 7 per cent compared to the previous year. The production of vegetables increased in 2014 compared to 2013, and the production of fruit increased because of the higher apple production. The processors' sale prices of wines without geographical indication and wines with protected geographical indication (PGI) decreased by 2 per cent in 2014 compared to the previous year.

Mellékletek

Mellékletek jegyzéke

1. melléklet: A főbb szakágazatok termelési és értékesítési volumenváltozása (2000 = 100)	64	13. melléklet: A vágómarha és a vágóbárány termelői ára	68
2. melléklet: A gabonafélék külkereskedelmi forgalma	64	14. melléklet: A tejtermékek külkereskedelmi forgalma	68
3. melléklet: A gabonafélék termelői ára és a malomipari termékek feldolgozói értékesítési ára	64	15. melléklet: A nyers tehéntej termelői ára	68
4. melléklet: Az olajnövények és származékaik külkereskedelmi forgalma.....	65	16. melléklet: A feldolgozott tej és a főbb tejtermékek feldolgozói értékesítési ára.....	69
5. melléklet: Az olajnövények termelői ára és a származékaik feldolgozói értékesítési ára.....	65	17. melléklet: A zöldségfélék felvásárlása.....	69
6. melléklet: A cukorrépa és származékai külkereskedelmi forgalma.....	65	18. melléklet: A zöldségfélék (dinnyével) külkereskedelmi forgalma.....	70
7. melléklet: Az élő állat és hús külkereskedelmi forgalma (sertés, szarvasmarhafélék, bárány).....	66	19. melléklet: A vizsgálatba vont zöldségfajok termelői árának változása a Budapesti Nagybani Piacon	71
8. melléklet: A vágósertés termelői ára.....	66	20. melléklet: A gyümölcsfélék felvásárlása.....	72
9. melléklet: A nyers húsok feldolgozói értékesítési ára.....	66	21. melléklet: A gyümölcsfélék (déli gyümölccsel, dinnye nélkül) külkereskedelmi forgalma	72
10. melléklet: A baromfifélék külkereskedelmi forgalma	67	22. melléklet: A vizsgálatba vont gyümölcsfajok termelői árának változása a Budapesti Nagybani Piacon	73
11. melléklet: A vágócsirke és a vágópulyka termelői ára, valamint az étkezési tojás csomagolóhelyi ára	67	23. melléklet: A bor külkereskedelmi forgalma	73
12. melléklet: A baromfi húsok feldolgozói értékesítési ára.....	67	24. melléklet: A belföldön termelt borok feldolgozói értékesítési ára	74
		25. melléklet: Néhány élelmiszer fogyasztói ára	74

1. melléklet: A főbb szakágazatok termelési és értékesítési volumenváltozása (2000 = 100)

Ágazat megnevezése	Megnevezés	2012	2013	2014
Húsfeldolgozás és -tartósítás	Bruttó termelés	64,22	66,86	58,17
	Belföldi értékesítés	57,83	56,38	48,66
Baromfihús feldolgozása, tartósítása	Bruttó termelés	85,79	83,13	88,20
	Belföldi értékesítés	94,88	93,55	100,10
Tejfeldolgozás	Bruttó termelés	74,16	73,27	77,22
	Belföldi értékesítés	69,38	68,90	72,55
Malomipari termékek gyártása	Bruttó termelés	40,66	40,34	38,76
	Belföldi értékesítés	35,55	33,99	33,96

Forrás: KSH

2. melléklet: A gabonafélék külkereskedelmi forgalma

Megnevezés	Export értéke			Import értéke		
	2013	2014	2014/2013	2013	2014	2014/2013
	milliárd HUF	milliárd HUF	(%)	milliárd HUF	milliárd HUF	(%)
10019900 Búza, nem vető	131,89	123,51	93,64	4,31	6,72	155,72
10059000 Kukorica, nem vető	127,04	122,26	96,24	6,33	10,56	166,67
10039000 Árpa, nem vető	26,17	25,19	96,26	3,81	2,78	72,99
Összesen	285,10	270,95	95,04	14,46	20,05	138,72

Megnevezés	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2013	2014	2014/2013	2013	2014	2014/2013
	ezer tonna	ezer tonna	(%)	ezer tonna	ezer tonna	(%)
10019900 Búza, nem vető	2177,96	2118,62	97,28	70,71	125,63	177,66
10059000 Kukorica, nem vető	2161,73	2393,95	110,74	119,17	211,08	177,13
10039000 Árpa, nem vető	454,24	466,54	102,71	52,66	40,74	77,37

Forrás: KSH

3. melléklet: A gabonafélék termelői ára és a malomipari termékek feldolgozó értékesítési ára

Megnevezés	Mértékegység	2014	2014/2012 (%)	2014/2013 (%)
Étkezési búza	Termelői ár HUF/tonna	49 498	80,39	100,12
Takarmánybúza	Termelői ár HUF/tonna	42 362	73,25	95,81
Takarmánykukorica	Termelői ár HUF/tonna	40 638	72,56	87,43
Takarmányárpa	Termelői ár HUF/tonna	40 948	77,35	89,60
Finomliszt, BL 55	Feldolgozó értékesítési ár HUF/kg	78,47	88,99	93,21
Rétesliszt, BFF 55	Feldolgozó értékesítési ár HUF/kg	87,11	92,04	92,36
Fehér kenyérliszt, BL 80	Feldolgozó értékesítési ár HUF/kg	74,69	89,27	92,08
Tésztaipari liszt	Feldolgozó értékesítési ár HUF/kg	79,65	87,50	93,41
Étkezési búzadara, AD	Feldolgozó értékesítési ár HUF/kg	90,14	87,27	92,13
Gabonaalapú termékek (lisztek és búzadara)	—	—	89,49^{a)}	92,53^{a)}

^{a)} Fisher index.

Forrás: AKI PÁIR

4. melléklet: Az olajnövények és származékaik külkereskedelmi forgalma

Megnevezés	Export értéke			Import értéke		
	2013	2014	2014/2013	2013	2014	2014/2013
	milliárd HUF	milliárd HUF	(%)	milliárd HUF	milliárd HUF	(%)
1206 Napraforgómag	70,45	64,02	90,87	36,40	34,34	94,35
1512 Napraforgóolaj	142,05	118,16	83,18	8,50	5,89	69,28
1205 Repcemag	55,17	64,14	116,26	23,54	14,34	60,91
1514 Repceolaj	18,63	15,53	83,37	13,41	13,04	97,26
2304 Szójadara	5,43	8,66	159,56	63,43	53,33	84,08
Összesen	291,73	270,50	92,73	145,28	120,94	83,25

Megnevezés	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2013	2014	2014/2013	2013	2014	2014/2013
	ezer tonna	ezer tonna	(%)	ezer tonna	ezer tonna	(%)
1206 Napraforgómag	417,59	464,38	111,21	297,71	263,49	88,51
1512 Napraforgóolaj	511,36	501,85	98,14	32,80	25,00	76,21
1205 Repcemag	432,87	593,21	137,04	169,69	113,55	66,92
1514 Repceolaj	76,48	72,04	94,19	54,87	60,41	110,10
2304 Szójadara	39,29	63,89	162,62	503,53	412,94	82,01

Forrás: KSH

5. melléklet: Az olajnövények termelői ára és a származékaik feldolgozói értékesítési ára

Megnevezés	2014 HUF/tonna	2014/2012 (%)	2014/2013 (%)
Ipari napraforgómag	95 585	74,59	98,44
Repcemag	102 006	72,70	91,28
Ömlesztett nyers napraforgóolaj	198 062	68,69	96,03
Palackozott finomított napraforgóolaj	259 766	79,12	84,36
Napraforgódara	57 286	122,34	89,93

Forrás: AKI PÁIR

6. melléklet: A cukorrépa és származékai külkereskedelmi forgalma

Megnevezés	Export értéke			Import értéke		
	2013	2014	2014/2013	2013	2014	2014/2013
	milliárd HUF	milliárd HUF	(%)	milliárd HUF	milliárd HUF	(%)
121291 Cukorrépa	2,56	2,97	115,97	0,05	0,31	621,28
1701 Cukor	40,23	17,32	43,04	40,96	46,85	114,39
1702 Izoglükóz	40,35	35,59	88,20	4,34	5,56	128,28
1703 Melasz	0,00	0,15	0,00	5,19	4,17	80,40
Összesen	83,14	56,03	67,39	50,54	56,89	112,56

Megnevezés	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2013	2014	2014/2013	2013	2014	2014/2013
	ezer tonna	ezer tonna	(%)	ezer tonna	ezer tonna	(%)
121291 Cukorrépa	177,52	313,73	176,73	0,78	20,19	2 582,37
1701 Cukor	192,16	106,70	55,53	233,93	322,72	137,96
1702 Izoglükóz	325,07	328,70	101,12	11,93	17,64	147,83
1703 Melasz	—	3,81	—	145,93	114,19	78,25

Forrás: KSH

7. melléklet: Az élő állat és hús külkereskedelmi forgalma (sertés, szarvasmarhafélék, bárány)

Megnevezés	Export értéke			Import értéke		
	2013	2014	2014/2013 (%)	2013	2014	2014/2013 (%)
	milliárd HUF	milliárd HUF		milliárd HUF	milliárd HUF	
0103 Élő sertés	35,69	25,95	72,70	23,19	29,79	128,47
0203 Sertéshús	93,93	101,54	108,10	82,15	79,33	96,57
0102 Élő szarvasmarhafélék (Marhahúsa)	30,39	24,54	80,76	13,01	8,35	64,19
01041030 Bárány	13,59	9,67	71,17	11,51	12,74	110,68
Összesen	11,01	11,47	104,18	0,79	0,62	78,15
	184,62	173,18	93,81	130,65	130,83	100,14

Megnevezés	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2013	2014	2014/2013 (%)	2013	2014	2014/2013 (%)
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
0103 Élő sertés	71,67	53,13	74,13	41,23	53,54	129,86
0203 Sertéshús	140,45	138,46	98,59	138,10	134,24	97,20
0102 Élő szarvasmarhafélék (Marhahúsa)	37,24	31,92	85,73	16,64	11,63	69,86
01041030 Bárány	16,55	12,87	77,78	9,83	11,29	114,82
	13,91	14,05	101,00	1,12	0,75	66,58

^{a)} 0201 Szarvasmarhafélék húsa frissen vagy hűtve, 0202 Szarvasmarhafélék húsa fagyasztva.

Forrás: KSH

8. melléklet: A vágósertés termelői ára

Minőségi osztály	2014 HUF/kg hasított meleg súly	2014/2012 (%)	2014/2013 (%)
S	486,18	99,96	95,80
E	477,43	100,76	96,49
U	466,07	101,32	96,61
R	447,75	102,82	96,81
O	417,81	105,64	97,48
P	390,45	102,77	87,57
Nem minősített	479,27	102,49	100,51
M1	394,35	88,37	87,45
Vágósertés összesen	477,32	100,81	96,65

Forrás: AKI PÁIR

9. melléklet: A nyers húsok feldolgozó értékesítési ára

Megnevezés	2014 HUF/kg	2014/2012 (%)	2014/2013 (%)
Csontos marhahús frissen, félben	931,58	97,42	98,14
Csontos marhahús frissen, negyedben, eleje	853,67	97,00	96,46
Csontos marhahús frissen, negyedben, hátulja	971,23	96,87	97,45
Csontos sertéshús, lehúzott, félben	658,44	92,85	95,75
Szalonnás és bőrös sertéshús, félben	564,21	97,22	97,38
Sertéskaraj, csonttal, szűzpecsenye nélkül	989,77	108,02	101,46
Sertéscomb, csont nélkül	931,29	110,41	101,29
Sertéstarja, csonttal	805,95	101,42	100,58
Darabolt sertéshús (karaj, tarja, comb)	—	107,38^{a)}	101,46^{a)}

^{a)} Fisher index.

Forrás: AKI PÁIR

10. melléklet: A baromfifélék külkereskedelmi forgalma

Megnevezés	Export értéke			Import értéke		
	2013	2014	2014/2013	2013	2014	2014/2013
	milliárd HUF	milliárd HUF	(%)	milliárd HUF	milliárd HUF	(%)
Tyúkfélék nem darabolva ^{a)}	2,50	2,19	87,75	1,00	1,26	126,11
Tyúkfélék darabolva ^{b)}	43,45	49,28	113,44	11,41	13,04	114,33
Pulyka nem darabolva ^{c)}	0,23	0,19	85,27	0,06	0,03	48,76
Pulykadarabok ^{d)}	32,88	37,62	114,41	3,41	4,28	125,47
Összesen (víziszárnyassal együtt)	100,22	109,74	109,49	17,04	19,32	113,39
0407 Héjas tojás összesen	12,31	14,56	118,21	8,84	9,96	112,69

Megnevezés	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2013	2014	2014/2013	2013	2014	2014/2013
	ezer tonna	ezer tonna	(%)	ezer tonna	ezer tonna	(%)
Tyúkfélék nem darabolva ^{a)}	5,18	4,27	82,50	2,32	2,71	116,89
Tyúkfélék darabolva ^{b)}	91,40	97,62	106,81	37,33	35,60	95,35
Pulyka nem darabolva ^{c)}	0,30	0,20	65,71	0,15	0,05	29,97
Pulykadarabok ^{d)}	38,12	40,49	106,23	10,02	9,22	92,02
0407 Héjas tojás összesen	12,44	11,93	95,91	12,45	15,82	127,02

^{a)} 020711 Tyúkfélék nem darabolva, frissen vagy hűtve, 020712 Tyúkfélék nem darabolva, fagyasztva.

^{b)} 020713 Tyúkfélék darabolva, frissen vagy hűtve, 020714 Tyúkfélék darabolva, fagyasztva.

^{c)} 020724 Pulyka, nem darabolva, frissen vagy hűtve, 020725 Pulyka, nem darabolva, fagyasztva.

^{d)} 020726 Pulykadarabok frissen vagy hűtve, 020727 Pulykadarabok fagyasztva.

Forrás: KSH

11. melléklet: A vágócsirke és a vágópulyka termelői ára, valamint az étkezési tojás csomagolóhelyi ára

Megnevezés	Mértékegység	2014	2014/2012 (%)	2014/2013 (%)
Vágócsirke	HUF/kg	275,16	102,31	93,80
Vágópulyka	HUF/kg	392,23	105,02	99,79
Étkezési tojás	HUF/db	21,48	88,29	104,12

Forrás: AKI PÁIR

12. melléklet: A baromfihúsok feldolgozó értékesítési ára

Megnevezés	2014 HUF/kg	2014/2012 (%)	2014/2013 (%)
Friss csirke egészben, 70%-os	513,7	109,24	103,56
Friss csirke egészben, 65%-os	501,4	107,63	100,81
Friss csirkecomb, csontos	498,52	107,61	99,38
Friss csirkemell	998,75	104,31	102,21
Fagyasztott csirke egészben, 65%-os	479,39	105,03	95,64
Friss csirkehús összesen	—	105,60^{a)}	101,23^{a)}
Friss pulykacomb alsó, csontos	436,88	108,18	105,25
Friss pulykacomb felső, csontos	897,24	121,29	115,27
Friss pulykamellfilé	1276,38	113,97	107,84
Friss pulykahús összesen	—	114,49^{a)}	109,07^{a)}

^{a)} Fisher index.

Forrás: AKI PÁIR

13. melléklet: A vágómarha és a vágóbárány termelői ára

Megnevezés	Minőségi osztály	Mértékegység	2014	2014/2012 (%)	2014/2013 (%)
Fiatál bika	E-P	HUF/kg hasított meleg súly	746,57	95,95	100,23
Vágótehén	E-P	HUF/kg hasított meleg súly	549,03	79,77	84,89
Vágóüsző	E-P	HUF/kg hasított meleg súly	559,66	78,35	81,61
Vágómarha összesen	E-P	HUF/kg hasított meleg súly	583,47	83,81	87,87
Vágóbárány	13-35 kg élősúly	HUF/kg élősúly	825,89	99,68	103,41

Forrás: AKI PÁIR

14. melléklet: A tejtermékek külkereskedelmi forgalma

Megnevezés	Export értéke			Import értéke		
	2013 milliárd HUF	2014 milliárd HUF	2014/2013 (%)	2013 milliárd HUF	2014 milliárd HUF	2014/2013 (%)
0401 Tej és tejszín sűrítés, édesítés nélkül	51,94	52,20	100,51	17,26	19,65	113,81
0402 Tej és tejszín sűrítve, édesítve	0,22	0,63	283,91	7,55	7,10	94,10
0403 Tejföl, joghurt, kefir	2,29	1,60	69,88	12,22	12,83	105,05
0404 Tejsavó	4,26	4,80	112,74	2,65	3,44	129,64
0405 Vaj és vajkrém	0,91	1,13	124,00	6,87	8,14	118,54
0406 Sajt és túró	24,19	26,50	109,57	45,00	48,01	106,68
Összesen	83,81	86,87	103,65	91,55	99,17	108,32

Megnevezés	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2013 ezer tonna	2014 ezer tonna	2014/2013 (%)	2013 ezer tonna	2014 ezer tonna	2014/2013 (%)
0401 Tej és tejszín sűrítés, édesítés nélkül	432,50	431,30	99,72	99,38	111,81	112,50
0402 Tej és tejszín sűrítve, édesítve	0,27	0,65	239,98	12,81	11,99	93,55
0403 Tejföl, joghurt, kefir	7,06	4,57	64,74	42,07	39,15	93,08
0404 Tejsavó	31,39	31,75	101,14	5,52	7,40	134,17
0405 Vaj és vajkrém	0,91	1,21	132,00	5,95	7,22	121,32
0406 Sajt és túró	20,57	20,84	101,29	45,08	47,30	104,92

Forrás: KSH

15. melléklet: A nyers tehéntej termelői ára

Megnevezés	2014 HUF/kg	2014/2012 (%)	2014/2013 (%)
Alapár	99,73	118,49	107,91
Átlagár	103,14	119,51	107,49

Forrás: AKI PÁIR

16. melléklet: A feldolgozott tej és a főbb tejtermékek feldolgozói értékesítési ára

Megnevezés	2014 HUF	2014/2012 (%)	2014/2013 (%)
2,8% zsírtartalmú 1 l-es polytej	154,13	116,30	108,43
2,8% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tej	164,01	116,83	109,35
2,8% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tartós tej	166,47	115,77	106,81
1,5% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tartós tej	142,23	109,09	100,70
Adagolt vaj, 1 kg	1 508,19	112,20	106,56
Vajkrém, natúr, 1 kg	894,9	114,81	108,53
Tehéntúró, 1 kg	707,95	116,59	111,70
Tejföl, 1 kg	426,06	114,72	109,62
Joghurt, natúr, 1 kg	321,46	105,64	106,40
Joghurt, gyümölcsös, 1 kg	413,69	106,05	105,62
Kefir, 1 kg	297,5	115,10	110,44
Érlelt félkemény sajt (trappista), 1 kg	1 194,99	116,28	101,81
Ömlesztett sajt, 1 kg	1 091,35	102,06	103,96
Tejtermékek összesen	—	113,22^{a)}	106,80^{a)}

^{a)} Fisher index.

Forrás: AKI PÁIR

17. melléklet: A zöldségfélék felvásárlása

	2013					2014				
	Összes termés	Teljes felvásár- lás	Ipari felvásárlás			Összes termés ^{a)}	Teljes felvásár- lás	Ipari felvásárlás		
			ezer tonna	Összes ter- mésből (%)	Ár HUF/kg			ezer tonna	Összes ter- mésből (%)	Ár HUF/kg
Csemegekukorica	497,38	276,34	271,63	54,61	46,45	520	373,44	350,23	67,35	39,91
Fejes káposzta	66,79	10,70	3,31	4,96	50,97	70	44,48	3,78	5,40	44,97
Görögdinnye	190,43	67,61	—	—	—	230	59,08	—	—	—
Paradicsom	135,79	44,15	26,46	19,49	25,98	150	57,30	38,36	25,57	25,36
Zöldpaprika	76,54	31,12	2,23	2,91	127,73	80	33,08	3,20	4,00	134,33
Sárgarépa	67,43	15,93	9,81	14,55	25,13	66	14,95	10,07	15,26	26,63
Zöldborsó	67,64	35,33	35,31	52,20	89,91	74	60,61	60,59	81,88	90,21
Vöröshagyma	59,87	9,08	0,68	1,14	73,56	65	10,94	0,49	0,75	72,88
Uborka	30,12	19,31	14,00	46,48	110,13	28	18,55	13,20	47,14	107,67
Petrezselyem	34,32	3,65	0,47	1,37	114,68	32	2,21	0,48	1,50	134,01
Zöldbab	16,8	5,56	5,53	32,92	76,93	15	5,18	5,14	34,27	74,89
Paradicsompaprika	11,0	4,06	3,59	32,64	132,02	12	3,07	2,84	23,67	148,23
Spárgatök	7,62	2,27	1,37	17,98	21,24	7	1,57	0,81	10,95	31,03
Fokhagyma	7,15	1,79	0,41	5,73	402,41	7	1,86	0,54	7,50	403,31
Egyéb	183,54	49,11	—	—	—	302	36,13	—	—	—
Összesen	1 441,42	576,01	374,80	26,00	99,78	1 658	722,45	489,73^{b)}	29,54^{b)}	102,57^{b)}

^{a)} Becslés AKI PÁIR és Statisztikai Osztály adatai alapján.

^{b)} Egyéb zöldség nélkül.

Forrás: KSH

18. melléklet: A zöldségfélék (dinnyével) külkereskedelmi forgalma

Megnevezés	Export értéke			Import értéke		
	2013	2014	2014/2013 (%)	2013	2014	2014/2013 (%)
	milliárd HUF	milliárd HUF		milliárd HUF	milliárd HUF	
Zöldségfélék	70,37	79,25	112,62	43,86	49,23	112,23
Ebből:						
Dinnye frissen	5,28	4,62	87,47	1,22	1,02	83,87
Paradicsom frissen	1,14	1,18	103,29	5,23	5,76	110,29
Vöröshagyma frissen	0,27	0,37	138,53	0,79	0,95	120,38
Édes paprika frissen	6,50	6,78	104,16	2,95	2,52	85,47
Csemegekukorica fagyasztva	14,13	18,62	131,77	0,32	0,30	92,18

Megnevezés	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2013	2014	2014/2013 (%)	2013	2014	2014/2013 (%)
	ezer tonna	ezer tonna		ezer tonna	ezer tonna	
Zöldségfélék	302,74	325,63	107,56	186,70	216,15	115,77
Ebből:						
Dinnye frissen	81,30	77,65	95,50	11,02	7,80	70,74
Paradicsom frissen	2,23	2,27	101,80	15,47	14,26	92,16
Vöröshagyma frissen	1,28	1,71	133,46	7,68	9,04	117,70
Édes paprika frissen	24,36	25,60	105,11	7,03	6,39	90,88
Csemegekukorica fagyasztva	58,91	75,39	127,97	1,29	1,41	109,45

Forrás: KSH

19. melléklet: A vizsgálatba vont zöldségfajok termelői árának változása a Budapesti Nagyban Piacon

Faj	Fajta/ típus	Méret	Termelési mód	Kisze- relés	Termelői ár változása 2014/2013 (%)	Ár- összaha- sonlítás időszaka	Megjegyzés	Mennyiségi részarány az összes zöldségtermel- ésen belül 2013-ban (%)
Fejes káposzta	–	–	szabadföldi	kg	77,09	28–52.hét	a primőr termék kifutásától	4,63
Sárgarépa	–	–	szabadföldi	kg	85,35	29–52. hét	a primőr termék kifutásától	4,68
Petrezselyem	–	–	szabadföldi	kg	66,64	29–52.hét	a primőr termék kifutásától	2,38
Vöröshagyma	barna héjú	–	szabadföldi	kg	71,38	22–52.hét	a 2013. évi ter- més kifutásától	4,15
Görögdinnye	–	–	szabadföldi	kg	107,07	27–40. hét	piacra lépéstől	13,21
Paradicsom	gömb	40–47 mm	szabadföldi/ termesztő- berendezés	kg	145,05	33–52. hét	az 57–82 mm-es termék megjele- nésétől	9,42
		47–57 mm		kg	153,97	33–52. hét		
		57–82 mm		kg	134,27	33–41. hét		
Uborka	kígyó	–	szabadföldi/ termesztő- berendezés	kg	91,09	március– december	piacra lépéstől	2,09
	berakó	–		kg	95,36	április– október		
Paprika	zöld- paprika	30–70 mm	szabadföldi/ termesztő- berendezés	kg	99,93	június– december	db-os kiszere- lés piaci kínálatból való kikerülé- sétől	5,31
				db	101,20	január– május	júniustól nincs a piac kínálatában	
		kg		103,71	június– december	db-os kiszere- lés piaci kínálatból való kikerülé- sétől		
		db		97,16	január– május	júniustól nincs a piac kínálatában		
Összesen					102,7^{a)}			45,88

^{a)} 2014. évi árindex (2013. évi súlyarányokkal).

Forrás: AKI PÁIR, KSH

20. melléklet: A gyümölcsfélék felvásárlása

	2013					2014				
	Összes termék	Teljes felvásárlás	Ipari felvásárlás			Összes termés ^{a)}	Teljes felvásárlás	Ipari felvásárlás		
	ezer tonna	ezer tonna	ezer tonna	Összes ter-mésből (%)	Ár HUF/kg	ezer tonna	ezer tonna	ezer tonna	Összes ter-mésből (%)	Ár HUF/kg
Alma	591,86	268,36	245,83	41,54	29,33	780	369,97	345,10	44,24	13,50
Meggy	70,41	44,68	37,06	52,63	189,90	72	46,50	40,20	55,83	72,18
Szilva	47,99	15,10	7,24	15,09	52,58	50	11,70	4,54	9,08	37,83
Őszibarack	43,91	6,58	5,80	13,21	51,60	46	7,72	6,37	13,85	50,96
Kajszi	21,48	8,35	4,63	21,55	106,62	21	7,67	2,48	11,81	133,28
Körte	27,68	3,77	1,40	5,06	49,99	24	2,31	0,53	0,02	57,79
Ribiszke (piros és fekete)	3,37	0,88	0,67	19,88	123,20	3	0,68	0,55	0,17	103,25
Cseresznye	10,08	2,56	1,58	15,67	208,70	12	2,06	0,86	0,07	168,29
Málna	1,45	0,28	0,14	9,66	401,52	1	1,08	0,84	0,60	168,94
Egyéb gyümölcs	31,37	10,38	–	–	–	11	12,11	–	–	–
Gyümölcs összesen	849,60	360,94	304,35 ^{b)}	35,82 ^{b)}	134,83 ^{b)}	1 020	461,80	401,47 ^{b)}	0,39 ^{b)}	89,56 ^{b)}

^{a)} Becslés AKI PÁIR és Statisztikai Osztály adatai alapján.

^{b)} Egyéb gyümölcs nélkül.

Forrás: KSH

21. melléklet: A gyümölcsfélék (déli gyümölcscsel, dinnye nélkül) külkereskedelmi forgalma

Megnevezés	Export értéke			Import értéke		
	2013	2014	2014/2013	2013	2014	2014/2013
	milliárd HUF	milliárd HUF	(%)	milliárd HUF	milliárd HUF	(%)
Gyümölcsfélék	36,61	33,95	92,73	52,88	58,17	110,01
Ebből:						
Banán	4,72	1,78	37,60	14,92	13,10	87,80
Alma frissen	2,86	1,96	68,39	1,65	1,12	68,09
Kajszi frissen	1,60	1,18	73,62	0,14	0,20	143,16
Cseresznye és meggy frissen	5,96	4,62	77,45	0,33	0,01	3,88

Megnevezés	Export mennyisége			Import mennyisége		
	2013	2014	2014/2013	2013	2014	2014/2013
	ezer tonna	ezer tonna	(%)	ezer tonna	ezer tonna	(%)
Gyümölcsfélék	160,94	138,19	85,86	214,08	205,80	96,13
Ebből:						
Banán	22,51	7,07	31,39	73,38	56,15	76,53
Alma frissen	41,75	28,98	69,42	22,18	12,71	57,29
Kajszi frissen	4,66	3,42	73,44	0,44	0,78	176,32
Cseresznye és meggy frissen	21,77	23,76	109,16	1,87	0,03	1,46

Forrás: KSH

22. melléklet: A vizsgálatba vont gyümölcsfajok termelői árának változása a Budapesti Nagyban Piacon

Faj	Fajta/típus	Termelői ár változása 2014/2013 (%)	Ár-összehasonlítás időszaka	Mennyiségi részarány az összes gyümölcsstermelésen belül 2013-ban (%)
Alma	minden fajta, Jonathan, Idared, Golden nélkül	92,2	júliustól, a 2014. évi termék piacra lépésétől	37,51
	Jonathan	84,8	szeptembertől, a 2014. évi termék piacra lépésétől	7,95
	Idared	88,7	szeptembertől, a 2014. évi termék piacra lépésétől	13,93
	Golden	94,8	szeptembertől, a 2014. évi termék piacra lépésétől	10,27
Körte	minden fajta, Vilmos nélkül	90,8	júliustól, a 2014. évi termék piacra lépésétől	1,78
	Vilmos	95,8	augusztustól, a 2014. évi termék piacra lépésétől	
Szamóca	—		16–32. hét	0,56
Piros ribiszke	—	84,7	25–33. hét	0,40
Málna	—	98,5	24–39. hét	0,24
Szeder	—	110,5	28–36. hét	0,27
Köszméte	—	101,6	24–30. hét	0,11
Meggy	—	112,6	22–31. hét	6,50
Cseresznye	—	76,5	21–30. hét	0,59
Kajszi	—	101,2	25–35. hét	1,31
Őszibarack	hagyományos fajták	97,9	25–40. hét	1,98
	nektarin	89,8	26–40. hét	
Szilva	házi szilva	86,9	július–október	
	japán szilva	71,1	augusztus–október	5,26
	Ringló	98,2	július–augusztus	
Összesen		83,60^{a)}		97,43

^{a)} 2014. évi árindex (2013. évi súlyarányokkal).

Forrás: AKI PÁIR, KSH

23. melléklet: A bor külkereskedelmi forgalma

Kiszereles	Termék Borkategória	Export értéke			Import értéke		
		2013 milliárd HUF	2014 milliárd HUF	2014/2013 (%)	2013 milliárd HUF	2014 milliárd HUF	2014/2013 (%)
Palackos	Fehér	6,06	7,98	131,80	0,69	0,79	115,40
	Vörös és rozé	3,42	4,17	121,91	1,70	2,09	122,58
	Összesen	9,48	12,15	128,23	2,39	2,88	120,52
Lédig	Fehér	6,19	6,73	108,60	2,44	0,72	29,37
	Vörös és rozé	0,81	0,79	96,74	2,47	1,90	76,89
	Összesen	7,01	7,51	107,22	4,90	2,61	53,26
Palackos és lédig összesen		16,48	19,66	119,30	7,29	5,49	75,31

Kiszereles	Termék Borkategória	Export mennyisége			Import mennyisége		
		2013 ezer hl	2014 ezer hl	2014/2013 (%)	2013 ezer hl	2014 ezer hl	2014/2013 (%)
Palackos	Fehér	111,11	154,26	138,84	16,64	14,87	89,34
	Vörös és rozé	70,26	92,25	131,30	30,38	31,78	104,62
	Összesen	181,37	246,51	135,92	47,02	46,65	99,21
Lédig	Fehér	269,97	299,44	110,92	165,01	82,42	49,95
	Vörös és rozé	30,52	30,88	101,20	169,73	207,33	122,15
	Összesen	300,49	330,33	109,93	334,73	287,75	86,56
Palackos és lédig összesen		481,86	576,84	119,71	381,76	336,40	88,12

Forrás: KSH

24. melléklet: A belföldön termelt borok feldolgozói értékesítési ára

Megnevezés		2014 HUF/hl	2014/2012 (%)	2014/2013 (%)
FN	20 055	116,24	95,50	121,72
	OFJ	29 101	114,47	102,12
Összes fehérbor		23 346	119,39	101,00
FN	22 063	116,85	96,48	121,10
	OFJ	30 182	115,47	99,08
Összes vörös és rozé bor		24 626	111,12	95,62
FN-bor összesen		20 995	117,04	95,99
OFJ-bor összesen		29 550	114,29	99,98
FN- és OFJ-bor összesen		23 922	114,87	97,84
FN- és OFJ-bor értékesítési árindexe		—	116,28^{a)}	98,15^{a)}

^{a)} Fisher index.

Megjegyzés: FN-bor – földrajzi jelzés nélküli bor, OFJ – oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott bor.

Forrás: AKI PÁIR

25. melléklet: Néhány élelmiszer fogyasztói ára

Megnevezés	2014 HUF/kg	2014/2012 (%)	2014/2013 (%)
Finomliszt	140,42	85,10	84,00
Napraforgó-étolaj ^{a)}	430,83	87,02	86,87
Kristálycukor	221,92	74,12	80,70
Darabolt sertéshús ^{b)}	1 332,33	105,74	99,82
Friss csirkehús ^{b)}	1 126,52	104,92	99,04
Friss pulykahús ^{b)}	1 610,77	111,44	101,18
Tejtermékek ^{b)}	661,38	113,18	99,18
FN-bor ^{a), b)}	250,09	111,28	88,04

^{a)} HUF/l.

^{b)} Fisher index.

Megjegyzés: FN-bor – földrajzi jelzés nélküli bor.

Forrás: AKI PÁIR, KSH

Rövidítések jegyzéke

ABARES	Australian Bureau of Agricultural and Resource Economics and Science (<i>Ausztrál Agrárgazdasági és Erőforrás-gazdálkodási Tudományok Hivatala</i>)
Agreste	Ministère de l'alimentation, de l'agriculture et de la pêche (<i>Élelmészügyi, Mezőgazdasági és Halászati Minisztérium, Franciaország</i>)
AKI PÁIR	Agrárgazdasági Kutató Intézet Piaci Árinformációs Rendszer
BÉT	Budapesti Értéktőzsde
CME/CBOT	Chicago Mercantile Exchange, Chicago Board of Trade (<i>Chicagói árutőzsde</i>)
COCERAL	Comité du Commerce des Céréales (<i>EU Gabonakereskedőinek Szövetsége</i>)
EC	European Commission (<i>Európai Unió</i>)
Europêch	European forum on stone fruit forecasts (<i>Európai csonthéjas termésbecslési fórum</i>)
FAO	Food and Agriculture Organisation (<i>Az ENSZ Élelmészügyi és Mezőgazdasági Szervezete</i>)
FM	Földművelésügyi Minisztérium
FN-bor	Földrajzi jelzés nélküli bor
FOB	Free on bord (<i>Költségmentesen a hajó fedélzetére</i>)
ICE	Intercontinental Exchange (<i>Nemzetközi Tőzsde, New York</i>)
IGC	International Grains Council (<i>Nemzetközi Gabonatanács</i>)
ISMEA	Istituto di Servizi per il Mercato Agricolo Alimentare (<i>Piackutatósi és Piac tájékoztatói Intézet, Olaszország</i>) www.ismea.it
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
LIFFE	London International Financial Futures and Options Exchange (<i>Londoni Nemzetközi Határidős és Opció Tőzsde</i>)
LTO	Land-en Tuinbouworganisatie Nederland (<i>Holland Mezőgazdasági és Kertészeti Szervezet</i>) www.lto.nl
MAPA	Ministère de l'Agriculture, de la Pêche et de l'Alimentation (<i>Mezőgazdasági, Halászati és Élelmészeti Minisztérium, Spanyolország</i>) www.mapa.es
MATIF	Marché A Terme d' Instruments Financiers (<i>Párizsi árutőzsde</i>)
MINAGRI	Ministerio de Agricultura, Ganadería y Pesca (<i>Földművelési, Állattenyésztési és Halászati Minisztérium, Argentína</i>) www.minagri.gob.ar
MPB	Marché du Porc Breton (<i>Bretagne-i Sertésszövetség</i>) www.mpb.fr
MRiRW ZSRIR	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Zintegrowany System Rolniczej Informacji Rynkowej (<i>Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium Integrált Agrárpiaci Információs Rendszer, Lengyelország</i>)
MVH	Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development (<i>Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet</i>)

OEM-bor	Oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel ellátott bor
OFJ-bor	Oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott bor
OIV	Organisation Internationale de la Vigne et du Vin (<i>Nemzetközi Szőlészeti és Borászati Hivatal</i>)
PPA ATIS	Pôdohospodárska platobná agentúra Agrárne trhové informácie Slovenska (<i>Mezőgazdasági Kifizető Ügynökség Agrár Piaci Információk, Szlovákia</i>)
USDA	United States Department of Agriculture (<i>Amerikai Egyesült Államok Mezőgazdasági Minisztériuma</i>)
WAPA	World Apple and Pear Association (<i>Világ Alma és Körte Szövetsége</i>)
WPTC	World Processing Tomato Council (<i>Paradicsomfeldolgozók Világszövetsége</i>) www.wptc.to

Hivatkozások jegyzéke

1. ABARES (2014): Agricultural commodities, December Quarter 2014, 60-68 p., 97-103 p.
http://data.daff.gov.au/data/warehouse/agcomd9abcc004/agcomd9abcc20141209/AgCommodities201412_1.0.1_lr.pdf
2. ABARES (2015): Agricultural commodities, March quarter 2015., 72-83. p.
http://data.daff.gov.au/data/warehouse/agcomd9abcc004/agcomd9abcc20150303/AgCommodities201503_1.0.0.pdf
3. Agranet (2014): No Rest for the Wicked
<https://www.agra-net.net/agra/foodnews/pdf-archive/market-reviews/article465242.ece/BINARY/FN+Global+Outlook+2015.pdf>
4. Agreste (2014a): L'offre est stable sur un an mais le chiffre d'affaires est en léger repli
<http://agreste.agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/conjinfoleg201411toma.pdf>
5. Agreste (2014b): Les cours sont mieux orientés à l'approche de l'hiver
<http://agreste.agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/conjinfoleg201412caro.pdf>
6. Agreste (2014c): Amélioration relative du marché en fin de campagne
<http://www.agreste.agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/conjinfofru201409pech.pdf>
7. Agreste (2014d): Marché plus fluide à l'exportation
<http://www.agreste.agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/conjinfofru201408abri.pdf>
8. Agreste (2014e): Production nettement supérieure à celle de 2013
<http://www.agreste.agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/conjinfofru201407ceri.pdf>
9. Agreste (2014f): La demande reste trop timide en juin pour relancer le marché
<http://www.agreste.agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/conjinfoleg201407frai.pdf>
10. Agrochart (2014a): EU-28 Stone Fruit Annual. Aug 2014
<http://www.agrochart.com/en/news/news/091014/italy-stone-fruit-annual-sep-2014/>
11. Agrochart (2014b): Greece. Stone Fruit. Sep 2014
<http://www.agrochart.com/en/news/news/091014/greece-stone-fruit-sep-2014/>
12. AMI (2014): EU-Landwirte ernteten in diesem Jahr die dritthöchste Zwiebelmenge
<http://www.ami-informiert.de/ami-maerkte/ami-gartenbau/ami-meldungen-gartenbau/meldungen-single-ansicht/article/eu-landwirte-ernteten-in-diesem-jahr-die-dritthoechste-zwiebelmenge.html>
13. Coceral (2014): EU-28 Oilseed Crop Forecast December 2014
14. EC (2014a): Sugar Market Situation, AGRI C 4 Committee for the Common Organisation of Agricultural Markets 18 December 2014 1-17 p.
15. EC (2014b): Prospects for EU agricultural markets and income 2014-2024 – December 2014
http://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/medium-term-outlook/2014/fullrep_en.pdf
16. EC (2014c): Eight Member States exceeded their 2013/14 milk quota (for deliveries)
http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1086_en.htm

17. EC (2015a): Short Term Outlook for arable crops, meat and dairy market in 2014 and 2015 – Winter 2015
http://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/short-term-outlook/pdf/2015-03_en.pdf
18. EC (2015b): Experts EU production forecast 2014/2015
<https://circabc.europa.eu/sd/a/1e997446-56af-49d6-9a0a-4ff86e99cafb/prevexperts%20UE2%20October%202012.xls>
19. EC (2015c): Exchange of views on the wine market – January 2015
20. Europêch (2014a): Europech' 2014 Synthèse de la récolte européenne 2013, actualisation des de récolte 2014
www.medfel.com/docs/dl.php?Fichier=Previsions_peches_2014.pdf
21. Europêch (2014b): Europech' 2014 Synthèse de la récolte européenne 2013, actualisations previsions de récolte 2014: Abricot
www.medfel.com/docs/dl.php?Fichier=Previsions_abricot_2014.pdf
22. FAO (2014): Food Outlook Biannual report on global food markets – October 2014
<http://www.fao.org/3/a-i4136e.pdf>
23. FranceAgriMer (2014): Les échanges de fruits et légumes entre la Russie et UE
<http://www.lafranceagricole.fr/actualite-agricole/fruits-et-legumes-embargo-russe-des-effets-potentiellement-importants-franceagrimer-92473.html>
24. Fruchtportal (2014): Gute Obst- und Gemüseernten in Deutschland
<http://www.fruchtportal.de/news/artikel/009214/gute-obst-und-gemuseernten-in-deutschland>
25. HNT (2014): 2014. évi statisztika
<http://www.hnt.hu/index.php/statisztikak>
26. IGC (2015a) Grain Market Report, GMR 452 – 26 February 2015
27. IGC (2015b) Grain Market Report, GMR 451 – 22 January 2015
28. Ministry for Primary Industries (2014): Situation and Outlook for Primary Industries 2014 Mid-Year update – December 2014
<http://www.mpi.govt.nz/document-vault/4747>
29. New Zealand Economic Service (2014)
<http://www.beeflambnz.com/Documents/Information/New%20season%20outlook%202014-15.pdf>
30. OECD-FAO (2014): Agricultural Outlook 2014-2023 July 2014
http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/agriculture-and-food/oecd-fao-agricultural-outlook-2014_agr_outlook-2014-en#page1
31. Oil World (2015): World Supply, Demand and Price Forecasts for Oilseeds, Oils and Meals. Monthly. No. 7, Vol 58. 20 February 2015
32. OIV (2014): State of vitiviniculture world market – October 2014
<http://www.oiv.int/oiv/info/enconjoncture?lang=en>
33. Productschap Zuivel (2015): World Trade Update January – December 2014
<http://www.zuivelnl.org/wp-content/uploads/2015/03/Wereldzuivelhandel-actueel-201412.pdf>
34. Rabobank (2014): Rabobank Dairy Quarterly – December 2014
http://www.rabobank.co.nz/Research/Documents/Reports/Rabobank_Global-Dairy-Qly_Dec-2014.pdf

35. Semences de France (2014): Une production conforme aux objectifs en maïs
http://www.semencesdefrance.com/actualites/mais_grain_rendement_record/
36. Strategie grains (2015a): Grain report. Vol. 22. No. 267. – 12 March 2015
37. Strategie grains (2015b): Grain report. Vol. 21. NO. 264. – 18 December 2014
38. USDA (2014a): Grain: World Markets and Trade – May 2014
<http://usda.mannlib.cornell.edu/usda/fas/grain-market//2010s/2014/grain-market-05-09-2014.pdf>
39. USDA (2014b): Sugar Semi-annual, Thailand 2014, TH4088, 1-7 p.
http://gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/Sugar%20Semi-annual_Bangkok_Thailand_10-1-2014.pdf
40. USDA (2014c): Livestock and Poultry: World Markets and Trade – October 2014
<http://usda.mannlib.cornell.edu/usda/current/livestock-poultry-ma/livestock-poultry-ma-10-17-2014.pdf>
41. USDA (2014d): Dairy: World Markets and Trade – December 2014
<http://usda.mannlib.cornell.edu/usda/current/dairy-market/dairy-market-12-16-2014.pdf>
42. USDA (2015a): World Agricultural Supply and Demand Estimates, WASDE-539.
<http://usda.mannlib.cornell.edu/usda/waob/wasde/2010s/2015/wasde-03-10-2015.pdf>
43. USDA (2015b): Grain: World Markets and Trade – March 2015
<http://usda.mannlib.cornell.edu/usda/fas/grain-market//2010s/2015/grain-market-03-10-2015.pdf>
44. USDA (2015c): Oilseeds: World Markets and Trade – March 2015
<http://usda.mannlib.cornell.edu/usda/current/oilseed-trade/oilseed-trade-03-10-2015.pdf>
45. USDA (2015d): Livestock, Dairy and Poultry Outlook, March 2015
<http://www.ers.usda.gov/media/1801295/ldpm249.pdf>
46. WAPA (2014): WAPA European apple and pear crop forecasts - Summary 2014
http://www.wapa-association.org/docs/2014/European_apple_and_pear_crop_forecast_2014_-_Summary.pdf
47. WPTC (2014): WPTC World production estimate of tomatoes for processing (in 1000 metric tonnes)
<http://www.wptc.to/pdf/meetings/Minutes%20of%20the%20WPTC%20meeting%20in%20Parma%20on%2030%20October%20%202014.pdf>